ÖRGÜTSEL SORUNDA DOĞRU TUTUM

Elif Çağlı

Marksist Sınıf Mücadelesinde Tutum

Örgütsel Sorunda Doğru Tutum
31 Ağustos 2012

Enternasyonal Sorunu
29 Temmuz 2012

Enternasyonalle Kurtulur İnsanlık
3 Aralık 2004

Hedefe Kilitlenmek
25 Nisan 2007

Burjuva İşçi Partileri Üzerine
28 Kasım 2005

marksist.com
e-broşür dizisi: 14

Örgütsel Sorunda Doğru Tutum

Kapitalist sistemin yaşadığı derin krize bağlı olarak günümüzde bir yandan emperyalist savaş yaygınlaşıyor, diğer yandan dünyanın çeşitli bölgelerini kitlelerin isyan ateşi sarıyor. Burjuva düzenin eski dengelerini altüst eden bu durum, sınıf mücadelesinin seyrinde de önemli bir değişim anlamına gelmektedir. Hatırlanacak olursa, geçmiş on yıllara işçi hareketindeki muazzam gerileme damgasını vurmuştu. Dünya burjuvazisinin, kapitalist sistemin dünyada tek başına kalmasını bir zafer olarak sunup devrimci mücadeleye ve sosyalizm hedefine karşı amansız bir saldırıya geçmesi kitle psikolojisini derinden etkilemişti. O dönemlerde devrim kavramını ağıza almak dahi "dinozor" damgasını yemeye yetiyordu. Fakat tarihin çarkı kuşkusuz o noktada takılı kalmadı ve burjuvazinin keyfini kaçıracak şekilde dönmeye başladı. Böylece, işçi hareketini alabildiğine gerilere sürükleyen karanlık bir dönem de devrimci Marksistlerin tarihsel iyimserliğini kanıtlayarak aşılıyor. İşçi sınıfının devrimci mücadelesinin yeniden ayağa dikilmesi sürecinde daha nelerin yaşanacağını önceden bilmek elbet mümkün değil. Fakat bugün için açık olan bir gerçek var. Burjuvazinin, öldüğünü ilan ederek bir dönem boyunca rahat nefes aldığı *devrim*, kapitalizmin tarihsel krizinin tetiklediği isyan dalgalarıyla ve eski dönemlere oranla çok daha yakıcı hale gelen güncelliğiyle geri dönüyor.

Devrimin güncelliği

Tarih kuşkusuz tekerrürden ibaret değil. Fakat kapitalist üretim tarzının tarihi boyunca sınıf mücadelesinin iniş çıkışlarına bağlı olarak tekrar eden nice olay ve unutulup yeniden gündeme gelen nice tartışma konusu var. Bu bağlamda hatırlanabilecek konulardan birini de "devrimin güncelliği" oluşturu-

yor. Bu konu, geçmişten günümüze Marksist çevreler arasında cereyan eden çeşitli tartışmalar içinde yer almıştır. Hatırlanacağı üzere, reformist bir çizgi izleyenlere gerçek bir işçi devrimi her zaman olmayacak bir hayal olarak görünmüştür. Hatta tarihin akışının hızlandığı kriz ve isyan günleri geldiğinde bile, devrimi arzulamak ve ondan söz etmek reformistlere hâlâ boş bir hayal ya da tehlikeli bir macera olarak görünmeye devam eder.

Devrimi arzuladıkları ve devrimden söz ettikleri için vaktiyle Marx da Lenin de dönemlerinin oportünist ya da reformist siyasetçi ve düşünürleri tarafından "iradecilikle" suçlanmışlardı. Oysaki işçi sınıfının devrimci önderlerinin yaklaşımında, tarihin akışını iradi biçimde zorlamaya çalışmak ve bu yüzden işçileri tehlikeli oyunlara sürüklemek gibi yanılgıların zerresi bile mevcut değildir. Onlar yalnızca, işçi hareketindeki en küçük bir kıpırdanmayı bile mücadeleyi ilerletme yönünde değerlendirmeye çalışan devrimci önderlerdir. Uzun süren bir gerileme döneminin ardından işçi hareketinde yeniden ve dünya ölçeğinde yükselişlerin yaşandığı günümüz koşullarında, bu devrimci önderlerin devrim stratejisi ve örgütsel sorunlardaki doğru yaklaşımları birinci dereceden öğretici olmayı sürdürüyor. Bugün devrimci Marksistlere düşen temel görev, devrimin güncelliğini algılamak ve sınıfın devrimci örgütlülüğünü ulusal ve enternasyonal düzeyde güçlendirmeye hizmet etmek noktasında somutlanıyor.

İşçi sınıfının kapitalist tarih sahnesinde mücadeleleriyle yerini alması ve yıllar içinde büyüyen bir sınıf olarak gelişmesi, işçi devriminin fiilen gerçeklik boyutu kazanması anlamına gelir. Bunun yanı sıra, uzun yıllar boyunca yol kat eden kapitalist gelişme çoktandır dünya ölçeğinde sosyalizmin nesnel temellerini döşemiştir. Fakat günümüzde kapitalist sistemin içine sürüklendiği derin tarihsel kriz, buna ek olarak devrimin nesnel koşullarını da geliştiriyor. Nitekim bugün dünya ölçeğinde yaşanan kitle ayaklanmaları, işçilerin-emekçilerin eskisi gibi yaşamak istememeleri ve burjuva rejimlerin de siyasi istikrarsızlık içine girmesi, artık çeşitli ülkelerde devrimci durumların geliştiğinin dışavurumudur.

Çok genel anlamda ele alınacak olursa, işçi devrimi açısından tarihsel koşulların dünya ölçeğinde oluştuğu emperyalizm çağı devrimin güncelliğine işaret eder. Bu konu çeşitli Marksist yazarlar tarafından ele alınmıştır. Fakat konunun bu boyutu, kapitalizmin çürüme çağı olan emperyalizm döneminde dünyada her an bir devrim durumu olduğu şeklinde kavranıp basite

sürdürecek bir şemsiye arayanlar, işçi kitle partileri sorununa hep kendi çıkarları açısından yaklaşırlar. O yüzden, ÖDP gibi bir partiyi de hararetle savunabilmişlerdir.

Tarih yaprakları gerçekten de yaşananlardan ibret almayı bilmeyenlerin tekrarlayıp duran yanılgılarıyla dolu. İşçi sınıfının devrimci önderlikten yoksun bulunduğu günümüz koşullarında tam da geçmişin eğrisi ve doğrusunu ayırt etmek gerekirken, kimileri yine aynı yanlış yolları tutmakta ısrarcılar. Bugün Türkiye'de burjuvazinin bir kesimi Avrupa tipi bir sosyal demokrat partinin yaratılmasını arzularken, kimi sendika bürokratları da bir işçi partisinin kurulmasını savunmaktalar. İlk bakışta iki ayrı sınıf cephesinden kaynaklanıyormuş gibi görünen bu istem ve çabalar neticede ortak bir noktada buluşuyorlar. Siyasal niteliği burjuva, tabanı işçi olan bir kitle partisi yaratmak! Ne var ki, bu tür bir partiyi savunanların bu kapsamda bir parti kurmak için çaba sarf etmelerinde garipsenecek bir taraf bulunmuyor. Asıl eleştirilecek yön, Marksist geçinen bazı sosyalist çevrelerin mal bulmuş mağribi gibi bu kervana katılmakta bir sakınca görmemeleridir.

Genelde partilerin niteliğini ayırt eden unsur, bunlara hangi sınıf siyasetinin hâkim olduğudur. Eğer amaçlanan kapitalizmi ortadan kaldırmak değil de onun bazı yönlerini reforme etmekten ibaretse, buna hangi sol söylem eşlik ederse etsin bu siyaset neticede burjuvazinin kabul sınırlarını aşmayan bir sol siyaset anlamına gelir. Böyle bir siyasetin temsilcisi bir partiyi ister *burjuva solu*, ister *sosyal demokrat*, ister *burjuva işçi partisi* diye niteleyin sonuç pek de değişmeyecektir. Keza bu tür partilerin kuruluş çağrılarını sendika bürokrasisinin mi yoksa Marksist geçinen sol çevrelerin mi yaptığı da sorunun özünü farklılaştırmayacaktır. Neticede herkes kendi yolunda yürür ve işçi sınıfı açısından temel gerçek aynı kalır: devrim isteyen onun aracını da yaratmak zorundadır!

yolsuzluğa battığı ve başlangıçta kendisini destekleyen yoksul seçmenleri derin bir hayal kırıklığına sürüklediği söylenen BİP iktidarı, işçi sınıfı adına bir kitle partisinin oluşturulmasıyla hiç de esenliğe çıkılamayacağını kanıtlamıştır. Aslında temel sorun, savunulan kitle partisinin niteliğinin ne olduğudur. Örneğin BİP zaten çoktandır burjuva parlamenter sistemi esas alan bir kitle partisine dönüşmüştür. Brezilya'da devrimci kabarma döneminde halk meclislerine ait olan karar alma mekanizmaları, nicedir parlamenter ve bürokratik yetkililere devredilmiştir.

Dün Brezilya'da yaşananlar bugün Venezuela'da Chavez iktidarı için ibret vericidir. Ayaklarını sıkıca burjuva düzene basıp yoksullardan yana reformlara girişen devlet adamları ses getirici kitle hareketleri yaratmayı başarabilirler. Ama böyle bir hareketin niteliğinin burjuva solun sınırlarını aşamayacağı baştan bellidir. Sorun bu tür yığın hareketlerinin ortaya çıkmasında değil, bunların Marksizm adına yeterli görülüp desteklenmesindedir. Aslında kapitalist toplumda yaşam, hiç de yalnızca işçi sınıfının devrimci mücadelesi temelinde ilerlemiyor. Burjuva liberalizmi, burjuva solu, burjuva işçi partileri de sırasında sürece kendilerince katkıda bulunabiliyorlar. Önemli olan bu tür "katkıların" sınıf karakterini unutmamak ve bunların işçi sınıfının devrimci mücadelesi ve örgütlenmesi yerine ikame edilmemesi için çaba sarf etmektir.

Lenin, "yığınlardan kopmak istemiyoruz" bahanesiyle burjuva işçi partileri ile uzlaşan eğilimi eleştirir. Bu eğilimin önde gelen temsilcisi Kautsky, burjuva işçi partilerine verilen hararetli desteği, "biz yığınlardan ve yığın örgütlerinden kopmak istemiyoruz" gerekçesiyle haklı kılmaya çalışmıştır. Oysa bu konuda Marx ve Engels'in sergilediği tutum tamamen farklıdır. Onlar, İngiliz sendikaları bir burjuva işçi partisini savundular diye bu fikirle uzlaşmamışlar, kıyasıya eleştirmişler ve yanlışlığını göstermişlerdir.

Marksizm adına hareket ettiğini iddia eden bazı siyasal çevrelerin savunduğu "işçi kitle partisi" anlayışının temel yamukluğu da bu ayrım noktasında rahatça kavranabiliyor. Keza geçmiş yıllarda Türkiye ölçeğinde görece kitlesel bir işçi partisi oluşturan birinci TİP örneği de irdelenebilir. TİP o dönem için genelde bir ilerlemeyi temsil etse de, özelde işçi sınıfının devrimci örgütünün yaratılması başarılamamıştır. İşte böylesi bir durumda TİP'in işçi sınıfının *öz örgütü* olduğunu iddia eden siyasal yaklaşımlar, yakın zamanlarda BİP'i hararetle destekleyenlere benzer bir yanlış tutumun örneğini vermişlerdir. İşçi sınıfının devrimci örgütünü yaratmaktan ziyade kendi siyasal kimliklerini

indirgenmemelidir. Nitekim yıllar önce Troçki'nin de dikkat çektiği üzere, emperyalist çağın devrimci karakteri, her verili anda devrimin başarılmasına yani iktidarın ele geçirilmesine olanak vermesinde yatmamaktadır. Çağın devrimci karakteri, derin ve keskin dalgalanmalarla yüklü olmasından, doğrudan devrimci bir durumdan faşist veya yarı-faşist karşı-devrimin zaferine yol açan yenilgi dönemlerine geçiş gibi ani ve sık dönemeçler içermesinden kaynaklanmaktadır.

Güncel ve somut boyutuyla ele alacak olursak, devrimin güncelliği, kapitalist sistemin görece olağan dönemlerine özgü denge durumlarının altüst olduğu derin bir karışıklık dönemi anlamına gelir. Bu gibi dönemlerin temel belirtisi, giderek toplumun tüm kesimlerini kapsayan genel bir huzursuzluk ve kargaşa halidir. Böyle devrimci durumlarda sınıf mücadelesinin seyrinde proletaryanın devrimci bilinç ve örgütlülük düzeyi (devrimin öznel koşullarının olgunlaşma derecesi) doğrudan belirleyici olacaktır. Dolayısıyla, devrimci dönemlerde işçi sınıfının en sıradan görünen günlük mücadelesini bile devrim perspektifini gözden yitirmeksizin sürdürüp ilerletmek daha da fazla önem kazanır.

Devrimci dönemler işçi sınıfının devrimci partisinin öncülüğünü büsbütün zorunlu kılar. Ne var ki daha önceden bu doğrultuda bir hazırlık çalışması yürütülmemişse, ihtiyaç duyulan örgütlülüklerin toplumsal yaşamdaki ani değişim dönemeçlerinde bir anda yaratılamayacağı açıktır. İşte bu noktada, ancak belirli bir koşulda çözümlenebilecek bir problem yer alıyor. Şöyle ki, toplumda devrimin çok uzak bir ihtimal olarak algılandığı dönemlerde genelde reformizm ve buna uygun örgütlenme anlayışları ağır basıyor. Böylesi dönemlerde devrimci parti savunusu solun geniş kesimlerine abartılı ve sekter bir yaklaşım olarak görünüyor. Nitekim kapitalizmin tarihi boyunca bu durum çeşitli kereler yaşandı. Ve bu nedenle de toplumsal yaşamın süratle altüst olduğu devrimci dönemlere genelde hazırlıksız yakalanıldı. Fakat yalnızca bir durumda, işçi sınıfının Leninist parti anlayışı çerçevesinde örgütlendiği Ekim Devrimi örneğinde, devrimci durumdan muzaffer bir işçi devrimiyle çıkış mümkün olabildi.

Açıktır ki, tarihte hiçbir sınıf kendi içinden politik temsilcilerini ve politik liderlerini çıkarmaksızın eski düzeni yıkıp iktidarı fethetmeyi başaramamıştır. Bu gerçek işçi sınıfı açısından büsbütün önem taşır. İşçi sınıfının tarihsel misyonunu gerçekleştirebilmesi için, geçmişte olduğu gibi günümüzde de sınıfın

öncü kesiminin devrimci teori ile donanması ve devrimci bilince ulaşması zorunludur. Bu da sınıfın kendiliğinden ve gündelik ekonomik mücadelesi içinde gerçekleşemez. Bunun için sınıf temelinde devrimci siyasal mücadele yürütme anlayışına sahip bir örgütlülüğün yaratılmasına ihtiyaç vardır. İşte Leninist parti anlayışı ile anlatmak istediğimiz, taklit edilecek bir biçim, bir örgütlenme şablonu değil, bu ihtiyacı günümüz koşullarında karşılamayı gerçekten de başaracak bir devrimci örgütlülüktür. Bu hususun kavranması bugün işçi sınıfının devrimci mücadelesi açısından yaşamsal önemde bir boyuta sahiptir. Marx'ın ortaya koyduğu teorik düzlemde ifade edecek olursak, günümüzde devrimci proletarya açısından aslolan dünyayı değiştirebilmektir ve sınıfın doğru temellerde kavranmış Leninist parti anlayışı çerçevesinde örgütlenmesi bu değişim için elzemdir.

Doğrular ve yanlışlar

Yukarıda değinmeye çalıştığımız hususlar, işçi devrimini başarıya ulaştırabilmek için günümüz koşullarında sıkıca sahip çıkılması gereken öncelikleri oluşturuyor. Ne var ki, bugün Leninist parti anlayışını mahkûm eden ya da ondan uzak duran sol siyasal çevreler kuşkusuz başka tellerden çalıyorlar. İşçi sınıfının anti-kapitalist mücadeleyi kendiliğinden kitle eylemleri sayesinde başarıya ulaştırabileceği ve Leninist tipte bir partiye hiç mi hiç gerek olmadığı fikrini propaganda edenlerin sayısı çok. Bu doğrultudaki siyasal yaklaşım ve niyetler çeşitli farklılıklar taşısa da, Leninist parti anlayışından uzak durmak için kullanılan argümanlar ortak noktalar içeriyor. Bu argümanlar arasında, aslında devrimci sınıf partisinin biçiminden değil özünden, onun düzen dışı niteliğinden kaynaklanan illegalite konusunun çarpıtılması başta geliyor. Konuyu çarpıtanlar illegalite olgusunu konspirasyon veya gizlilikle bir tutuyor ve bu noktadan hareketle Leninist parti anlayışına tam gaz hücum ediyorlar.

İlgili bağlamda ve kelimenin doğru anlamında kullanılacaksa, illegalite, işçi sınıfı mücadelesinin burjuva düzenin sınırları içerisine hapsedilemeyecek ihtilalci niteliğini ve onun devrimci öncüsünün (partisinin) siyasal özünün ve eylemlerinin içeriğinin de bu ihtilalci nitelikle uyum içinde olması gerektiğini ifade eder. Devrimci sınıf partisi, biçimsel tartışmaların ötesinde, sınıfa gerçekten devrimci öncülük edecekse, sınırlarını burjuva yasaların çizdiği hareket alanıyla kendini sınırlamamalı ve varlığını sadece burjuva yasalarına güvenerek oluşturmamalıdır. İşte bu anlamda illegalite, yalnızca Bonaparelde edip burjuva âleme katılan ince bir kaymak tabaka varlığını sürdürür. Lenin, yaşam tarzları, ücretleri ve dünya görüşleri itibarıyla burjuvalaşmış işçi tabakasının İkinci Enternasyonal sosyal-şovenizminin de başlıca desteğini oluşturduğuna değinmiştir. Sendika veya parti bürokrasisinde edinilen üst düzey koltuklar, parlamenter ayrıcalıklar, yasalcı faaliyetlerin sağladığı ün vb. işçi hareketine burjuva etkisini bulaştıran başlıca kaynaklardır.

Bu kaynaklardan beslenen kişiler, yaşam tarzları, değer yargıları bakımından burjuva âlemin bir parçasıdırlar ve etkili oldukları ölçüde işçi hareketini burjuvalaştırır, işçi partilerini burjuva işçi partilerine dönüştürürler. Burjuva etkisinin taşıyıcısı unsurları, dün olduğu gibi bugün de burjuva "saygınlığı"na itibar etme hastalığıyla malûldürler. Bu hastalığın önemli tezahürlerinden biri de, "saygın" kabul edilen kişilere sırnaşma, burjuva devlet adamlarıyla içli dışlı olmakla övünme tutumudur. Engels Sorge'ye yazdığı bir mektubunda buna değinir ve İngiltere'deki sosyalistler arasında hepsinden daha iyisi diye düşündüğü Tom Mann'ın bile Londra belediye başkanıyla öğle yemeği yiyeceğini söylemekten pek keyif aldığını hatırlatır.

Herkes kendi yoluna!

Tarih, sınıf mücadelesinin görece sakin seyrettiği sıradan dönemlerin olağan koşullarına uyarlanan nice işçi partisine sahne oldu. Bunlar sırasında büyük bir kitleselliğe ulaşsalar bile, neticede *burjuva işçi partileri* olmanın ötesine asla geçemediler. İkinci Enternasyonal'in kurucu unsuru ve milyonlarca işçiyi bağrında toplayan Alman Sosyal Demokrat Partisi, tarihsel yolculuğunu bir burjuva sol partiye dönüşerek noktaladı. Keza yakın zamanların Brezilya İşçi Partisi (BİP), Lula liderliğinde iktidara geldiğinde burjuva işçi partisi niteliğini açıkça sergiledi.

Devrimci Marksistler açısından BİP'in bu niteliği aslında daha başından belliydi ve öyle de olmalıydı. Ne var ki böylesi partileri işçi sınıfının kitlesini örgütledikleri gerekçesiyle model ilan edip savunan Marksistler de olmadı değil. Şimdilerde böylelerinin bir kısmı, Lula'nın burjuva iktidarına bakıp BİP için gözyaşları döküyor olabilir. Oysa Brezilya'da yaşam açıkça bir başka gerçeğe işaret etmektedir. Bir banker, Lula'yı yoksulların temsilcisi diye destekleyenlere ders verircesine, "o, onlar için konuştu ama bize çalıştı" diyor.

Diğer örneklere nazaran en kısa sürede en fazlasıyla sağa kaydığı, alabildiğine

dünyayı sömüren burjuvazisinin yanı sıra bir burjuva aristokrasisine ve bir burjuva proletaryasına sahip olmayı amaçladığı belirtilmekteydi.

Yine Marx'a yazdığı bir başka mektubunda ise Engels, burjuvaziye satılmış ya da en azından burjuvazi tarafından parayla beslenen kimselerin yönetimine kendini bırakmış o berbat İngiliz sendikalarından söz etmekteydi. İngiliz işçi hareketindeki burjuvalaşmanın nedenini bu ülkenin tekelci konumunda arayan Engels, bu temelde işçi sınıfı içinde yaratılan ayrıcalıklı bir katmana, işçi aristokrasisine de dikkat çekiyordu.

Ne var ki işçi sınıfı içindeki bu görece ayrıcalıklı kesimin nitel ve nicel konumunu abartılı tarzda yorumlamak da yanlış olacaktır. Zira o dönemde İngiltere bu konuda bir uç örnek teşkil etti, fakat diğer ülkelerde yaşanan sıçramalı kapitalist gelişim sonucunda eski sömürge tekeli mazi oldu. Geçmiş dönemin ayrıcalıklı usta işçilerinin üzerinde yükselen meslek sendikaları da tarihe karıştı. İngiltere'nin dünya üzerindeki eşsiz üstünlüğünün sona ermesiyle birlikte, eski tip meslek sendikalarına dayanan ayrıcalıklı işçi katmanı da giderek zayıfladı. Zamanla vasıfsız işçileri kucaklayan yeni tipte sendikalar ortaya çıktı. Engels'in deyişiyle bunlar, eski sendikaları yozlaştıran burjuva "saygınlığı"na itibar etme hastalığından uzak bakir topraklar oluşturmak gibi bir üstünlüğe sahiptiler.

Eski tip işçi aristokrasisi zamanla tarihe karışmış olsa da, işçi sınıfı içinden çıkan veya işçi hareketinden türeyen ayrıcalıklı unsurlar son bulmadı. Bu gerçeğin kabulü için illâ da yanılgılı bir noktaya savrulmak ve örneğin emperyalist ülkeler işçi sınıfını tekel kârından pay aldıkları gerekçesiyle toptan aristokrat ilan etmek gerekmiyor. Kapitalizmin eşitsiz gelişimi, işçi sınıfının yaşam düzeyi bakımından aslında çeşitli ülkeler arasında ve bizzat aynı ülke içinde her zaman farklılıklar yaratıyor. Ama öte yandan tüm kapitalist ülkelerde işçi sınıfının bütünü burjuvazi tarafından giderek artan oranlarda sömürülmektedir.

Proletarya içindeki bilinç çarpılmasını bire bir ekonomik faktörlere bağlamak ve en az ücret alan işçinin en devrimci ya da burjuva etkisinden en uzak kişi olacağı anlamına gelecek görüşler geliştirmek saçmadır. Ne var ki kapitalist toplumda işçiler diğer sınıflardan yalıtılmış fanuslarda yaşamazlar ve aslında işçi hareketine burjuva etkisini taşıyan unsurlar da asla eksik olmazlar. Burjuva yaşam tarzına hayranlık duyan, bu yolda ruhunu satarak cebini şişiren ve sınıf atlamayı başaran ya da işçi hareketi içinde birtakım ayrıcalıklar

tizm veya faşizm gibi olağanüstü burjuva rejimler altında mücadele yürütülen ülkelerde değil, en demokrat geçinen Avrupa ülkelerinde de komünist çalışma açısından bir gerekliliktir. İşte bu gereklilik, en çok da Avrupa sosyalistlerinin doğru biçimde kavramaya yanaşmadıkları önemli bir ayrım noktası oluşturuyor.

İşçi sınıfına devrimci anlamda önderlik edecek bir hareketin, örgütsel yapısını burjuva rejimin insafına terk etmesi, burjuva demokrasisine bel bağlaması düşünülemez. İşçi sınıfının devrimci parti anlayışında belirleyici ölçüt, mücadele programının ve eyleminin devrimci içeriğinden ödün vermemek olmalıdır. İşte bu nedenle, sınıfın devrimci örgütlülüğü burjuva yasal çerçevede tanımlanan bir legalite (meşruiyet) anlayışını aşar. Bu nitelikte bir örgütlülük, meşruiyetinin kaynağını devrimci mücadelesinin haklılığına ve bu temelde kazanılan kitle desteğine dayandırır. Bu husus üzerinde dikkatle durulursa, işçi sınıfının devrimci öncü örgütlülüğü ile legalist sol yapılanmalar arasında siyasi öz bakımından muazzam bir niteliksel fark olduğu rahatlıkla kavranır. Söz düzeyinde devrimciliği dilinden düşürmeyen pratikte ise kendilerini burjuva yasalarıyla, burjuva parlamenter düzenin kurallarıyla, seçim sistemiyle vb. sınırlayıp bağlayan örgütler, kendilerini nasıl adlandırırlarsa adlandırsınlar, son tahlilde ve kaçınılmaz bir biçimde legalizme doğru çekilirler ve birer reformist örgüt olup çıkarlar!

Kendilerini kapitalizmin görece rehavet dönemlerine adapte etmiş, legalizm batağına saplanmış tüm sol çevre, örgüt ve partiler açısından illegalite uzak durulması gereken kötü bir şeydir. Böyleleri açık çalışma adına burjuva yasalarının sınırlarına hapsolmayı gönüllü biçimde kabul ederler. Ve Leninist tipte devrimci örgütlenmeleri de kitlelerden kopuk bir gizli örgüt gibi göstermeye çalışırlar. Oysa Leninist tipte parti, devrimci illegal özünü koruyarak her türlü legal olanaktan yararlanmaya çalışan ve sınıfın kitlesiyle devrimci bağlar kurabilmek amacıyla gereken tüm açık alanlarda mücadele yürüten devrimci sınıf partisidir. Bu nitelikte bir sınıf partisini var etmek, işçi sınıfının kelimenin gerçek anlamında kapsamlı bir anti-kapitalist mücadele yürütebilmesi ve bu mücadeleyi başarıya ulaştırabilmesi için zorunludur.

Ne var ki, sınıf mücadelesinin sert doğasından kaynaklanan bu tür zorunluluklar oportünist ve revizyonist unsurlara her zaman gereksiz bir keskinlik ve katılık olarak görünüyor. Revizyonizm gerçek devrimci yaklaşımlara egemen olan bağımsız sınıf tutumunu her zaman fazla tek yanlı ve sekter bulmuş

ve daima devrimci sınıf çizgisini yumuşatacak bir uzlaşı noktası aramıştır. Revizyonizmin bu özelliği çeşitli teorik politik sorunlara yaklaşımdan tutun da siyasal örgüt anlayışına dek uzanır. Esasen örgütsel alana dair sorun ve yaklaşımları, genel ideolojik çerçeveden ve teorik kavrayıştan kopartarak ele almak kesinlikle yanlıştır. Revizyonizm özünde eklektiktir ve uzlaşmacıdır. Sınıf mücadelesi alanında işçi sınıfıyla burjuvazi arasında bir uzlaşı aradığı gibi, teori ve örgüt anlayışı bakımından da devrimci çizgiyi yumuşatacak deformasyonlar yaratma derdindedir.

Bu bakımdan, günümüzde kendilerine Marksist süsü vererek anti-kapitalist mücadeleden söz eden revizyonistlerin, Leninist parti anlayışına hışımla saldırmaları boşuna değil. İşin aslına bakılacak olursa, dünyanın tüm revizyonistlerinin bu tip yaklaşımlarının ardında, kapitalizmin devrimci yoldan yıkılması ihtiyacına duyulan inançsızlık yatıyor. Bunlar, Leninist tipte partilerin öncülüğünde gerçekleştirilen devrimlerin çözüm üretmediği ve dolayısıyla toplumun kaderini kitle hareketinin kendiliğinden iniş çıkışlarına terk etmenin daha hayırlı olacağı yolunda bir anlayış geliştirip yerleştiriyorlar. Günümüz revizyonistinin gerçek devrimci sınıf örgütlülüğünden şeytan görmüş gibi kaçması ve aslında örgütsüzlüğün ifadesi olan amorf bir kitleselleşmeyi kutsaması bu yüzdendir. Bu kitle övgüsünün ardına gizlenmiş siyasal yaklaşımlar, neticede kitlelerin kaderini, türlü baskı aygıtları ve ideolojisiyle, siyasal partileri ve çeşitli örgütleriyle toplumu hegemonyası altında tutan burjuvaziye terk etmiş olmaktadırlar.

Kitlelerin kendiliğinden eylemlerine tapınır görünen ama işçi sınıfının devrimci gücüne hiç mi hiç inanmayan ve buna rağmen kendilerini yine de anti-kapitalist göstermeye çalışan siyasal çevrelere en ufak bir prim bile vermemek gerekir. Bu tür çevrelerin karakteristik özelliklerinden biri de, Leninist parti anlayışının, sınıfın kitle gücünü ve kendiliğinden eylemlerinin önemini inkâr ettiğini iddia etmeleridir. Oysa işçilerin devrimci örgütünü yaratmaktan murat, sınıfın kendiliğinden kitle eylemlerini ortadan kaldırmak değildir. Tam tersine, sınıfın kitle gücünü artırmak ve kitle eylemlerini doğru yöne kanalize etmek üzere onlara önderlik etmektir. Vaktiyle Lenin'in de işaret ettiği gibi, proletaryanın kendiliğinden eylemi, bu eyleme güçlü bir devrimciler örgütü önderlik edene kadar gerçek boyutlarına ulaşan bir sınıf mücadelesi haline gelemeyecektir. Keza bugün farklı tellerden çalan bazı Troçkistlerin yaklaşımlarını tamamen çürütür biçimde, Troçki de, devrimci mücadeleye

önem atfedilmesi veya ilkesiz destek sunulmasıdır.

Örgütsel sorunlarda Marksizmin kızıl damarının Rusya'da Lenin önderliğindeki Bolşevik örgütlenmeye can verdiği aşikâr. Ne var ki Bolşevizmin kabaca kopyalanarak karikatürize edilmesi tehlikesi de vardır ve vaktiyle bu tehlikeye karşı mücadele yürüten bizzat Lenin'dir. Örgütsel taktikler daima içinde bulunulan somut koşullara göre belirlenmelidir. Bu kurala uyulmaması halinde parti inşası konusundaki en doğru yaklaşımlar bile yozlaşır, ölü ve içi boş kalıplara dönüşürler. Örneğin Lenin, dört parçaya bölünmüş İngiliz komünistlerine, ayrı ayrı seçim çalışmaları yürütmek yerine, ilkelerden ödün verilmemesi ve bayrakların karıştırılmaması koşuluyla İngiliz İşçi Partisi içinde çalışmalarını öğütlemişti. Lenin bu partinin bir burjuva işçi partisi olduğunu pekâlâ bilmekteydi ve verdiği öğüdün gayesi İngiliz komünistlerini bağımsız siyasal örgütlenmeden geri tutmak değil, tam tersine böyle bir örgütlülüğü güçlendirmekti.

Konumuzu doğrudan ilgilendirdiği için bu önemli noktaya geçerken çok kısaca değinelim. Örgütsel alanda gerçek ve yaratıcı bir önder olan Lenin'in kitlesel işçi partilerinde çalışmalara dair kimi önerileriyle, Troçkist çevrelerce çiğnene çiğnene adeta sakız haline getirilen bazı içi boş örgütsel taktikler arasında dağlar kadar fark vardır. Örneğin siyasal literatürde *antrizm* diye adlandırılan örgütsel taktik, genelde komünistlerin bir kitle partisi içine girip çalışmaları anlamına gelmekte ve yıllardır çeşitli tartışmalara da konu teşkil etmektedir. Bunlar arasında en fazla önem taşıyanı, antrizm taktiğinin devrimci ve oportünist tarzda, yani birbirine tamamen zıt şekilde yorumlanmasına dairdir. Devrimci örgütün bağımsız olarak inşası çalışmalarına birinci derecede önem verilir ve antrizm taktiği buna tâbi kılınırsa, devrimci tutumdan ödün verilmemiş olur. Devrimci örgütün, bir işçi kitle partisi içinde yürütülecek siyasi faaliyet dolayımıyla nasılsa biçimlenmiş olacağı anlamına gelecek bir antrizm taktiği ise tamamen yanlış ve oportünist bir yaklaşımdır.

Burjuva işçi partilerine ilişkin hatırlatmalar

Kapitalizmin sınai devrim eşliğinde şahlanışa geçtiği İngiltere örneğini yakından gözlemlemiş bulunan Marx ve Engels, İngiliz işçi hareketindeki burjuvalaşmayı daha baştan tespit etmişlerdi. Engels Marx'a yazdığı bir mektubunda, İngiliz proletaryasının giderek daha çok burjuvalaştığını söylüyordu. Mektupta, bütün uluslar içinde en burjuva ulus haline gelen İngiltere'nin,

adı, Rusya'da RSDİP'in inşa faaliyetiyle başlayan ve bu parti içindeki Menşevik-Bolşevik ayrışması neticesinde *Bolşevikler* olarak adlandırılan bir siyasal örgütlenmeyi temsil eder.

Bu siyasal örgütlenmeye damgasını basan ilkeler (her kademede örgütlü, disiplinli ve demokratik merkeziyetçilik temelinde bir işleyiş) Leninist parti anlayışının köşe taşlarıdır. Böyle bir partinin amacı, esasen öncü işçileri komünist bilinçle donatıp, işçi sınıfını örgütlü halkalar halinde mücadeleye sevk etmeye çalışmaktır. Lenin, diğer sol siyasal akımlarla farklılıkların üzerini örtmeyip tersine ayrılık çizgilerini net biçimde çeken, ilkesiz uzlaşmalara prim vermeyen ve birliğin gerekli olduğu durumlarda da mücadele bayraklarının karışmamasını düstur edinen bir parti yapısı ve anlayışı geliştirmiştir. Döneminin enternasyonal örgütü İkinci Enternasyonalle de, kendi örgütsel ilkelerinden ödün vermeyen mesafeli bir ilişki kurmayı tercih etmiştir. Bu örgütün yozluğunu iyice kavradıktan sonra, yeni bir enternasyonalin inşası için girişimleri başlatır Lenin.

Ekim Devriminin önderlerinden Troçki'nin siyasal çizgisi ise, parti anlayışı konusunda ve işçi kitle partilerinin değerlendirilmesi bağlamında kimi problemler içermektedir. Örneğin Lenin'e göre bir işçi partisinin kitleselleşmesi, devrimci ve bağımsız siyasal hattan asla ödün verilmemesi koşuluyla anlamlı olacaktır. Ve olağan koşullarda işçi sınıfının kitlesi "kolay" görünen yolları denemeye, reformistlerin peşinden gitmeye eğilimli olduğuna göre, devrimci kitleselleşme ancak devrimci buhranlar ortamında gerçekleşebilecektir. Troçki'nin yaklaşımı ise, örneğin ABD'de bir işçi kitle partisinin gerekliliği konusunda düşüncelerini açıkladığı makalesinden anlaşılacağı üzere (*Kitlesel İşçi Partisi Perspektifi Ne Olmalı*, 31 Mayıs 1938) biraz sorunludur.

Dördüncü Enternasyonal'in henüz yolun başında ve güçsüz bulunması nedeniyle, ayrıca işçilerin kitle partisinin kuruluşunun gerekli olduğunu savunur Troçki. Aynı anda iki parti için de slogan yükseltilebileceğini söyler. Kitle partisi olması umulan bir "bağımsız işçi partisi"nin, "kendi partimiz için zemini hazırlayacağı" düşüncesindedir. Parti inşası konusunda adeta "çift kayıtlı muhasebe defteri tutmak" misali bulanıklık yaratan Troçki'nin bu yaklaşımı, ölümünden sonra Troçkistlerin büyük bir bölümü (ve en başta da Dördüncü Enternasyonal'in resmi temsilci Birleşik Sekreterya) tarafından değişmez bir şablon olarak değerlendirilecektir. Bu tutumun sonucu, Sosyal Demokrat veya Brezilya İşçi Partisi gibi partilere işçi kitle partisidirler diye gereğinden çok

önderlik edecek yetenekte bir parti olmaksızın proleter devrimin başarıya ulaştırılamayacağını vurgulamıştır. Proletaryanın kendiliğinden bir ayaklanma ile iktidarı ele geçiremeyeceğine kuvvetle dikkat çekmiştir.

Kitleselleşme adına devrimci ilkelerinden ve özünden feragat eden partilerin devrime önderlik edemediği çeşitli tarihsel örneklerle sabittir. Ayrıca, günümüzde burjuvazinin sosyal-demokrat partilerine dönüşen Avrupa "işçi" partilerinin durumu da ortadadır. Evet, devrimin mutlak bir zorunluluk olduğunu kendi deneyimleri temelinde kavrayıncaya dek kitleler reformist siyasetler tarafından ayartılmaya yatkındırlar. O nedenle, kitlelerin nabzına göre şerbet verilerek bir işçi kitle partisi olunabilir. Fakat bu yolla kitleselleşen bir sol parti, işçi sınıfının ezici çoğunluğunu peşine taksa bile, sınıf mücadelesinde belirleyici dönemeçlerin keskinleştiği devrimci durumlarda sınıfın önderlik ihtiyacını karşılayamaz. Tam tersine, sınıfa ihanet eder. O yüzden doğru olan, devrimci çizgiden ödün vermeden ve sınıfın içine gömülerek mücadele yürütmektir. Bu temelde, işçi kitle hareketine gücü oranında önderlik edebilen bir devrimci örgütlülük yaratmaktır.

Legalist ve reformist çevrelerin Leninist parti anlayışına saldırmak için kullandıkları bahanelerden biri de, bu tip örgütlerde iç işleyişte demokrasi olmadığı iddiasıdır. Leninist partiyi karalamak üzere bu iddiayı öne sürenler, gerçekte Lenin döneminde var olabilmiş devrimci Bolşevizm ile onu katlederek iktidara yerleşen Stalinizmi bir tutmaktadırlar. Tekrar vurgulamak gerekirse, Stalinizm, Ekim Devriminin kazanımlarıyla birlikte işçi sovyetleri iktidarını ve devrimin Bolşevik Partisini ortadan kaldıran, yerine kendi totaliter-baskıcı yapısını ikame eden bir tarihsel gerçekliktir. Stalinizmin ve Stalinist anlayışa bağlı örgütsel yapıların iç işleyişlerinde demokrasiden zerrece nasibini almamış oldukları doğrudur. Buna karşı elbet kararlı bir mücadele yürütülmelidir. Ama Leninist parti anlayışının bununla bir ilgisi yoktur. Şurası da kesin ki, sınıfın devrimci örgütlülüğünü yaratabilmek için, komünistlerin örgüt içi işleyişte kendilerini Stalinist zihniyetten tamamen arındırmış olmaları mutlak bir gerekliliktir. Proletaryanın devrimci öncüleri, burjuva demokrasisinin sınırlılığına ve ikiyüzlülüğüne karşı en geniş ve en tutarlı demokrasiyi, işçi demokrasisini savunurlar. Ama bunun böyle olduğu, örgütsel sorunlardaki doğru tutumlarla da kanıtlanmalıdır.

Leninist partide iç demokrasi bir biçim sorunu değildir ve burjuva demokrasisinden ödünç alınan biçimsel kurallarla yaşama geçirilemez. Sınıfın dev-

rimci örgütünde demokratik işleyiş, burjuva demokrasisinin zihinlere kazıdığı üzere, yalnızca seçilmiş temsili kurumların varlığına indirgenemez. İşçi sınıfının devrimci örgütünde demokrasi, kadrolarının teorik düzeyini ve devrimci bilincini yükseltme azmiyle mücadele sürdüren ve bu mücadelede gönüllü birliktelik sağlayan, birbirine yoldaşça bağlı unsurlar üzerinde yükselebilir ancak. İşte demokrasi konusunda asıl savunulması gereken, böyle bir anlayışa ve niteliğe sahip komünistlerden oluşan bir örgütlülüğün yaratılabilmesidir. Ancak böylesi bir örgütte, yani bizzat sınıfın içinden kazanılan unsurların gerçek birer komünist niteliğine yükseltildiği bir yapıda, örgüt içi demokrasinin gereği olan nitelikli tartışma ve eleştirme özgürlüğü var edilebilir ve yaşatılabilir. Aksi halde demokratik işleyişe ilişkin kurallar kâğıt üzerinde kalmaya mahkûm olacaktır. Ya da sınıfın devrimci örgütlülüğünü yaratma iddiasıyla yola çıkan örgütler, sözde bir tartışma ve eleştiri özgürlüğü adına, küçük-burjuva unsurlar marifetiyle paramparça olup dağılacaklardır. O halde, devrimci bir örgütlülüğün sağlam bir zeminde ve sağlam adımlarla yaratılması isteniyorsa, bu örgütlülüğün çimentosu olabilecek ve haklılığını devrimci program, ilke ve tarz birliğinden alan, yoldaşça güvene dayanan bir iç işleyişe ihtiyaç olduğu açıktır.

Sınıfın devrimci örgütünde ya da öncü partisinde önemli konularda ideolojik farklılıklar belirdiğinde, açık tartışma yürütülmesi şarttır. Bu olmadan (şayet farklı eğilimler ortaya çıkıyorsa, bu eğilimlerin kendi görüşlerini ifade etme özgürlüğü olmadan) sağlıklı bir gelişme kaydedilemez. Tartışılması gereken önemli farklılık noktaları belirdiğinde, tartışmayı engellemek örgüt içi yaşamı karartır ve bürokratik yozlaşma yaratır. Fakat bu konu kadar hassas olan bir başka önemli husus daha vardır. Bu da, bir mücadele örgütünün farklı yönlere kürek çeken hiziplerin toplamı olamayacağı gerçeğidir. Bu bakımdan, örgüt içi demokrasiden söz edip devrimci disiplin gereğini yok sayan anlayışlar aslında sınıfın devrimci geleneğini inkâr etmektedirler. Bu noktada Lenin dönemi Komintern kararlarına geçirilen önemli bir hususu hatırlatmak yararlı olacaktır. Söz konusu kararda, ister bir devrimci grevin önderi, ister bir yeraltı örgütçüsü yahut sendika sekreteri, ister kitle gösterilerindeki bir ajitatör yahut parlamentoda bir milletvekili, ister bir kooperatif öncüsü yahut bir barikat savaşçısı olsun, bir komünistin bütün faaliyeti boyunca partiye (kuşkusuz bunu hak eden bir partiye -E.Ç.) sadakatle bağlı kalması gerektiği vurgulanmıştır.

Stalinizmin günahlarını bahane göstererek Leninist parti anlayışını mahkûm etmeye çalışanları tarih haklı çıkartmamıştır ve çıkartmayacaktır.

Ancak Leninist parti anlayışı her derde deva bir reçete, dondurulmuş bir kalıp veya biçimsel kurallar katalogu değildir. Onu böyle bir düzeye indirgemeye çalışanlar fena halde yanılıyorlar. Bazen ortalık, henüz asgari bir nicelik ve niteliğe ulaşmamışken, işçi sınıfının partisini kurduğunu ya da kuracağını iddia eden "Leninist"lerden geçilmiyor. Böyleleri en iyi ihtimalle kendi çevrelerini bir tekke olarak yaşatsalar bile, işçi sınıfına pek bir hayırları dokunmuyor. Ne var ki, bu gibi hastalıklar son yıllarda ve özellikle de Sovyetler Birliği'nin çöküşünden sonra içine girilen siyasal gerileme ve boşluk koşullarında bir hayli azdı. Ama yeni oldukları da söylenemez. Marksizm daha kuruluş yıllarından başlayarak, işçi hareketini geriletecek sekter eğilimlerle mücadeleye girişmiştir.

Karşı uçta ise, küçük siyasal tekkeler yaratmanın yanlışlığından hareketle büyük ve kitlesel işçi partilerini savunan siyasal eğilimler yer almaktadır. Peki ama, büyük ve kitlesel işçi partilerine sahip olmayı istemenin ve böylesi partiler yaratmak için çaba sarf etmenin ne kötü yanı olabilir ki? Gerçekten de, diğer unsurlardan soyutladığımızda aksini düşünmek saçma gibi görünüyor. Ancak burada üzerinden atlanmaması gereken çok önemli bir ayrım noktası gizli. İşçi sınıfının kurtuluşunu tüm yüreği ve bilinciyle arzulayan öncülerin ve bu uğurda canla başla mücadele eden devrimci işçilerin oluşturduğu bir siyasal örgütlülüğün büyüyüp bir işçi kitle partisi boyutlarına ulaşmasıyla, pek çok siyasal eğilimin çıfıt çarşısı gibi içine tıkıştırıldığı türden bir kitlesel parti inşa etmek arasında dağlar kadar fark vardır. Arzulanan kuşkusuz ki birincisidir, ama böylesi hedeflere salt arzularla veya iradi kararlarla ya da olağan koşullar altında varılamıyor. Sınıfın devrimci öncüsü olmayı hak eden bir siyasal örgütlülük, ancak fiili devrimci durumlar yaşandığında kitlesel bir işçi partisine büyüyebilmektedir.

İşçi sınıfının devrimci siyasal örgütlülüğünün inşası bağlamında Lenin'in adının kendi döneminin Marksistleri arasında ayırt edici bir yere sahip olması boşuna değildir. Zira devrimci Marksizmin düşünsel düzeyde savunulup geliştirilmesiyle, bu içeriğe sahip bir siyasal örgütlülüğün yaratılması her zaman bire bir örtüşmemiştir. Yaşamını, Marksist düşüncenin siyasal örgütlenme alanında maddi güce dönüşmesine hasreden Lenin, işçi sınıfının devrimci örgütünün nasıl yaratılabileceğini fiilen gösteren devrimci liderdir. Lenin

Komünist Manifesto'da, "komünistler öteki işçi sınıfı partilerine karşı ayrı bir parti oluşturmazlar" diye yazar. Sınıf partisinin yaratılması konusunda yanlış görüşlere sahip olanlar bu ilkenin içeriğini çarpıtıp durur ve komünistlerin görevini bir işçi kitle partisinin desteklenmesine indirgemeye çalışırlar. Oysa *Manifesto*'da açıklandığı üzere, bu ilke, komünistlerin proletaryanın çıkarlarının dışında ayrı çıkarlara sahip olmadıkları anlamına gelmektedir. Komünistler, işçi sınıfını devrimci siyaset temelinde örgütlemeye çalışırlar ve bunu yaparken sınıfın kurtuluşu hedefiyle ters düşen birtakım sekter ilkeler ileri süremezler. *Manifesto*, komünist siyasi örgütlülüğün diğer işçi partilerinden farkını başlıca iki noktada vurgular: Birincisi, her türlü milliyetten bağımsız olarak tüm proletaryanın ortak çıkarlarına işaret etmesi, yani enternasyonalist olması; ikincisi, işçi sınıfının burjuvaziye karşı mücadelesinin çeşitli gelişme aşamalarında, her zaman ve her yerde tüm hareketin çıkarlarını temsil etmesi.

Proletaryanın devrimci tarzda örgütlenmesinin içeriğini aydınlatan bu ilkeler dönemsel değil *tarihsel* ve biçime değil *öze* değindir. Özü deforme etmemek koşuluyla, biçim, içinde bulunulan somut duruma göre kuşkusuz değişebilir. Örneğin *Manifesto*'nun yazıldığı tarihsel kesitte henüz yolun başında olan komünistlerin, kendi fikirlerini yaymak ve siyasal örgütlülüklerini genişletmek amacıyla bazı ülkelerde mevcut işçi partileri içinde çalışma kararı aldıkları hatırlanacaktır. Ama ilerleyen yıllarla birlikte işçi sınıfı nicel ve nitel açıdan gelişmiş ve buna koşut olarak biçim de olduğu yerde çakılıp kalmamıştır.

Yine biraz geçmişe, 1917 Ekimine uzanalım. Bu tarih kesitinde işçi sınıfı Rusya'da, dünyayı gerçekten yerinden oynatacak devrimci eylemin ve sınıf birliğinin ne olduğunu ortaya koydu. Tarihe *dünyayı sarsan on gün* diye kaydı düşülen Büyük Ekim Devrimi, mücadeleye atılan işçilerin, Lenin'in öncülüğündeki Bolşevik Partisi gibi bir devrimci önderlik sayesinde devrimi muzaffer kılabildiklerini dünya âleme kanıtladı. Burjuvazinin yıllardır yürüttüğü gerici propaganda ve karalamalar, bu yaşanmış gerçekliği ortadan kaldıramaz. Zaten sorun biraz derinlemesine kurcalanacak olursa, bu konuda bilinç bulandıran faktörün açık burjuva karalamalardan çok, kendini Bolşevik geleneğin takipçisi gibi sunan sinsi bürokratizmin yalanları olduğu görülür. Ekim Devriminin önderi Bolşevik Parti, ne yazık ki, Lenin'in ölümünden sonra egemen olan bürokrasinin çizmeleri altında can vermiştir. Bu nedenle,

Tartışma ve eğilim özgürlüğü hakkı, ancak sınıfın örgütlülüğünü parçalamaya değil güçlendirmeye hizmet ettiği ölçüde doğru ve devrimci bir anlam ifade edebilir. Bunun da tarihsel olarak bulunup devrimci kararlara yansıyan çözümü, söz konusu hakkın eylemde birlik ilkesinin kabulüyle birlikte işletilmesidir. İşin en doğrusu, örgüt içi demokrasi ihtiyacı ile disiplin gereğini birbirinden koparmamaktır ve bunları birbirinin karşısına dikmemektir. Zaten Leninist parti anlayışı bu ikisinin diyalektik bütünlüğü üzerinde yükselir ve gerçek demokratik merkeziyetçilik de bu bütünlüğe dayanır. Özetle vurgulamak gerekirse, örgüt içi demokrasi olmaksızın devrimci eğitim sağlanamaz; fakat örgüt disiplini olmaksızın da sınıfın devrimci eylem birliği tesis edilemez. Ne var ki, hem Marksist geçinip hem disiplin gereğinden fellik fellik kaçan küçük-burjuvalar ya da entelektüellik hastalığına yakalanmış okumuşlar bu gibi konularda bulanıklık yaratmaya pek meraklıdırlar. O nedenle altını çizerek belirtelim ki, savunulması gereken sağlıklı bir disiplin anlayışı, gücünü ve haklılığını bizzat sınıf içinden yükselen devrimci mücadeleden alır. Örgüt içi disiplin ancak bu niteliği taşıdığında demokratik işleyişle çelişmez, üstelik mücadeleyi daha da güçlendirir.

Lenin'in örgütsel sorunlara ilişkin açılımlarında özellikle dikkat çektiği ve esasen o dönemin Bolşevikleriyle Menşeviklerini ayırt eden hususların doğru kavranması ve bu doğruların devrimci özünün günümüze taşınması mücadele açısından önemlidir. Örneğin Menşevik parti anlayışı, aydınlardan oluşan bir parti çekirdeğini ve onu örten amorf bir işçi kitlesini esas alır. Bir başka deyişle, Menşevik partide örgütlülük ve işbölümü, parti profesyonellerini oluşturan ve aydın unsurları içeren bir çekirdekle sınırlıdır. Bunun ötesinde ise parti üyesi diye tanımlanan ve aslında şekilsiz bir yığın olarak kümelendirilmiş örgütsüz işçiler vardır. Oysa Bolşevik parti anlayışı, devrimci partinin tek tek üyelerin basit bir aritmetik toplamı olamayacağı ilkesine dayanır. Lenin'in altını çizerek belirttiği üzere, işçi sınıfının devrimci partisi yalnızca çekirdeğinde değil bütününde örgütlüdür. Böyle bir örgütlü yapıda herkesin elinden gelenin en iyisini yapabileceği bir işbölümü uygulanır ve üyelerin tümü bu anlayış temelinde aktif kılınır. Bu tür derinlemesine bir örgütlülük anlayışı, farklı düzeyde olmak üzere partinin sempatizanlarını da kapsar. Leninist bir örgüt, üyeleriyle üye olmayanların ve gerçekten mücadeleye bağlı olanlarla mücadelenin kenarında eğreti duranların birbirine karışmadığı ve dolayısıyla örgütsel bir kaosun yaşanmadığı bir organizmadır.

Devrimci program, inanç ve azmin ürünü

Örgütlü yaşam, hem disipline gelemeyen hem de her şeyi şöyle bir denemiş olma merakıyla kısa bir süreliğine işe burnunu sokan küçük-burjuva unsurların kendilerini tatmin edeceği bir oyun alanı değildir. Komünist mücadele esasen sınıfın öncü unsurlarının sahip çıkması gereken son derece ciddi bir örgüt anlayışını gerektirir. Dünya üzerindeki gelişmeleri, sınıf mücadelesindeki iniş çıkışları doğru değerlendirebilen, her çeşit siyasal koşulda çalışmaya adapte olabilen ve sınıf içinde sınıfın temel çıkarlarını başa alarak işçi kitlelerinin destek ve güvenini kazanan bir parti olmaksızın devrim başarıya ulaştırılamaz.

Sınıf mücadelesi hiçbir şekilde düz bir çizgi üzerinde ilerlemez. Bu mücadelede sıçramalar kadar yenilgiler ve geriye düşüşler de yaşamın bir gerçeğini oluşturur. O nedenle, devrimin gerçek güçlerinin somut koşullardaki değişimi derinden kavraması, buna uygun taktikler belirlemesi ve her koşula dayanıklı bir bünye geliştirmesi şarttır. Burjuva düzenin işçi ve emekçi kitleler üzerindeki baskıyı arttırdığı ve devrimci mücadeleye, devrimci değerlere karşı yoğun bir ideolojik saldırıya geçtiği gericilik dönemleri, gerçek devrimcilerle gevşek ve tasfiyeci unsurları ayırt eden sınav günleridir. Her türlü zorluğa rağmen, inanç ve azimle geleceğin devrimci yükseliş günleri için hazırlık yürütebilenler sınavdan başarıyla geçebilirler. Ama dünya üzerinde yaşanmış tüm örneklerin de kanıtladığı üzere, gericilik ve baskı dönemlerinde bu şekilde ayakta kalmayı başarabilenlerin sayısı kuşkusuz fazla olamaz. Çünkü topluma ve işçi sınıfına devrimin tamamen olanaksız bir hayal olarak göründüğü dönemlerdir böylesi tarih kesitleri. Devrimci proleter mücadelenin ağır yenilgiler aldığı böylesi dönemlere genelde devrimci değerlerin inkârı, döneklik, devrimci hafızayı silme gibi olgular eşlik eder.

Fakat her karanlık dönem, nihayetinde yeniden yükselmeye başlayan toplumsal hareketlilikle aydınlanır ve kapitalizmin kaçıp kurtulamayacağı hakikat, olgunlaşarak avdet eder. Sistemi derinden sarsmaya başlayan bir ekonomik, ideolojik ve politik krizle birlikte, devrimin güncelliği fikri de yeniden işçi sınıfının giderek genişleyen halkalarına anlamlı gelmeye başlar. Bu kez de reformizm ve oportünizm, toplumsal koşulların reformlar yoluyla iyileştirilebileceği vaazını vererek sınıfı devrim yolundan döndürmek üzere başını iyice bir yükseltir. Reformizm dalgasına örgütsel alanda hep devrimci örgütlülük fikrine düşmanlık ve sınıfı burjuva yasal alana (legalizme) hapsetme

Sosyal demokrat partiler çeşitli safhalardan geçen bir dönüşüm neticesinde, başlangıçta bir ölçüde olduğu varsayılan Marksist köklerinden tamamen uzaklaştılar. Zamanla başta Avrupa'da olmak üzere çeşitli ülkelerde kendilerini sosyal demokrat ya da sosyalist diye niteleyen burjuva işçi partileri vücut buldu. Bu kapsama giren muhtelif sol partiler arasında nüanslar ve ulaştıkları kitlesellikte farklılıklar olsa dahi, bunlar esasen tabanını işçilerin veya sendikaların oluşturduğu, tepedeyse burjuva siyasetin yürütüldüğü burjuva işçi partileriydiler. Sosyal demokrat siyaset zamanla çok daha açık biçimde burjuva sol siyasete dönüştü. Zaten partiler canlı organizmalardır. Siyasette ileriye hamle yapamayan geriye düşer. Aslında bu tür bir dönüşüm tehdidi tüm sol partiler için geçerlidir. Nitekim 1970'lerde Avrupa'nın resmi komünist partilerini etkileyen "Avrupa komünizmi" rüzgârıyla birlikte bu partilerin önemli bir kısmı da sosyal demokratlaştı. Keza sosyalist diye nitelenen ülkelerde 80'lerin sonu 90'ların başında gerçekleşen *çöküş* neticesinde genelde resmi komünist partiler sosyal demokrat başkalaşım geçirdiler.

Dünya üzerinde 80'lerde yaygınlaşan siyasal gericilik ve işçi hareketindeki gerileme dalgasıyla birlikte, İngiliz İşçi Partisinden Alman Sosyal Demokrat Partisine ve Brezilya İşçi Partisine varana dek genel bir sağa kayış ve burjuvaziye büsbütün teslim olma furyası yaşandı. Böylece daha önceki dönemlerde bazı durumlarda belki bir ölçüde anlamlı olabilecek bir soru da (burjuva işçi partileri ile burjuva sol partiler arasında bir fark olup olmadığı sorusu) önemini yitirdi. Günümüzde burjuva işçi partileri kavramını değiştirmek gerekmese de, onun içeriğine ilişkin bir açıklama getirmek –mekanik tarzda abartmamak koşuluyla– yararlı olacaktır. Tartışmaya konu olan partiler vaktiyle işçi sınıfının "burjuva" partileri idiler. Bugün bunlar düpedüz burjuvazinin "işçi" partilerine dönüşmüş bulunuyorlar.

Hangi örnek izlenmeli?

İşçi sınıfının devrimci mücadele tarihi, tutulması gereken siyasal yola işaret ediyor. İşçi sınıfının kurtuluşu ancak kendi eseri olabilir ve burjuva işçi partilerinin kuyruğuna takılarak bu amaca hizmet edilemeyeceği çok açıktır. İşçilerin diğer sınıf siyasetlerinden bağımsız ve enternasyonalist devrimci bir partiye ihtiyacı vardır. İşte tam da bu noktada, işçi partileri ve komünistlere düşen görevler konusuna tarihsel bir belge eşliğinde açıklık getirmeye çalışalım.

emanet ettiği devrimci mirasa ihanet eden siyasal anlayışlar (revizyonizm, legalizm, oportünizm, reformizm vb.) kendilerini uzunca bir süre boyunca işçi hareketi içindeki Marksist damarın temsilcileri gibi göstermeyi başardılar.

Engels'in eleştirilerini hasıraltı ederek onu yasalcılık aşığı bir kişi olarak göstermeye çalışan İkinci Enternasyonal revizyonistleri, diğer ülkelerde de sosyal demokrat nitelemesinin egemen olmasını sağladılar. Bu geriye kayış ve yaratılan bu bulanıklık kuşkusuz yalnızca kavramlar âlemini ilgilendiren bir problemden ibaret değildi. İşin önemli yanı, burjuva ve küçük-burjuva sosyalizminin, kendisini, işçilerin kurtuluşunu amaçlayan yegâne siyasal akım olan devrimci Marksizm yani komünizm yerine ikame etmiş olmasıydı.

Bu noktada altını çizeceğimiz başlıca husus, İkinci Enternasyonal çizgisinin Marksizme aykırılığının yalnızca sonradan yaşanan bir yozlaşmadan ibaret olmadığıdır. Birinci Dünya Savaşı dönemecinde proletaryaya açıkça ihanet edip "kendi" burjuvalarının yardımına koşan İkinci Enternasyonal partilerinin bizzat doğumu lekelidir. Zira daha baştan, bir zamanlar Marx'ın çok açıkça eleştirdiği sosyal demokrasi akımının üzerine inşa edilmişlerdir.

Hatırlanacağı gibi, bu siyasal akım 1848 Fransa'sında küçük-burjuva demokratları ile sosyalistler arasındaki ilkesiz bir ittifak neticesinde vücut bulmuştu. Uzlaşma sağlanması için proletaryanın toplumsal taleplerinin devrimci sivriliği giderilmiş ve onlara küçük-burjuva demokratlarının kabul edebileceği düzeyde demokratik ifadeler verilmişti. Küçük-burjuvazinin demokratik talepleri ise, salt siyasal biçimler olmaktan kurtarılarak biraz sosyalizm yağına bulanmıştı. Marx, sosyal demokrasinin özel niteliğinin, sermaye ile ücretli emeği ortadan kaldırmak değil, ama bu iki uç arasındaki uzlaşmaz çelişkiyi hafifletmek ve bunlar arasında bir uyum sağlamak şeklinde özetlenebileceğini ifade ediyordu.

İkinci Enternasyonal marifetiyle yerleşik hale gelen sosyal demokrat nitelemesi, Rus devrimci işçi hareketinin doğumu esnasında sorgulanmaksızın veri kabul edildi. Lenin'in de kurucu faaliyetinin parçası olduğu parti, bu nedenle Rusya Sosyal Demokrat İşçi Partisi (RSDİP) olarak adlandırıldı. Lenin'in bu yanlışın farkına varıp, yıllarca unutturulan *komünist parti* adına sahip çıkması için aradan epeyce zaman geçmesi gerekecekti. 1917 Nisan Tezleri'nde Lenin, sosyal demokrasi adlandırmasının siyaseten uygun ve bilimsel bakımdan da doğru olmadığını gündeme getirdi ve böylece partinin isminin komünist olarak değiştirilmesini sağladı.

eğilimi eşlik eder. Sonuç olarak, gericilik dönemlerinin zor koşullarında devrimci kalmayı başarmak nasıl bir hünerse, toplumsal hareketliliğin yükseldiği dönemlerde reformizme savrulmadan devrimci bir çizgi izleyebilmek ve devrimci parti anlayışına bağlı kalmak da öyle bir hünerdir.

Devrimci durumların sıkça yaşanmaya başlandığı devrimci yükseliş günleri geldiğinde, ancak daha önceki dönemlerde ters akıntılara rağmen devrimci tutumdan vazgeçmeyenler uygun doğrultuda atılım yapabilirler. Zor günlerde güçlüklerle boğuşmayı göze alamayanların ya da burjuva demokrasisine güvenerek devrimci örgüt anlayışından uzaklaşanların, söz düzeyinde iddiaları her ne olursa olsun, fiiliyatta sınıfın ihtiyaç duyduğu bir siyasal örgütlenmeyi yaratabilmeleri asla mümkün değildir. Şurası açık ki, sağlıklı ve kalıcı temellerde yol alacak bir devrimci örgütlenme, bileşenlerinden kelimenin gerçek anlamında dayanıklılık, sabır ve azim talep eder. Bu özelliklere sahip olabilmeyi gereksiz bir fedakârlık olarak gören unsurların, devrimci mücadele yaşamı içinde kalabilmeleri ya da kendilerini uzun süre gizleyebilmeleri mümkün değildir. Bu bakımdan, pratik mücadele sürecinden daha büyük bir ayrıştırıcı yoktur.

Mücadele sürecinin mantığı, kişinin kendisi hakkındaki yersiz böbürlenmelerine ve boş sözlere itibar etmez, yaşamı üretme koşulları nedeniyle zorluklarla boğuşmaya ve disipline yatkın proleter unsurlarla, buna gelemeyen küçük-burjuva unsurları ayrıştırır. Bu bakımdan, kendilerini devrimci mücadeleye değil de birtakım bürokratik makamlar ya da etiketler elde etme hayaline bağlayan küçük-burjuva unsurların gerçek devrimci örgütlerde ilanihâye barınabilmeleri mümkün değildir. İşçi sınıfının devrimci mücadelesi, bu mücadeleye gönülden inanıp kendini insanlığın kurtuluşu amacı için adamaya hazır, çalışkan ve fedakâr bir insan malzemesi gerektirir. Kelimenin gerçek anlamında bir Leninist parti de, zaten ancak bu temellerden hareketle ve buna uygun kadro birikimiyle yaratılabilir.

Dünden bugüne uzanan çeşitli olumsuz örnekler bir gerçeği gözler önüne seriyor. Sınıfın devrimci partisi, şu ya da bu sol çevrenin kerameti kendinden menkul iddialarıyla oluşabilecek bir örgütsel yapı değildir. Devrimci parti oluşumu, herhangi bir sol çevrenin kendi boyunu aşacak biçimde aldığı bir karara, bir etiketleme sorununa indirgenemez. Eğer bir örgütsel komedi oynanmıyor da kelimenin gerçek anlamında sınıfın devrimci öncü örgütü yaratılmak isteniyorsa, o zaman devrimci programdan kaynaklanan bir inanç

ve azimle, sınıf temelinde yürütülecek zahmetli bir mücadele sürecini göze almak gerekir. Unutulmamalı ki bir işçi devrimi, sınıflı ve sömürülü toplumlara son verecek denli derin tarihsel boyutlara sahiptir. Bu devrim kendisine öncülük edecek unsurlardan yalnızca "boş" zamanlarını değil, bütün yaşamlarını devrime adayacak nitelik talep eder.

İlkeli ve planlı bir sürecin ifadesi olacak örgütlenme çabaları, ancak işçi sınıfının bağrından çıkan militan ve fedakâr öncü unsurları içerdiği ölçüde Leninist parti oluşumuna yaklaşabilecektir. O nedenle, öncü işçilerle sıkı bağlar kurmak, onları ideolojik ve siyasal yönden eğiterek birer komünist militan düzeyine yükseltmek sınıf içindeki devrimci çalışmanın temel eksenidir. Öncü nitelikteki işçileri birer sendika temsilcisi gibi değil, birer komünist militan gibi eğitmek Leninist örgüt anlayışının ayırt edici bir unsurudur. Sınıfın devrimci öncü partisi, asla ve asla onun dışında ve ondan kopuk biçimde inşa edilemez. Leninist parti tüm unsurlarıyla (komünist işçi ve komünist aydınlarıyla), en basitinden en karmaşığına dek tüm görevlerin üstesinden gelmek için canla başla çalışan ve proleter mücadele alanının içinden fışkıran canlı bir organizma olabilir ancak. Devrimci mücadele alanının içinde pişmeden ne komünist olunabilir ne de bu tür komünist unsurların devrimci bir programa dayanan inançlı, kararlı ve planlı bir inşa faaliyeti olmaksızın sınıfın öncü devrimci partisi yaratılabilir.

Günümüzde yaygınlaşan emperyalist savaşlar, hemen her ülkede burjuva devletin işçi-emekçi kitleler üzerinde artan baskıları, özetle çürüyen toplumsal düzen neticesinde ortaya çıkan durum, işçi sınıfını kapitalist sisteme son vermek için adeta haykırarak görev başına çağırıyor. Kapitalizm altında yaşamayı sürdürdükleri sürece, işçi ve emekçi kitleleri son derece zor bir sürecin beklediği açıktır. Ancak asıl olarak, bunun ilahi bir kader olmadığı ve işçi sınıfının kapitalizm belâsından kurtulup güzel bir gelecek yaratmak bakımından muazzam bir potansiyele sahip olduğu bilinmeli. Üstelik kapitalizmin yaşadığı derin sistem krizinin pek çok devrimci durum doğuracağı da aşikâr. Böylesi dönemler ezilenlerin ruh halinde devrimci mücadeleye sempati yönünde sıçramalar yaratır. Yine bu gibi dönemlerde, işçi-emekçi kitleler devrimci mücadelenin gereklerini geçmişe oranla çok daha çabuk öğrenebilirler. Evet, kısacası dünya ölçeğinde değişen durum bugün komünistlerin önüne sınıf hareketini devrimci doğrultuda güçlendirme görevini ivedi biçimde koymuştur. Bu görevin üstesinden gelebilmek ise, ancak ve ancak örgütsel

dönemde Marx ve Engels, bütün mücadele süreci boyunca fevkalâde önem taşıyacak bir hususu en baştan aydınlatma ihtiyacı hissetmişlerdi. Bu önemli kalkış noktası, kapitalist toplumda farklı sınıfsal temellere dayanan farklı sol veya sosyalist akımlar olabileceği gerçeğiydi. Devrimci işçi hareketinin pusulası sayılan *Komünist Manifesto* bu hususa açıklık getiriyordu. Zaten proletaryanın burjuva düzene karşı yükselttiği bu mücadele bildirgesinin adı bile, burjuva nitelikli sol hareketle devrimci nitelikli sol hareketi ayırt edebilme azmiyle seçilmişti.

Engels 1890 yılında *Manifesto*'ya yazdığı Almanca önsözde, bu tarihsel belgeyi özellikle "Komünist Manifesto" diye adlandırdıklarını hatırlatacaktı. Zira o dönemde sosyalizm kavramı sulandırılmış ve reformist burjuva hareketini ifade eden *burjuva sosyalizmi* düzeyine indirgenmişti. Toplumsal devrimin gerekliliğine inanan mücadeleci işçiler ise kendilerine *komünist* demekteydiler. Bu henüz başlangıç düzeyinde ve içgüdüsel bir komünist kavrayış olsa bile, yine de ilerlenmesi gereken hedefe işaret ediyordu. İşçilerin kurtuluşunun işçi sınıfının kendi eseri olacağına yürekten inanan Marx ve Engels, hiçbir ikircim göstermeksizin komünist adını seçtiler.

Marx ve Engels'in katkıları sayesinde oluşan ve devrimci örgütlülüğün ilkesel çerçevesini çizen ilk kuruluş da burjuva reformcularıyla ayrım çizgisini çekti, *Komünistler Birliği* (1847-1850) adını aldı. Marksizmin kurucuları siyasal örgütlenme çabalarını 1864 yılında kurulacak Uluslararası İşçi Birliği (Birinci Enternasyonal) içinde de sürdüreceklerdi. Birinci Enternasyonal, farklı sol siyasal akımları izleyen ve çeşitli uluslara mensup işçi örgütlerini kapsamaktaydı. Varlığıyla adeta, "bütün ülkelerin işçileri birleşiniz!" çağrısıyla biten Manifesto'ya can verir gibiydi. Ne yazık ki bu ilk uluslararası örgütün ömrü uzun olamadı. Kuruluşuna ideolojik ve siyasal birliğin damgasını basmadığı Birinci Enternasyonal, anarşizm, reformizm gibi çeşitli eğilimlerin kızışan didişmelerinin arasında parçalanıp dağılıverdi.

Daha sonra Avrupa ülkelerinde kitlesel işçi partilerinin oluşumuyla birlikte yeni bir enternasyonal örgütlülük (İkinci Enternasyonal) 1889 yılında yaşama gözlerini açacak, fakat bu enternasyonal temsil ettiği yozlaşmayla aslında devrimci işçi hareketini bir hayli sulandıracaktı. Nitekim bu uluslararası örgütlülüğün başını çeken Alman İşçi Partisi daha baştan komünist nitelemesini bir tarafa atmış ve *sosyal demokrat* sıfatını kuşanmıştı. Marx'ın ölümünden sonra kurulan İkinci Enternasyonal içinde beslenip büyüyen ve Marx'ın

cunda tepeden dayatılan sendikal veya siyasal "birlikler"in işçi sınıfının mücadelesini ilerletmediği, aksine durdurduğu deneyle sabittir. Doğru bir siyasal kavrayışa dayanmayan, mücadeleyle kazanılmayan ve sınıf içinde taban çalışmasıyla ilmek ilmek örülmeyen bir "birlik" sağlıklı ve kalıcı olamaz. Sonuç olarak, bu gibi önemli hususlara kafa yormayan ve doğruyu bulup yaşama geçirme konusunda fiilen ter akıtmayan siyasal çevrelerin içi boş birlik temennilerine ve birlik gevezeliklerine itibar etmenin de hiçbir yararı yoktur.

Taşıdığı tarihsel özellikler nedeniyle, Türkiye gibi bir ülkede işçi sınıfının birlik sorununa gerek sendikal gerek siyasal düzlemde ekstra bir özenle yaklaşılmalı. Korporatif bir tarihsel arka plana sahip, siyasetin uzun yıllar boyunca tek parti içine hapsedildiği bu ülkede önemli devrimci deneyler yaşanmamıştır ve işçi solu son derece gecikmeli olarak tarih sahnesine çıkmıştır. Türkiye pek çok şeyin devletten beklendiği, sivil toplumun gelişmediği, taban inisiyatifi nedir, nasıl örgütlenir bilinmeyen ve daha da kötüsü "birlik"lerin hep tepeden zor yoluyla kurulmasına alışkın bir ülkedir. Böyle bir ülkede işçi sınıfına da yanlış ve fuzuli bir birlik anlayışı rahatlıkla egemen olabilir. Bu nedenle işçi sınıfının birliğinin sağlanması konusunda dikkatli ve ilkeli davranmak büyük önem taşıyor.

Uyanık olmayı gerektiren diğer bir konu ise, çeşitli sol eğilimleri içine tıkıştıran bir işçi kitle partisinin kurulmasına yönelik çağrılardır. Hatırlanacaktır, eski sendikacı Lula önderliğindeki Brezilya İşçi Partisi örneğinden esinlenilerek, 90'larda Zonguldak madenciler grevinin öne çıkardığı sendikacı Şemsi Denizer başkanlığında bir işçi kitle partisi kurulması için de propaganda yürütülmüştü. Kimi Troçkistlerce, "işçiler kendi partilerini kurmalı" noktasından hareketle desteklenen ve zaman zaman şu ya da bu sendika bürokratı tarafından ortaya atılan *işçi kitle partisi* mevzuu şimdilerde de DİSK tarafından gündeme getiriliyor. İşçi sınıfının alabildiğine örgütsüz ve dağınık olduğu koşullarda bir bakıma olumlu gibi görünen bu tip çağrıların, sınıfın parti anlayışını bulandıran ve ucu bir burjuva işçi partisinin kuruluşuna açılan olumsuz bir boyutu da vardır. O nedenle işçi kitle partisine ilişkin çağrılar karşısında ilkeli ve mesafeli bir tutum takınmak devrimci işçi hareketini zayıf düşürmeyecek, tersine asıl görevlerin bulandırılmasını engelleyecektir.

Sorunun tarihsel geçmişi

Yıllar önce, daha devrimci Marksizmin temellerinin atılmaya başlandığı bir

sorunda doğru tutum almakla mümkündür.

Enternasyonal Sorunu

Geçmişte olduğu gibi günümüzde de çeşitli ülkelerden işçilerin kapitalizme karşı mücadelede dayanışmaya, ortak eylemler gerçekleştirmeye ihtiyacı var. O nedenle, işçi sınıfının sendikal ve demokratik kitle örgütleri vasıtasıyla uluslararası mücadele ve dayanışma ağının örülmesi büyük önem taşıyor. Fakat bunun da ötesinde, kapitalist düzene karşı devrimci mücadelenin başarıya ulaştırabilmesi sınıfın enternasyonal örgütünün var edilmesini şart koşuyor. Bu konuda yıllar içinde yaratılan bulanıklık nedeniyle daha baştan vurgulamalıyız ki, işçi sınıfının enternasyonal örgütü (işçi enternasyonali), sınıfın dünya ölçeğinde kapitalizme son verecek sosyalist devriminin örgütü yani dünya devriminin partisi anlamına gelmektedir.

İşçi sınıfının devrimci mücadele tarihi, bu mücadelenin ulusal değil enternasyonal bir nitelik taşıdığını ve enternasyonal düzeyde çabaları gerektirdiğini defalarca kanıtladı. Açık ki, işçi ve emekçi kitlelerin kapitalizm ve sınıflı toplum belâsından kurtuluşu, ulusalcı anlayışa hapsolmayan bir enternasyonal mücadele ve örgütlenme perspektifine sahip olmayı zorunlu kılmaktadır. Bu tarihsel gerçeklik, kapitalist toplumda sınıf mücadelesinin önemli yasalarını çözümleyen Marx ve Engels'ten itibaren ortaya konulmuş ve ete kemiğe büründürülmeye çalışılmıştır. Devrimci mücadelenin içerdiği enternasyonal boyut ve bununla uyumlu bir enternasyonal örgütlülüğün yaratılması çabası, kapitalizmin tarihsel bir sistem krizi içinde debelendiği günümüz koşullarında da misliyle önem kazanmış bulunuyor.

Tarihten çıkartılması gereken dersler

Avrupa'da burjuva düzene proleter tarzda başkaldırının habercisi olan 1848 dönemecine, Marx ve Engels'in de içinde yer aldığı ilk enternasyonal örgütlenme ve daha geniş bir birlik oluşturma ihtiyacı da çeşitli düzeylerde varlığını sürdürür. Ancak, sınıf mücadelesinin çeşitli veçheleri son tahlilde birbirinden kopuk olgular değildir ve birbirleri üzerinde etkide bulunurlar. Fakat eninde sonunda öne çıkan ve diğerlerini de yakından etkileyen faktör her zaman ve her yerde siyasal faktör olmuştur ve olmaya da devam edecektir. O halde, insanın insanı ezmediği ve sömürmediği bir toplumsal düzeni kurabilmek için işçi sınıfının nasıl bir siyasal örgütlülüğe ve nasıl bir siyasal birliğe sahip olması gerektiği soruları doğru yanıtlanabilmeli.

Uzak ve yakın geçmişte yaşanan çeşitli deneyler, devrimci isyan ve ayaklanmaların ancak işçi sınıfının devrimci önderliği altında ilerlerse burjuva egemenliğini yıkabileceğini ve kapitalist sömürü koşullarına son verebileceğini gösteriyor. Yoksul halk kitleleri, açlığın, işsizliğin ve aşağılanmanın öfkesiyle ne denli bilenmiş olurlarsa olsunlar, devrimci bir önderlikten yoksun iseler zafere koşamıyorlar. Fazla eskilere uzanmaya gerek yok. Avrupa Birliği'nin motor ülkelerinden Fransa'da yoksul ve işsiz gençlerin yaktığı isyan ateşi göğü kızıla boyasa da, kapitalist düzenin gerici ve faşist güçleri pusuya yatmış, devrimci bir pusulası olmayan açlık ordularını bastırıp ezecekleri günlerin hesabını yapmaktalar.

Devrim isteyen onun aracını da istemek ve yaratmak zorundadır. Aksi halde her şey devrimci lafazanlığa döner. Birbirine karşıt sınıflara bölünmüş kapitalist toplumda, bu aracın, burjuva partileri karşısına dikilecek ve işçi sınıfının siyasi örgütlülüğünü sağlayacak devrimci bir parti olması gerektiği aşikârdır. Ama zaman içinde bu konuda o kadar çok söz söylendi, öylesine farklı siyasal akımlar ve örgütlenmeler vücut buldu ki, bu devrimci partinin nasıl bir parti olacağı ve nasıl yaratılacağı noktalarında herkesin hemfikir olması asla beklenmemeli. O yüzden, tıpkı geçmişte olduğu gibi günümüzde de, işçi sınıfının şu ya da bu tipte bir sol partiye ihtiyacı olduğu konusunda nice fikir ortaya atılacak, nice farklı yollar tutulacak ve bu alandaki tartışmalar son bulmayacaktır.

İlk bakışta işçilerin *birlik* arzusuna ters bir durummuş gibi görünse de, bu gerçeklik aslında kapitalist yaşamın kaçınılmaz bir yansımasını oluşturuyor. Zira farklı sınıfların olduğu yerde, sağda veya solda çeşitli siyasal akımların ve partilerin yer alması doğaldır. Bunun tersine bir durum, ancak despotik yapılarda ya da totaliter siyasal rejimlerde karşımıza çıkabilir ve bunun da savunulacak bir tarafı olamaz. Egemenlerin planları ve uygulamaları sonu-

Burjuva İşçi Partileri Üzerine

Birlik ihtiyacı

Grevlerden mitinglere, çeşitli düzey ve büyüklükteki işçi eylemlerine eşlik eden sloganı pek çoğumuz duymuşuzdur: "Dünya yerinden oynar, işçiler birlik olsa!" İşçilerin neşeli bir melodi ve militanca bir hareketlilik eşliğinde haykırdığı bu sloganı duydukça insanın içi devrimci heyecanla doluyor. Dünya burjuvalarının gerici propagandalarına inat, "ben ölmedim" diyor işçi sınıfının yukarı kalkık yumrukları!

Bir işyerinde patlak veren grevde yaşanan mütevazı düzeydeki bir bilinç sıçraması bile, aslında patronlar karşısında hiç de tek tek bireyler olmadıklarını ve koskoca bir sınıf oluşturduklarını gösteriyor işçilere. Aynı sınıfın evlâdı olduğunu kavrayan her işçi, örgütlenmenin ve birlik oluşturmanın nasıl da yakıcı bir ihtiyaç olduğunu dile getirmeye başlıyor. Kısacası kapitalist toplumda mücadele ve yaşam tecrübesi, işçileri bu temel gerçeklerle öyle ya da böyle yüz yüze getiriyor.

Sınıfın kitlesini ilerleten bu tür gelişmeler sevindirici olmakla birlikte, bu kadarı işçi sınıfının ücretli kölelik zincirlerinden kurtulabilmesi ve özgürlüğe kavuşabilmesi için asla yeterli değildir. Kurtuluşun koşulları, işçilerin siyasal bilinçlenme ve örgütlenme alanında aldıkları yolun niteliğine ve niceliğine bağlı olarak olgunlaşabilir. Bu bakımdan, sınıfın hiç değilse öncü unsurlarının "nasıl bir örgütlenme?" veya "nasıl bir birlik?" sorularını mücadeleyi ilerletecek tarzda yanıtlar duruma getirilmesi yaşamsal önem taşıyor.

Sınıf mücadelesinin tek bir biçimde veya alanda cereyan etmediği, teorik, iktisadi ve siyasal boyutlarının olduğu açıktır. Dolayısıyla, bilinçlenme, örgütlenme çabaları eşlik ediyordu. Bu temelde önce 1847 yılında *Komünistler Birliği* adlı örgüt kurulmuş ve daha sonra ise 1864 yılında Birinci Enternasyonal olarak da adlandırılan *Uluslararası İşçi Birliği* vücut bulmuştu. Her iki örgütlenme de Marx ve Engels'in başa aldığı enternasyonal mücadele perspektifini yansıtıyordu. Kapitalizmin bir dünya sistemi yarattığı ve kapitalizmde temel sınıfların özünde ulusal değil dünyasal olduğu gibi önemli gerçekler, Marx ve Engels'in bilimsel çaba ve analizleriyle ortaya kondu. Böylece Marksizm, işçi sınıfının kurtuluşunu gerçekleştirebilmesinin yani kapitalizme son verebilmesinin, ulusal ölçekle sınırlı kalan bir eylemle mümkün olamayacağını açıklığa kavuşturdu.

Marksizmin kurucuları gerek teorik ve politik alandaki katkıları gerek oluşumu için ter akıttıkları Birinci Enternasyonal örgütlenmesiyle, aslında işçi hareketinin dünyaya gözlerini yeni açmakta olduğu erken dönemlerden itibaren mücadelenin yolunu aydınlatmışlardır. Marx ve Engels sayesinde zenginleşen Birinci Enternasyonal deneyimi, proleter mücadelenin enternasyonal düzeyde gerekli ilkelerini ortaya koymuş ve programatik, stratejik, taktiksel açılardan sağlam bir tarihsel temel oluşturmuştur. İşçi sınıfı ulusal düzeyde örgütlenirken bile enternasyonal mücadele perspektifini asla gözden yitirmemeli, ulusalcılığa prim vermemeli ve örgütlenmesini enternasyonal alana taşıyarak kurtuluşunun koşullarını hazırlamalıdır.

Birinci Enternasyonal, ne yazık ki 1871 Paris Komünü yenilgisini takiben çeşitli iç tartışmalar ve bölünmeler temelinde güç yitirmeye başlamış ve parçalanmaya yüz tutmuştu. Bu noktada Marx ve Engels'in, enternasyonalin devrimci işçi mücadelesine aykırı politik eğilimler tarafından çürütülüp lime lime edilmesine izin vermeyen ve daha sağlıklı bir enternasyonal örgütlenmenin yaratılabilmesi için birinci deneyi sona erdiren yaklaşımları eğiticidir. Onların bu tutumu, enternasyonal örgüt sorununun devrimci içeriğin yaşayıp yaşamadığından bağımsız bir biçime ya da tabuya dönüştürülemeyeceğini anlatan son derece önemli bir tarihsel derstir. Sonuç olarak vurgulamak gerekirse, Birinci Enternasyonal örgütsel açıdan yeterli olgunluğa ve kitleselliğe ulaşamasa da işçi sınıfının tarihsel mücadelesini başlatan bir ön deneyim olmuştur.

İşçi sınıfının mücadele tarihi içinde enternasyonal örgüt bağlamında yer alan ikinci deneyim 1889 yılında kurulan İkinci Enternasyonaldir. Birinci ve ikinci örneğin karşılaştırılması önemli bir tarihsel dersi ortaya koyar; bu iki-

si arasında bir süreklilik ilişkisi yoktur. İkinci Enternasyonal çeşitli Avrupa ülkelerinin o dönemlere özgü sosyal-demokrat partilerini kucaklayarak bir kitleselliğe ulaşmış, fakat birinci enternasyonal deneyiminin devrimci içeriğinden uzaklaşmıştır. Kendilerini kapitalizmin ekonomik yükseliş eğilimine uyarlayan İkinci Enternasyonal partileri reformizmin batağına sürüklenmişlerdir. 1914'te birinci emperyalist paylaşım savaşıyla ilerleyen zor günler geldiğinde, kendi burjuva hükümetlerinin yanında yer alıp savaş kredilerine olumlu oy vermişlerdir.

Bu tarihsel örnek bize olumsuzundan çok şey anlatır. Devrimci özün karşısına dikilmeye çalışılan reformist politik eğilimlerle sulandırılmış bir kitleselliğin, işçi sınıfının anti-kapitalist mücadelesini başarıya ulaştırması mümkün değildir. İşçi sınıfının devrimci mücadelesinin kitleleri kucaklayabilmesi amacıyla çalışmak ne kadar doğruysa, kitlesellik adına devrimci politikadan ödün vermek o kadar yanlıştır. Aslında hedeflenmesi gereken, gerek ulusal gerek enternasyonal mücadele alanında sınıfın devrimci mücadele çizgisi temelinde bir kitleselliğe ulaşabilmektir.

Lenin önderliğinde biçimlenen Bolşevik örgütlenme ve mücadele anlayışı, bu bakımdan ihtiyaç duyulan tarihsel örneği somutlar. Günümüzde de sahip çıkılması gereken devrimci Bolşevik çizgi, hem mücadelenin ulusal düzeyde nasıl örgütlenmesi gerektiğine ışık tutmaktadır hem de devrimci bir işçi enternasyonalinin nasıl olması gerektiği konusunu ana hatlarıyla açıklığa kavuşturmaktadır. Bu açıdan 1919 yılında dünyaya gözlerini açan Üçüncü Enternasyonal (Komintern) deneyimi büyük önem taşır. Ve nasıl ki İkinci Enternasyonal birincisinin süreklilik içinde bir tekrarı değilse, aynı özellik Üçüncü Enternasyonal için de geçerlidir. Üçüncü Enternasyonal, ikinci deneyimin eleştirisi ve çeşitli yaşamsal noktalarda ondan kopuş çabası üzerinde yükselmiştir.

Birinci emperyalist savaş döneminin yakıcı devrimci ihtiyaçları hatırlanacak olursa, Üçüncü Enternasyonalin inşa faaliyetinin biraz geciktiğini söylemek yanlış olmaz. Ancak buna rağmen Üçüncü Enternasyonalin yine de kısa sürede kurulabilmiş olması, doğrudan Ekim Devriminin şevklendirici ateşi sayesinde mümkün olabilmiştir. Üçüncü Enternasyonal deneyimi, işçi sınıfının mücadele tarihinde ilk kez olarak hem devrimci öze hem de kitlesel boyuta sahip bir enternasyonalin yaratılabildiğini gözler önüne serer. Ne var ki bu deneyimi de sanki eksiksiz ve mükemmel bir noktaya ulaşmışçasına idealize

çok açık. Emperyalist savaşlar, işçi haklarına saldırılar, faşizan uygulamalarla ilerleyen bu süreç, aynı zamanda *devrimin* işçi sınıfını bu belâlara kesin bir son vermek üzere mücadeleye çağırdığı bir tarihsel dönemdir. Bunu pek çok Marksist çevre dile getiriyor, ama bu asla yetmiyor. Önemli olan bunun gereğini yerine getirebilmektir. Unutulmamalı ki devrimi gerçekliğe dönüştürmek, ancak ve ancak doğru bir örgüt anlayışına sahip olmak ve devrimci hedeflere kilitlenmek sayesinde mümkün olabilecek.

çapsız bir maceracıydı. Derin krizlere yuvarlanan kapitalizmin nasıl da saldırganlaştığını, maceracı denilen siyasetçileri nasıl da tarih sahnesinin önüne ittiğini görmek istemeyen bazı sosyalistler, egemen burjuvazinin siyasal tercihlerinde hâlâ genel geçer bir akılcılık aramaktaydılar.

Günümüz dünyasında Balkanlar'dan başlayıp Avrasya'ya yayılan emperyalist savaşlar öncesinde de benzer şeyler yaşandı. Dünya savaşı tehlikesi veya faşizm tehlikesi oportünistler ve reformistler tarafından küçümsendi. Kapitalist sistemin bu can yakıcı sorunlarına geçmişte kalmış olgular diye bakıldı. Reformist sosyalistler globalizmi, tıpkı geçmiş dönemlerin Kautsky'leri gibi dünya savaşlarına yolu kapayan bir gelişme olarak yorumladılar. Çünkü Sovyetler Birliği'nin çöküşü sosyalist harekette tasfiyeciliği ve sağa savrulmayı besleyen genel bir atmosfer yaratmıştı. Peki neticede ne oldu? Tıpkı eskilerde olduğu gibi bu kez de kapitalist sistem "artık olmaz" diyenleri yalancı çıkardı. Emperyalist güçler arasındaki hegemonya savaşı kızışıp dünyanın çeşitli bölgelerini ateşe verirken, faşizan uygulamalar gelişmiş kapitalist ülkeleri de içine alacak şekilde yükselmeye başladı. Tüm bunlar hesaba katıldığında, sınıfa tarih bilinci taşımanın, öncüyü bu bilinçle eğitip örgütlemenin ne denli yakıcı bir önem taşıdığı yeterince aşikâr değil mi?

Konjonktürel durumdan, onun geçici özellikleri ışığında, tek yönlü, genel ve kalıcı sonuçlar çıkartma eğilimi burjuva aydınların tipik özelliğidir. Bu gerçeklik, kendileri hakkındaki iddiaları ne olursa olsun burjuva aydın oportünizmine bulaşmış "Marksist" çevreleri de kapsıyor. Oportünist aydınlar, emperyalizm konusu da dahil Marksist önderlerin bazı önemli değerlendirmelerini genel düzlemde birer kalıp gibi tekrarlayıp duruyorlar. Ama sıra bu değerlendirmelerin ışığında çözümlenmesi gereken güncel sorunlara geldiğinde yanlışlıklar komedyası başlıyor. Emperyalist savaş ve faşizm tehlikesi gibi gelişmeler karşısında reformist sosyalizmin yaşattığı aymazlıklar yineleniyor, sanki tarih kendini aynen tekrar ediyor. O nedenle, kapitalizmin dolaysız ürünü olan belâlar karşısında adet yerini bulsun kabilinden söylenen sözlere aldanmamak gerek. Dünya işçi hareketi içinde kimin gerçekten devrimci, kimin reformist bir çizgi izlediğini ayırt edebilmek için özel bir çaba sarf edilmeli. Bu husus, emperyalist savaşların yayıldığı ve çeşitli kapitalist ülkelerde faşizan uygulamaların yükseltildiği günümüzde işçi sınıfının tarihsel çıkarları bakımından yaşamsal önemdedir.

Günümüz dünyasında kapitalizmin tarihsel bir sarsıntı dönemine girdiği

etmemek gerekir. Ne yazık ki Üçüncü Enternasyonal, çeşitli ülkelerde sabırlı ve azimli bir hazırlık çalışmasının ürünü olarak biçimlenen sağlam seksiyonlar üzerinde yükselememiştir. Avrupa ülkeleri söz konusu olduğunda, seksiyonlar biraz acele biçiminden ve yeterli siyasal netliğe ulaşmadan oluşturulmuştur. Türkiye'nin de içinde bulunduğu ve dönemin daha geri durumdaki Asya ülkelerine ait seksiyonlar ise, henüz o ülkelerde kapitalizmin ve işçi sınıfının gelişmediği bir tarihsel momentte kaçınılmazlıkla köylülükle ya da ulusal kurtuluşçulukla bulaşık bir siyasal çizgiye dayanmıştır.

Taşıdığı bu gibi zaaflara rağmen Üçüncü Enternasyonalin genel hatlarıyla devrimci bir işçi enternasyonali olarak vücut bulması, Ekim Devriminin yarattığı haklı siyasal otorite ve Bolşevik Partisinin enternasyonalist yardımları sayesindedir. Ancak Lenin tarafından da önemle altı çizildiği üzere, bu özellik Üçüncü Enternasyonalin bileşenlerini fazlasıyla Rus örneğine ve Bolşevik Partisine bağımlı kılmıştır. Bu yüzden onun devrimci özü bileşen seksiyonlar tarafından yeterince içselleştirilip özümsenememiş ve seksiyonların devrimci kaderi doğrudan Rus devriminin kaderine bağımlı hale gelmiştir. Nitekim Ekim Devriminin sonunu getiren ve Rusya'da işçi iktidarını içten yıkan bürokratik karşı-devrim, Üçüncü Enternasyonal seksiyonlarının da devrimci hayatiyet damarlarını kesip atmıştır.

Lenin'in ölümüyle birlikte değişen koşulların damgasını bastığı 1924 dönemeci, işçi sınıfının ulusal ve enternasyonal mücadele tarihinde inanılmaz derecede olumsuz bir dönemeç noktası oluşturur. Bolşevik Partisi, Sovyet devleti ve Komintern içinde yükselişe geçen bürokrasi giderek tüm iktidar iplerini eline geçirmiştir. Nihayetinde egemen sınıf konumuna yükselen bürokrasi, Rusya'da Stalin önderliğinde iktidar koltuğuna yerleşmiştir. Böylece Komintern'in de sınıfın devrimci enternasyonal örgütü olma niteliği sona ermiştir. Ekim Devriminin böyle uğursuz bir süreç neticesinde yenilgiye uğradığı noktada, mücadeleyi Lenin dönemindeki Bolşevik çizgiye sahip çıkarak sürdürmeye çalışanlar ise Troçki ve onu izleyen yoldaşları olmuştur.

Troçki'nin Lenin'in ölümünden sonra da devam eden devrimci çabası, sahip çıkılması gereken bir tarihsel özellik taşır. Troçki ve yoldaşları bürokrasinin iktidarına karşı Ekim Devriminin kazanımlarını savunmak amacıyla Uluslararası Sol Muhalefet adlı örgütlenmeyi biçimlendirmeye çalışmışlardır. Ne yazık ki bu mücadele egemen bürokrasinin ele geçirdiği siyasal güç ve olanaklara kıyasla son derece eşitsiz koşullarda yürütülmüştür ve o nedenle de

kötü gidişatı tersine çevirememiştir. Fakat egemen bürokrasinin eliyle gelen her türlü zorluğa, inanılmaz eziyet, cefa ve siyasal katliamlara rağmen, Lenin dönemindeki devrimci çizginin yaşatılması mücadelesi sona ermemiştir. Nitekim bu kapsamdaki çabaların bir uzantısı olarak, 1938 yılında Dördüncü Enternasyonalin kuruluşu Troçki tarafından ilan edilmiştir.

Daha önceki enternasyonal örgütlenme deneylerinin karşılaştırılmasında olduğu gibi, bu noktada da Üçüncü ve Dördüncü Enternasyonallerin tarihsel bir kıyaslamasını yapmamız gerekir. Dördüncü Enternasyonalin inşa çabası, Üçüncü Enternasyonalin inkârına ya da ondan kopuşa dayanmaz. Tam tersine, Komintern'in Lenin döneminde biçimlenen devrimci özünü ayakları altında çiğneyen Stalinist egemen bürokrasiye karşı, bu devrimci özü savunup sürdürme mücadelesini yansıtır. Ne var ki Dördüncü Enternasyonal mücadelesi, –öznel eksiklikler bir yana– Bolşevik Partideki ve Sovyet devletindeki Stalinist egemenliğin inanılmaz ölçülere varan baskı ve zorbalığının yarattığı nesnel engellere takılmıştır. Bu yüzden Dördüncü Enternasyonal deneyimi, yalnızca devrimci özün savunulmasına yönelik bir başlangıç düzeyinde kalmış ve örgütlenme anlamında yol alamayan bir tarihsel çaba olmuştur.

Troçki'nin örgütsel alanda Lenin'e kıyasla zayıf olduğu pek çok yön mevcuttur. İşin gerçeğini itiraf etmek gerekirse, aslında vaktiyle büyük oranda etkilendiği Menşevik örgüt anlayışından kendisini tam anlamıyla kurtarabilmesi mümkün olmamıştır. Ne var ki Dördüncü Enternasyonal deneyiminin örgütsel açıdan başarılı olamayışında doğrudan ve birincil derecede rol oynayan faktör, Stalinist egemenliğin oluşturduğu olumsuz nesnelliktir. Yaşanmış tarihsel olgular son tahlilde kendi dönemlerine ait koşullar temelinde değerlendirilmelidir. Troçki'nin Lenin dönemindeki Bolşevik çizgiyi savunma çabasının, dünden bugüne uzanan son derece önemli ve değerli bir tarihsel çaba olduğu açıktır.

Ancak Troçki'nin ölümünden sonra başlayan Troçkizm tarihini oluşturan çeşitli eğilim ve yapılanmalar için aynı şeyi söyleyebilmemiz pek mümkün değildir. Çünkü genelde Troçkist hareket Troçki'yi derinden anlayıp, onun bıraktığı teorik-politik mirası sahiplenmeyi ve geliştirmeyi başaramamıştır. Tersine, Troçki'yi izleme adına onun önemli değerlendirmeleri dondurularak dogmalara dönüştürülmüş ve böylece devrimci hayatiyet sona erdirilmiştir. Troçki'nin ölümünden sonra, Dördüncü Enternasyonal irili ufaklı Troçkist gruplar arasında son derece kısır ve küçük-burjuvaca politik çekişmelere alet

burjuva işçi partilerinden tutun da devrimci Marksist olduğunu iddia edenlere dek geniş bir siyasal yelpazede egemenlik sürdürdü. Böylece Avrupa işçi sınıfı uzun yıllar boyunca işçi hareketinde reformizmin belirleyici etkisi altında devrim düşüncesinden uzaklaştı. Gelişmiş kapitalist ülkeler işçi sınıfı reformist rüzgârlarla rehavete kapılmışken, Latin Amerika ülkeleri ve Türkiye gibi ülkelerde durum daha farklıydı. Bu ülkelerde işçi sınıfının devrimci örgütlenmeleri kanlı askeri ve faşist diktatörlüklerin zulmü nedeniyle darbe üzerine darbe yedi ve alabildiğine güç yitirdi. Bu tabloya bir de Stalinist bürokratik rejimlerin tüm ülkelerde işçi sınıfının bilincine kazıdığı olumsuz izleri eklemek gerekir.

Kısacası dünya işçi sınıfı 21. yüzyılı devrimci bilinç ve örgütlülük düzeyi bakımından son derece gerilemiş bir durumda karşıladı. Bu yüzden günümüzde nesnel koşullarla öznel koşullar arasında hâlâ büyük bir açı bulunuyor. Kapitalist sistem derin bir krize sürüklendi, ama ne yazık ki işçi sınıfının devrimci hazırlık düzeyi dönemin devrimci taleplerini karşılayabilmekten tamamen uzak durumda.

Tarihten ders alanlar ve almayanlar

Öncülük iddiasında olanlar yalnızca eğitmezler, mücadele içinde eğitilirler de. İşçi sınıfının zaferlerinden olduğu kadar yenilgilerinden de öğrenmek ve tarihten ders almayı bilmek bu eğitimin önemli bir parçasıdır. Geçmişte yaşanan tarihsel hatalardan ders çıkartmaya niyetli ve azimli olanlar tarihten öğrenebilir, eski dönemlerde düşülen hataların tekrarlanmaması için çaba sarf ederler. Geçmişi ve günümüzü bu açıdan incelediğimizde, tarihten ders almak isteyenlerle almamaya yeminli olanları ayırt edebiliriz.

Birinci Dünya Savaşı döneminin eğitici yönleri üzerinde daha önce durmuştuk. Milyonlarca insanı ölüme sürükleyen bu emperyalist savaş dehşetinin daha izleri silinmeden kapitalist sistem yeni bir paylaşım savaşına yol açacak derin bir krizle yüz yüze gelmişti. İkinci Dünya Savaşını önceleyen yıllar, militarizmin ve faşizmin dünya ölçeğinde inanılmaz yükselişiyle karakterize olmaktaydı. Marksistlerin önünde, birinci emperyalist paylaşım savaşı patlak vermezden önce tehlikenin büyüklüğünü inkâr eden ve reform hayalleri yayarak işçi sınıfını pasifleştiren tarihsel örnekler duruyordu. Buna rağmen benzer hatalar yinelendi, Almanya'da faşizmin tırmanışına önce gelip geçici bir olay diye bakıldı. Tehlikeyi küçümseyenlere göre Hitler eğitimsiz, akılsız,

bile kitlelerin bir biçimde derin bir huzursuzluk ve gelecek hakkında tedirginlik duymalarıyla kendini dışa vurmaktadır. Köhneyen kapitalizmin yarattığı toplumsal yozlaşma, yalnızca işçi sınıfını değil genelde toplumu saran bir kötümserlik dalgasıyla seyretmektedir.

Bu tür toplumsal koşullar, henüz kitlelerce kabul edilmek istenmese ya da burjuva ideologlarınca yalanlanmaya çalışılsa da, aslında tarihsel olarak devrimin zorunluluğuna işaret ediyor. Kim ne derse desin, bugün dünyamızda devrim kendisini dayatmıştır. 21. yüzyılın temel sorunu, artık katlanılmaz boyutlara ulaşmış bulunan kapitalist düzenin işçi devrimleriyle ortadan kaldırılmasıdır. Kısacası devrim günceldir. Temel tarihsel özelliği bakımından devrimlere çağrı çıkaran böyle bir dönemde, devrimci durumlar her an patlak verebilir. O nedenle de sınıfın devrimci hazırlık sorunu, günümüzde tarihsel akışı belirleyici bir öneme sahip bulunuyor.

Aslında sözü bu noktada fazlaca uzatmaya da gerek yok. 21. yüzyıl beraberinde yine emperyalist savaşları ve devrimci isyanları getirdi. Çeşitli Latin Amerika ülkelerinde birbiri ardı sıra devrimci durumlar patlak veriyor. Fakat neden hâlâ başarıya koşan devrimlere tanık olmuyoruz? Dünya kapitalist sisteminin içinde bulunduğu nesnel koşullardan hareketle bu soruları doğru biçimde yanıtlayamayız. Çünkü söz konusu nesnel koşullar, kapitalist sistemin işçi devrimlerinin başarısını olanaksız kılan bir istikrara kavuştuğunu değil tam tersini kanıtlıyor. Kapitalist sistem muazzam bir çürümüşlük, dengesizlik, istikrarsızlık ve daha önemlisi tarihsel çıkışsızlık içindedir. O nedenle yukarıdaki sorunun yanıtı öznel alanda gizlidir.

Marksizmin işaret ettiği üzere her kuşak tarihini verili koşullarda yapıyor ve geçmiş dönemlerin gölgesi bugünkü ortamın üzerine düşüyor. Günümüzde dünya alabildiğine çalkantılı bir döneme girdi ama işçi sınıfı geçmiş dönemin olumsuz öznel koşulları nedeniyle buna devrimci tarzda yanıt verecek bir örgütlülükten yoksun bulunuyor. İçinden geçilen dönem ne denli türbülanslı olursa olsun, devrimci bilinç işçi kitlelerinde kendiliğinden doğmuyor. Devrimci işçi mücadelesinin içinden geçilen tarihsel dönemin özelliklerine uygun bir niteliğe ulaştırılması için, reformizme enternasyonal düzeyde darbe indirilmesi zorunludur.

Kapitalist sistemin İkinci Dünya Savaşını takip eden ekonomik yükseliş dönemi özellikle gelişkin kapitalist ülkelerde pek çok koldan tam anlamıyla reformizmi besledi. Çeşitli Avrupa ülkelerinde somutlandığı üzere, reformizm

edilen içi boş bir biçime dönüşmüştür. Bu nedenle, başlangıçta devrimci enternasyonal geleneğini sürdürmek amacıyla yaratılmaya çalışılan Dördüncü Enternasyonal Troçki'nin ölümüyle birlikte anlamını yitirmiştir.

Troçki'nin ölümünden günümüze uzanan yıllar içinde çeşitli Troçkist örgüt ve eğilimler tarafından sahip çıkılmaya, resmen temsilcisi olunmaya veya küçük-burjuvaca kısır çekişmeler temelinde sözde yeniden inşa edilmeye çalışılan bir "Dördüncü Enternasyonal" tarihini biz devrimci geleneğimizin bir parçası olarak kabul etmiyoruz. Bu yaklaşımımızı kendi açımızdan haklı kılan başlıca ideolojik, politik ve örgütsel nedenleri ise bugüne dek Marksist Tutum eğiliminin temellerini döşeyip var eden tüm yazılı materyal ve dokümanlarımızda ortaya koymuş bulunuyoruz. Kısaca belirtmek gerekirse, Troçki ile Troçkizm arasında öznel değerlendirmelerle kapatılamayacak nesnel bir farklılık vardır. Ekim devriminin önderlerinden biri olan ve gelecek kuşaklara devrimci bir tarihsel miras bırakan Troçki ile onun ölümünden sonra kendilerine özgü yanılgılar ve sekter ihtiraslar temelinde varlık sürdüren Troçkist yapılanmalar arasında kesin bir ayrım çizgisi çekmek zorunludur.

Bugün Troçkist çevrelerin pek çoğunun bu gibi tespitlerimize katılmadığının ve katılmayacağının farkındayız. Ama biliyoruz ki, tarihten ders almamakta ayak direyenlerin devrimci temellerde yeni bir geleceği yaratabilme şansı yoktur. Üstelik daha önceki dönemler bir tarafa, özellikle Sovyetler Birliği ve benzeri bürokratik yapıların çöküşünden itibaren işleyen süreç tarihsel bir gerçeği yakıcı biçimde gözler önüne seriyor. Geçmişteki yanılgılarından devrimci tarzda dersler çıkartmaya niyetli olmayanların politik bir geleceği de olamaz! O nedenle açıktır ki, yanlışlarıyla yüzleşmeye yanaşmaksızın kendi durumlarından hoşnut biçimde yaşayıp giden çevrelerin birliğinden, işçi sınıfının mücadelesini ilerletecek yeni bir enternasyonal doğmaz! Aslında bu tür çevrelerin, yeni enternasyonal inşası gibi iddialar bir yana, politik iflas ve ölümden kurtulabilmek için kendi yanılgılarıyla yüzleşmeye, hesaplaşmaya ihtiyaçları vardır. Ancak kendilerini doğru ve devrimci bir anlayış temelinde sakat yönlerinden arındırıp yeniden var edebilenler politik mücadelede anlamlı bir şekilde yol alabilirler. Ve ancak böyleleri, yeni bir enternasyonal de dahil, işçi sınıfının devrimci mücadelesini ileriye taşıyabilme olanağını yaratabilirler.

Yeni bir Enternasyonale ihtiyaç var

İşçi sınıfının kapitalizme karşı mücadelesinde her zaman ve her düzeyde örgütlülüğe ihtiyacı var. Ancak kapitalizmin yıkıcı darbeler almaya çok daha elverişli hale geldiği derin kriz dönemlerinde, sınıfın ulusal ve uluslararası düzeyde devrimci örgüt gereksinimi yakıcı boyutlara ulaşıyor. Kapitalist düzenin ekonomik, siyasal, ideolojik alanlarının tümünü saran sarsıcı kriz dönemleri, temel iki sınıftan hangisinin üstün geleceğini sınayan tarihsel dönemeçler oluşturuyor. O nedenle böylesi dönemler geldiğinde, proletaryanın ulusal ve enternasyonal çapta devrimci bir örgütlülüğünün olup olmaması olayların gidişatını belirleyecektir. İşçi hareketinin tarihsel akışı hatırlanacak olursa, kapitalizmin bazı zayıf momentlerinde ne yazık ki böyle bir örgütlülüğün olmaması nedeniyle fırsatların kaçırılmış olduğu rahatlıkla görülecektir.

Kapitalizmin tarihsel bir krizin sancıları içinde kıvrandığı günümüz koşullarında da işçi sınıfının devrimci örgüt gereksinimi inanılmaz derecede yakıcı bir önem kazanmış bulunuyor. Tüm ülkelerde komünistlerin bir yandan ulusal düzeyde örgütlenme çabalarına hız verirken, yanı sıra enternasyonal bir örgütlülüğün yaratılması amacıyla da planlı bir mücadele yürütmelerine muazzam ihtiyaç var. Kapitalizmin yaşadığı krizle birlikte devrimin nesnel koşulları dünya ölçeğinde daha da olgunlaşmıştır. Ayrıca geçmiş on yıllara oranla günümüzde devrimin öznel koşullarını, yani sınıfın devrimci bilinç ve örgütlülük düzeyini geliştirmek bakımından da genelde daha olumlu bir atmosfer mevcuttur.

Hatırlanacağı üzere, 80'ler sonrasında Sovyetler Birliği'nin çöküşüne paralel olarak büyük sermaye çevreleri ve onların sözcüsü burjuva hükümetler işçi hareketini olumsuz yönde etkileyen bir ortam yaratabilmişlerdi. Bunun neticesinde dünya genelinde işçi hareketinde ciddi bir gerileme yaşanmıştı. Günümüzde bu gerilemenin izleri henüz tamamen silinememiştir. Ne var ki kriz bataklığında debelenen burjuva düzenin, işçi sınıfının kazanılmış sosyal haklarına yönelttiği ağır saldırılar işçi kitlelerinde düzen karşıtı bir öfke yaratmıştır. Artık çeşitli ülkelerde işçileri ve emekçileri ve onların genç kuşaklarını kucaklayan kitle hareketlerinde patlamalı yükselişlerin yaşandığı bir gerçektir. Kısacası, kapitalizmin sistem krizi dünya genelinde gerek burjuvazi gerek proletarya açısından sınıf psikolojisinde önemli değişikliklere yol açmaktadır. Yaşanan tarihsel sürecin burjuvaziyi yeni devrimlerin korkusuyla büsbütün gericiliğe sürüklediği ve pek çok ülkede ırkçı, faşizan uygulamaların yaygınlaştığı ortadadır. Burjuva devletler dünya genelinde işçi-emekçi kitleler

sunda yol almayı gerektirir. Doğru örgüt anlayışını da içeren devrimci strateji, komünist mücadele geleneğinin ilkelerine sıkı sıkıya tâbi kılınmalıdır. Öte yandan, devrimci hedef doğrultusunda ilerleyebilmek için hangi taktiklerin uygulanacağı politik bir sanattır. Bu sanatın öğrenilmesi ve taktiklerin içinde bulunulan somut koşullara göre tayin edilmesi şarttır.

Leninist örgütlenme anlayışı, olağan dönemlerde kitlenin gündelik mücadeleye uyarlanmış psikolojisinin mutlak hesaba katılmasını ve kitle içinde hassas bir çalışma yürütülmesini şart koşuyor. Bu da, işçi kitlesinin gündelik mücadelesini ilerletecek taleplerin ileri sürülmesi ve bu talepler etrafında mücadelenin yükseltilmeye çalışılması anlamına gelir. Fakat bu bağlamda ileri sürülecek talepler ve bu taleplerin savunu tarzı da devrimci olmalıdır. Çünkü ancak bu sayede sınıfın kitlesine kapitalizmin çıkışsızlığını kavratabilir ve olabildiğince çok sayıda işçiyi devrimin zorunluluğu fikrine kazanabilirsiniz. Reformizmin siyasi çizgisi ve çalışma tarzı ise, kitleyi reformlar, sendikal mücadele, genel demokratik taleplerle sınırlı bir mücadele anlayışına hapseder. Oysa devrim hedefine kilitlenen öncüler, kitle içinde yürüttükleri eğitim, örgütlenme ve propaganda çalışmalarına da devrimci bir içerik kazandırırlar. İşte ancak bu sayede, devrimin zorunluluğu fikri sınıfın kitlesine de nüfuz etmeye başlayabilir.

Devrimin güncelliği

Devrimci Marksizm emperyalizm çağının proleter devrimler çağı olduğunu ortaya koydu. 20. yüzyılda yaşanan devrimler ve toplumsal altüstlükler bu düşüncenin gerçekliğini defalarca kanıtladı. Gerçi 20. yüzyılın sonlarında Sovyetler Birliği ve benzeri rejimlerin çöküşüyle birlikte burjuva güçlerin Marksizme ve devrim fikrine yönelik amansız saldırıları işçi hareketinin tüm alanlarında önemli bir gerilemeye neden oldu. Fakat emperyalizm çağının temel nitelikleri değişmedi. Emperyalizm çağı dün olduğu gibi bugün de, bir yanda emperyalist savaş tehlikesinin diğer yanda ise toplumsal devrimlerin güncelliği anlamına geliyor.

Devrimin güncelliği fikri, içinden geçilen bir konjonktürün değil yaşanan çağın temel özelliğine işaret eder. Devrimin güncelliği fikri ile kastedilen, sürekli bir devrimci durumun varoluşu değildir. Devrimin güncelliği, kapitalizmin tarihsel açıdan artık yaşlanıp potansiyellerini yitirdiğini anlatır. Bu tarihsel durum, devrimci uyanışlara tamamen ters rüzgârların estiği dönemlerde

yer almaya ve ona bir ölçüde yol göstermeye çalışmakla var edilirler.

Öncünün örgütlenmesinde gözetilecek kurallarla kitle çalışmasında uyulması gereken kurallar kuşkusuz aynı olamaz. Öncünün her hal ve koşulda devrimci çalışmaya uygun unsurlardan seçilmesi ve devrim için eğitilmesi, devrimci hazırlık çalışmasının vazgeçilmez parçasıdır. Gerektiğinde akıntıya karşı yüzebilmek bir devrimci öncü örgütlülükte mutlaka olması gereken bir özelliktir. Bu bakımdan, günümüzde tanık olunduğu üzere burjuva koroların "devrimler öldü" şeklinde yırtınmalarına aldanmaksızın, devrimin güncelliğine yürekten inanan kadrolar eğitmek yaşamsal önem taşır. Ama söz konusu koşullarda sınıfın kitlesinin de aynı şekilde davranmasını bekleyemezsiniz. Kitlenin bilinci somut koşullara bağlı olarak biçimlenir. Devrimci dönemlerde sınıfın kitlesini de devrimci heyecan sarar ve devrim çok daha fazla sayıda işçiye mümkün görünmeye başlar. Oysa devrimci dalgaların geri çekildiği dönemlerde kitle gündelik yaşamın gelgitlerine kapılır ve büyük ölçüde burjuva propagandasının etkisi altında yaşar.

Kısaca vurgulamak istersek, işçi sınıfının devrimci tarzda örgütlenmesinin farklı halkalarını birbirine karıştırmamaya özen göstermek ve sınıfın öncüsü ile kitlesi arasındaki diyalektik ilişkiyi doğru biçimde kavramaya çalışmak başlıca devrimci görevler arasında yer almaktadır. Sınıfın kitlesiyle kıyaslayacak olduğumuzda, devrimci çekirdek de devrimciler örgütü de ve sınıf partisi de gerçekte öncü niteliğini taşıması gereken siyasal örgütlülüklerdir. Öncü siyasal örgütlenmenin her düzeyinde, sınıfın militan unsurlarına devrimci bilincin taşınması ve devrimci örgütlülüğün böylece fiilen sınıf içinde inşa edilmesi esastır. İşçi sınıfının devrimci öncüsünün örgütlülüğü, kitlesinin gündelik mücadele anlayışı (sendikal mücadele veya genel demokrasi mücadelesi) temelinde inşa edilemez.

Tarihsel örnekler, devrimci teoriyi içselleştirmiş ve koşullar her ne olursa olsun beyni devrim için çalışan, yüreği devrim için atan unsurların işçi sınıfının öncüleri sıfatını hak ettiklerini ortaya koyuyor. Fakat devrim hedefine kilitlenmek demek, devrim propagandası sayesinde kitlelerin bilincinin kolayca değişeceğini ummak demek değildir. Bu ikincisi tam bir çocukluk hastalığıdır. Ve böyleleri iyileşemedikleri takdirde, kitlelerin devrimci çağrılara pek de kulak asmadıkları dönemlerde sabırlarını ve umutlarını yitirir ve işçi sınıfına küsüverirler. Oysa devrim hedefine kilitlenmek, kitlenin geri durumundan etkilenmeksizin sabırla ve inançla devrimci strateji doğrultu-

ve ezilen kesimler üzerindeki baskı aygıtlarını pekiştirmeye koyulmuşlardır. Aynı sürecin işçi cephesinde yarattığı olumlu değişim ise, kapitalist düzene karşı mücadeleye ve devrimci bir örgütlülüğe duyulan ihtiyacın henüz zayıf ölçülerde bile olsa yeniden bilince çıkartılmaya başlanmasıdır.

Olumlu faktörler istenilen düzeyde olgunlaşmamıştır ama daha önceki yılların işçilere örgüt düşmanlığını aşılayan koşullarına oranla, bugün mevcut durum sınıf devrimcilerine daha elverişli bir hazırlık ortamı sunuyor. Dikkat edilirse, doğrularla yanlışların, avantajlarla dezavantajların boz bulanık biçimde iç içe geçtiği ilginç bir geçiş dönemi yaşamaktayız. Örneğin örgütlülük konusunda çeşitli çevrelerden yükseltilen çağrılar mevcut, ama işçi sınıfının kapitalizmden kurtulabilmesi için ne tip bir örgüte ve nasıl bir örgütsel tarza ihtiyaç duyduğu noktasında kafalar karışık. Dünya genelinde kitle eylemlerinin gereğine yapılan vurgular ve kitleye bu anlamda seslenişler yoğunlaşıyor, ama örgütsüz kitlelerin kabarışının kısa sürede sönmeye yazgılı olduğu gerçeğini öne çıkaranların sayısı henüz tatmin edici olmaktan uzak.

İçinden geçtiğimiz dönem, işçi sınıfının enternasyonal örgüt gereksinimine ilişkin tutumlar bakımından da benzer bir özellik sergiliyor. Örnekse, sınıfın enternasyonal düzeyde mücadele ve örgütlenmeye ihtiyacı olduğunu genel düzeyde dile getirenlerin sayısı artıyor. Fakat bu ihtiyacın giderilmesi için "ne yapılmalı" ve "nasıl yapmalı" gibi somut sorunları gündemine alan ve tatmin edici yanıtlar bulmaya çalışanların sayısı henüz son derece az. Ancak gözden kaçırmamaya çalıştığımız tüm olumsuzluklara karşın, geleceği sağlam temellerde yaratabilecek olan bir değişimin mayalanmakta olduğu açıktır ve işin sevindirici tarafı da budur. Ne var ki güçlü temellere sahip olmak isteyenler, zayıf yönleri de görebilmeyi ve bunlara karşı kararlı bir mücadele yürütmeyi başarmak zorundadırlar.

Bu bakımdan en başta belirtmek gerekirse, işçi sınıfının örgütlenmesini kitle eylemlerinin dalgalanmasına terk eden *kendiliğindenci* eğilimlere asla prim vermemek gerekiyor. Bu konuda gösterilecek siyasal zaaf, işçi sınıfının geleceğini karartmaya çıkartılmış peşin bir davetiye mahiyetindedir. Mücadele tarihi boyunca ağır yenilgiler pahasına edinilen derslerin açık biçimde gösterdiği üzere, kapitalizmin yaşadığı kriz dönemleri proleter harekette kendi başına devrimci kazanımlar üretmez. Kapitalizmin ekonomik, siyasal, ideolojik çeşitli boyutlarda yaşadığı krizin derinleşmesi, ancak ve ancak işçi sınıfının devrimci mücadelesinin nesnel koşullarını olgunlaştırabilir. Bu fak-

tör kuşkusuz ki fevkalâde önemlidir, ancak devrimci mücadelede sıçramalar kaydedilebilmesi bakımından kendi başına asla yeterli değildir. Devrimin olgunlaşan nesnel koşullarına paralel olarak, devrimin öznel koşullarında da ilerleme yaratılabildiği takdirde kapitalist düzene karşı mücadelede başarı kaydedilebilir.

Devrimin öznel koşullarında yaşanacak bir ilerleme, kitle hareketindeki kendiliğinden yükselişlerin doğrudan ürünü olamaz. İşçi sınıfının devrimci bilinç ve örgütlülük düzeyinin ilerletilmesi, sınıf içinde ve sınıfın öncüleri temelinde yürütülen azimli ve planlı örgütsel faaliyetlerin ürünü olabilir ancak. Günümüz koşullarını bu açıdan da olumlu ve olumsuz faktörleri kavramak üzere irdelememiz gerekiyor. Görülüyor ki, dünya genelinde anti-kapitalist iddialar taşıyan kişi, akım ve siyasi yapıların sayısında ve etki alanlarında bir genişleme yaşanıyor. Buna karşılık, işçi hareketine uzanan reformist ve tasfiyeci eğilimler sınıfı doğru bir bilinçlenme ve örgütlenme sürecinden uzak tutuyorlar. İşçi sınıfının mücadele tarihi içinde sınıfı iktidara getiren örnek olarak sivrilen Ekim Devriminin öncüsü Bolşevik Parti gerçeği reddediliyor. Tarihsel gerçekliğin bu yönünü ellerinin tersiyle bir kenara itmeye son derece hevesli olan tüm inkârcı, tasfiyeci eğilim ve çevreler, Stalinist bürokrasi eliyle iğdiş edilmiş bir sözde Bolşevik Parti eleştirisinin ardına sığınıyorlar. Bunu yaparak Lenin'e ve devrimci Bolşevik parti anlayışına küfürler yağdırıyorlar. Ve aslında işçi devriminin başarıya ulaştırılabilmesi için *olmazsa olmaz* derecede elzem olan Bolşevik tipte parti anlayışı, söz konusu uğursuz yaklaşımlar ve en çok da Stalinizmin günahları nedeniyle sahiplenilmiyor. Böylece günümüzde işçi sınıfının ihtiyaç duyduğu devrimci örgütlenme alanındaki boşluk da bir türlü doldurulamamaktadır. Bu gibi faktörleri hesaba kattığımızda, devrimin öznel koşullarında anlamlı bir atılım çabasını zorlaştıran faktörlerin henüz ağır bastığını söylememiz gerekir.

Yanlışlara prim verilmemeli

Geçmişten günümüze uzanan her türlü olumsuz faktöre rağmen, günümüzde işçi sınıfının devrimci mücadelesini ilerletmeyi mümkün kılacak koşullar da içten içe mayalanıyor. Geçtiğimiz on yıllarda büyük ölçüde prim yapan ve o dönemin genç kuşaklarını esir alan örgüt düşmanlığından sonra, şimdi dünya genelinde değişen sosyo-politik iklime bağlı olarak gençliği de yeniden kapsamak üzere mücadeleden ve örgütlenmeden dem vuranların sayısı

Marksizmi ve onun devrimci örgüt anlayışını sakatlama pahasına kitleselleşmek başarı değildir. Önemli olan, devrimci rengini koruyabilen ve gerçekten kitle hareketine öncülük edebilen bir örgütlenme yaratabilmektir. Genelde işçi kitlelerinin kendilerine kolay çözümler vaat eden reformist siyasetlerin peşinden sürüklenebileceğini unutmamak gerekir. Kitleler deneyerek öğrenirler ve başlangıçta kendilerine zor görünen devrimci çözümün aslında yegâne çözüm yolu olduğunu ancak bu sayede bilince çıkartırlar. Bu tür bilinç sıçramalarının olağan dönemlerde gerçekleşebileceğini ummak saflık olur. Kitle bilincinde gerçekleşen bu tür köklü sıçramaların devrim dönemlerinin ürünü olduğu unutulmamalıdır. O nedenle, genelde sınıfın devrimci örgütlülüğünün sınıfın kitle örgütlerine nazaran daha dar bir örgütlülük olacağı asla akıldan çıkarılamaz. Yanlış temellerde kitleselleşen işçi partilerinin hiçbirinin devrime önderlik edemedikleri bugüne dek yaşanan sayısız örnekle sabittir.

Öncü ve kitle arasındaki ilişkinin doğru şekilde kavranabilmesi için bir başka nokta üzerinde durmak da yararlı olacak. Öncünün kitleyle karıştırılmaması ne denli önemliyse, siyasal öncü vasıflarının ancak sınıfın kitlesinden kopuk olmayan bir siyasal mücadele anlayışı temelinde kazanılabileceği de o denli önem taşıyor. Devrimci siyasal örgütlülüğün ilerletilmesi, öncülük iddiasında olanların sınıfın kitle mücadelesine şu ya da bu düzeyde önderlik edebilme vasıflarını kazanmaları sayesinde mümkün olabilir. Sınıfın öncü unsurlarının devrimci örgütlenmesi, sınıfın kitlesi içinde mücadele yürütmekten asla kopartılamaz. Bu hassas sorunu yanlış biçimde kavradığınızda, "öncü" dediklerinizi gerçekte sınıftan kopartmış ve netice olarak devrimci sınıf örgütlenmesi yerine kerameti kendinden menkul bir seçkinciliği ikame etmiş olursunuz.

Bir devrimciler örgütünün var edilebilmesi için yürütülecek hazırlık çalışması, kuşkusuz devrimci bir partinin sınıf içinde yürüteceği genel kitle çalışmasından farklı özellikler içerir. Fakat bu gerçekliği de mekanik tarzda algılamamak ve yaşamın akışı içinde doğru temellere oturtmak şarttır. Örgütsel bağlamda hiçbir yapı, zaman içinde olgunlaştırılmaya çaba sarf edilmeden kendi kendine belirli bir düzeye ulaşmaz. Konu devrimci kadroların yetişmesi olduğunda, onların devrimci teoriyle donatılmaları kadar pratik çalışma ve mücadeleler içinde pişmeleri de büyük önem taşır. Açıktır ki devrimci öncüler cam fanuslar içinde yetişmezler. Başlangıçta henüz örgütsel yapılanmanın çapının elverdiği mütevazı düzeylerde bile olsa, sınıfın kitle mücadelesinde

Menşevik-Bolşevik bölünmesi bunu kanıtlamış ve genel bir örnek olarak işçi sınıfı tarihine geçmiştir.

Kitleselleşme adına örgütsel alanda burjuva legalitesine boyun eğen siyasi çizgilerin, ideolojik planda da kaçınılmaz olarak devrimci stratejiden ödünler verdiklerini görürsünüz. Menşevik çizgi, işçi sınıfının öncü devrimci örgütünü yaratabilecek bir siyasal ve örgütsel anlayışa sahip değildir. Dünün ya da bugünün Menşevik zihniyetli sosyalistlerinin siyasal örgütlülükten anladıkları, siyaset yapma düzeyinde esasen yalnızca kendilerini örgütlemekten ibarettir. Menşevik örgüt anlayışı geçmiş dönemlerde olduğu gibi günümüzde de, daha ziyade aydın unsurlardan oluşan dar bir politik çevre örgütlemektedir. Ve işçilerin partisi olarak da, bu politik çevrenin etrafında yer alan, gerçekte örgütsüz ve şekilsiz bir işçi yığını gösterilmektedir. Böylece Menşevik anlayış "geniş kitlesel işçi partisi yaratma" bahanesinin ardına, işçilerin kendiliğindenliğe terk edilmiş kof kalabalığını gizlemektedir. Buradan hareketle rahatlıkla görüleceği üzere, seçkincilik ve kuyrukçuluk birbirini bütünler. Oysa Bolşevik örgüt anlayışı sınıfı örgütlemeyi amaç edinir. Sınıf içinde her koşula uyum sağlayabilecek devrimci çekirdekler yaratmak, bunların öncülüğünde çeşitli işlevler üstlenmiş örgütlü işçi halkaları oluşturmak, devrimci hareketi sempatizanlar düzeyinde bile örgütlü kılmak Bolşevik tarzın özünü oluşturur.

İşçi sınıfına devrimci önderlik yapabilecek niteliğe sahip bir örgüt yaratmak kolay değildir. Bu zorlu görev, buna talip olanlardan çok şey bekler. Bir kere, devrimci ilkelerden ödün vermeyen ama diğer yandan da taktik esneklik becerisi gösteren bir tarz var edilmelidir. Ayrıca, işçi sınıfının devrimci mücadelesi devrime adanmışlık ister, burjuva düzenle barışık olmamayı gerektirir. En önemlisi de örgütsel disiplin gereğinin içtenlikle benimsenmiş olmasıdır. Burjuva aydın bireyciliğinden arınamamış unsurlar Marksizmi benimser göründüklerinde dahi bu özelliklere sahip olmanın tamamen uzağındadırlar. Örgütsel disiplin böylelerine, gereksiz ve boyun eğeni alçaltan bir ayak bağı olarak görünür. O nedenle bu kesim, genelde işçi hareketi içinde olduğu kadar Marksist hareket içinde de reformist eğilimleri besleyip büyüten kaynaktır. Bireyci aydın anlayışı burnunu devrimci işçi mücadelesine soktuğunda orada oportünizm üretmektedir.

Örgütsel sorunlar bağlamında üzerinde durulması gereken önemli hususlardan biri de, devrimci sınıf örgütlülüğünün nasıl kitleselleşmesi gerektiğidir.

artmaktadır. Bugün bütünüyle ulusalcılığa batmış yapıları bir kenara bırakacak olursak, devrimci mücadeleden şu ya da bu ölçüde bahsedenler enternasyonal mücadele ve örgütlenme gereğine de bir şekilde değinmektedirler. Ne var ki, ihtiyaç duyulan enternasyonal örgütün nasıl inşa edileceği konusunda görüş ve yaklaşımlar muhteliftir.

Aslında Avrupa ve Latin Amerika ülkeleri başta olmak üzere, çeşitli ülkelerde işçi sınıfı enternasyonaline ilişkin sorunlar yıllardır esasen Troçkist eğilimler tarafından ele alınmaktadır. Bunda şaşılacak bir yön de yoktur, çünkü Stalinist sol vaktiyle Komintern'i tasfiye eden bir siyasal çizginin takipçisi olarak bir işçi Enternasyonalini yeniden var etme sorunundan uzak kalmıştır. Troçki'yi izleyen Troçkist akımlar ise, ya Dördüncü Enternasyonali şu ya da bu biçimde yaşatıp temsil etme veya yeni bir enternasyonali (beşinci) inşa etme iddiasındadırlar. Özetle, günümüzde bir işçi enternasyonalini var etme çerçevesinde ortaya atılan projeler, somut girişimler, çağrılar vb. genelde Troçkist örgüt ve çevrelerden kaynaklanmaktadır.

Bu kadarıyla bu durumu Troçkist hareket adına pozitif bir faktör olarak değerlendirmek mümkündür. Ne var ki bu noktadan sonrası, odağında işçi sınıfının devrimci mücadele ve örgütlenme tarzına dair ciddi farklılıkların ve sorunların yer aldığı bir alana açılıyor. Avrupa ülkelerinden örnek vermek gerekirse, diyelim işçi sınıfının devrimci örgütlenme ihtiyacından söz edip pratikte antrist taktikler vb. adına kendini sosyal-demokrat partilere adapte eden Troçkist eğilimler mevcut. Troçkist yelpaze, Leninist parti anlayışını kâğıt üzerinde kabul eder görüneninden açıkça reddedenine dek pek çok eğilim ve çevreyi kapsıyor. Sayıları az bile olsa daha doğru ve sağlıklı siyasal tutumlar geliştiren istisnai örnekleri bir tarafa bırakırsak, genelde Troçkist hareket ulusal ve enternasyonal düzeyde örgüt sorunlarında proleter devrimci bir çizgi izlemeyi başaramıyor. Troçkizm Avrupa'da yaygın olduğu şekliyle, küçük-burjuva solculuğuyla fazlasıyla bulaşıktır ve sınıfa önderlik edebilecek yetenekte bir örgütün yaratılması yerine amorf bir kitlesellik ikame edilmektedir. Troçkizmin Latin Amerika ülkelerine uzanan örneklerine bakıldığında ise, bu kez Cadilloculuk (kurtarıcılık) ile bulaşık bir solculuk anlayışı ağır basmaktadır. Güncel örneğiyle somutlanacak olursa, diyelim Chavez gibi bir devlet başkanı temelinde oluşturulan bir sol popülizm ve bir kitle kuyrukçuluğu devrimcilik diye savunulup benimsetilmeye çalışılmaktadır.

Enternasyonal örgüt konusunda diğer önemli sorunlar kümesini ise, böyle

bir örgütün inşa tarzına dair doğru ve yanlış yaklaşımlardan müteşekkil farklılıklar oluşturuyor. Burada bu tür farklılıkların her biri üzerinde duramayacağımız için bazı önemli hususlara dikkat çekmekle yetinelim. İşçi sınıfının devrimci mücadelesine önderlik edebilecek kapasitede bir enternasyonal örgütün inşası, çeşitli ülkelerde fiilen devrimci tarzda örgütlü bir mücadele yürüten komünistlerin girişim ve çabaları üzerinde yükselebilir. Fakat hiç kuşku yok ki, böyle bir inşa faaliyeti planlı bir süreç işidir. Bunun temposu ve süresi, yalnızca bunun için çalışıp ter akıtanların öznel niyetlerine ya da iradelerine bağlı değildir. Bunda, bu süreci hızlandıracak ya da yavaşlatacak veya kolaylaştıracak ya da zorlaştıracak nesnel ortam (özetle kapitalist düzenin dünya ölçeğindeki durumu ve sınıf mücadelesinin genel gidişatı) birinci derecede rol oynar. Örnekse, Üçüncü Enternasyonalin inşasının kısa sürede başarılmış olması, doğrudan doğruya Ekim Devriminin dünya ölçeğinde yarattığı olumlu nesnel ortama bağlıdır.

Üçüncü Enternasyonal kuruluşunun örneklediği üzere, komünist bir işçi enternasyonali bağlamında ortaya örgütsel bir varlık ve yapının çıkartılmasının şu ya da bu ülkede ya da ülkelerde yaşanacak devrimci deneyimlerle yakından bağlı olduğuna hiç kuşku yoktur. Fakat bir işçi enternasyonalinin yaratılması için, gelecekte olabilecek olayları beklemekle veya geleceğe dair fal açmaya çalışmakla zaman yitirilemez. Yapılması gereken, enternasyonal örgütün inşası konusunda net bir görüşe, amaç ve tarz birliğine varmış olan çeşitli ülkelerden komünistlerin enternasyonal düzeyde bir çekirdek yaratabilmeleridir.

Bu uğurda sarf edilecek anlamlı çabaların karşısına çıkartılacak içi boş ve yararsız yaklaşımlarla araya kalın bir çizgi çekmek gerekiyor. Örneğin, sınıfa devrimci önderlik edebilme potansiyeline sahip olmayan ve reformist tarzda sözümona bir işçi kitle enternasyonali yaratmaya yönelik çağrılar bu kapsamdadır. Yine günümüzde moda olduğu üzere, gerçek bir örgütlenme çabasının yerine ikame edilen ve aslında örgütsüzlüğü yaygınlaştıran sosyal network üzerinden sanal birlikler yaratma eğilimine de prim verilemez. Bugün çeşitli biçimler altında gündeme sokulan bu tür yanlış yaklaşımlar, sınıf içinde örgütlenme perspektifini yitirmiş ya da bunu açıkça inkâr eden örgütsüz kişi ve bazı ukalâ aydınların kendilerini oyalamaya çalıştıkları bir sosyal hobi alanı yaratıyor. Sosyal projecilikle gönül eğleyen küçük-burjuva unsurların, yaşamı şimdi de böylesi hayhuylarla sürüklemesine vesile teşkil eden sözde enternas-

bir önderlik yaratamazlar. İşte bu önemli husus, diğer siyasi akımları bir yana bıraktık, Marksist hareket içinde bile yıllardır büyük bir tartışma konusu oluşturuyor.

İşçi sınıfının küçük bir öncü azınlığını devrim fikrine kazanarak devrimi başarıya ulaştıramazsınız. Proleter devrimin, işçi kitlelerinin devrimci tarzda ayağa kalkmasını ve devrimci mücadelede aktif inisiyatif üstlenmesini gerektirdiği son derece açıktır. Fakat sınıfın öncüsünü devrimci tarzda örgütleyen bir siyasal parti olmadan da, kitle hareketi istenen olgunluk düzeyine ulaşamaz. Sınıfın kitlesi kuşkusuz yaşayarak, yaparak öğrenir. Ancak bu sayede yanlış ve doğru yolu ayırt edebilmesi için, onun kafasını karıştıran çeşitli burjuva siyasetlerin dışında bir devrimci öncünün varlığını yanı başında hissedebilmelidir. Onun farklı sesini duyabilmelidir. Öte yandan öncünün hazırlık düzeyi, örgütlenme tarzı ve hızıyla kitleninki farklıdır. Devrime hazırlanabilmek için, devrimci durumların kenarda duranları bile harekete geçiren ateşleyici gücünü beklemeksizin, sınıfın öncü unsurlarını devrim fikri etrafında sabırla örgütlemek gerekir.

Leninist parti anlayışının özünü, sınıfa devrimde önderlik edebilecek öncüyü örgütlemek ve bu öncüyü devrime hazırlamak oluşturur. Bu örgütsel yaklaşım, sınıfın çeşitli düzey ve biçimlerde kitle örgütlerine sahip olması gerekliliğini de içerir ve bunu teşvik eder. Her iki düzey arasında kurulması istenen diyalektik ilişkinin esas hareket noktası, sınıf mücadelesinde mutlak anlamda "kendiliğinden" hiçbir şeyin olamayacağıdır. Neredeyse tamamen kendiliğinden görünen bir kitlesel eylem bile, işin gerçeğinde kitlelerin arasına daha önce serpilmiş olan şu ya da bu tür düşünce tohumlarının ürünüdür. Yani bu alanda da "ne ekerseniz, onu biçersiniz". Kitlenin kendiliğinden gücüne fazladan roller atfedip kendiliğindenliğe boyun eğmek, sınıfın kitlesini başka ellere teslim etmek anlamına gelecektir.

Leninist parti anlayışını benimseyip buna uygun bir örgütsel çaba içine girenlerle, kendiliğindenliğe teslim olanlar arasında uzlaşmaz ayrım noktaları bulunuyor. Marksizm, içerdiği devrimci örgüt anlayışıyla birlikte yaşamı dönüştürecek bir kapsam ve bütünlüğe sahiptir. Bu bakımdan sınıf mücadelesindeki devrimci çizgiyle reformist çizgi arasındaki ayrım noktaları, devrim stratejisinden örgütsel sorunlara uzanan bir hacimdedir. İşçi sınıfının devrimci çıkarlarını savunacak bir örgüt anlayışına ve örgütlenme tarzına sahip olmadan tutarlı bir devrimci çizgi izlemek asla mümkün değildir. Rusya'daki

de başta Venezuela olmak üzere çeşitli Latin Amerika ülkelerinde yaşananlar işte bu tehlikelere işaret etmektedir. Bu tehlikeleri görmezden gelmek ya da ciddiyetini hafifletmeye çalışarak işçi kitleleri nezdinde kof bir devrimci iyimserlik yaratmak devrimin dostu olmak anlamına gelmez. Gerçek dost, kısa vadeli politik çıkar hesaplarıyla kitlelerin nabzına göre şerbet vermez. Gerektiğinde, üzerine taş yağdırılması pahasına acı söylemeyi göze alır.

Öncü ve kitle örgütlenmesi

Sınıfın devrimci örgütlenmesinde Lenin'in yaklaşımının açıkça reddedilmesi veya keyfi yorumlarla çarpıtılması, günümüzde Marksist geçinenler arasında da oldukça yaygın bir eğilim oluşturuyor. Ayrıca reformist unsurların, "Lenin öyle demedi" diye devrimci unsurlara ders vermeye kalkışmaları da sıkça karşılaşılan bir tutumdur. Bu tür tutumlar geliştirenlerin, öncü parti anlayışını savunan devrimci kadroları sekterlikle, kitlelerden kopmakla suçlamalarına şaşmamak gerekiyor. İşçi sınıfının kitlesinin kuyruğuna takılarak işçicilik yapanlar, sınıfa devrimci bilinç taşınmasına ve sınıfın öncü unsurlarının devrimci tarzda örgütlenmesine her zaman karşı çıkmışlardır. Leninist örgüt anlayışının karşısına örgütsüz kitlelere tapınmayı veya gevşek parti tiplerini dikenler, yaşamın boşluk tanımadığını gözlerden gizlemek istiyorlar. Unutulmamalı ki, devrimci bilinç sınıf içinde kendiliğinden üreyip yayılmıyor. Devrimci örgütlülük sayesinde sınıfa devrimci bilinç taşınmadığı takdirde, çeşitli burjuva siyasetler sınıfa her an başka türden bilinç taşıyorlar.

Hiçbir yanlış anlamaya fırsat vermemek üzere baştan belirtelim. Devrimci örgütlenme gereği asla işçi kitlelerinin kendiliğinden eyleminin önemini ortadan kaldırmaz. Tam tersine asıl sorun, bir örgüt direktifi olmaksızın kitlelerin bağrından kopup gelen başkaldırıların etkisinin nasıl artırılabileceğidir. Önemli olan, bu tür kendiliğinden kitle eylemlerinin devrimci iktidar doğrultusunda nasıl ilerletilebileceğidir. Dolayısıyla işçi kitle mücadelesinin önemi kavranmadan ve kitle inisiyatifinin ürünü olan taban örgütlenmelerinin gerekliliği kabul edilmeden devrimci Marksist olunamaz. Devrimci dönemlerde ayağa dikilen işçi-emekçi kitleler, fabrika komitelerinden semt komitelerine, işçi konseylerinden sovyetlere dek çeşitli tip ve düzeyde öz örgütlenmeler yaratabilirler. Bu örgütlülük işçi sınıfının iktidara yürüyebilmesi için mutlaka gereklidir ve kitlelerin devrimci inisiyatifini ortaya koyar. Ne var ki, kitleler ne olağan ne de devrimci dönemlerde kendiliğinden devrimci

yonal çağrılarına kulak asılmamalı. Böyleleri eliyle ortaya atılan proje ve çağrılardan dünyanın hiçbir ülkesinde işçi sınıfına en ufak bir yarar gelmediği ve gelmeyeceği açıktır.

Konu enternasyonal alandaki yanlışlıklar komedyasına doğru açılmışken, bu anlamda son derece çarpıcı bir örnek olarak Venezuela devlet başkanı Chavez tarafından yapılan 5. Enternasyonal çağrısına da kısaca değinebiliriz. Hatırlanacağı üzere, Venezuela'nın başkenti Caracas'ta 2009 yılında toplanan Birinci Sol Partiler Uluslararası Buluşmasında Chavez dünya solunun yeni bir birliğe ihtiyaç duyduğunu belirtmiş ve 5. Enternasyonal'in yaratılması için çağrı yapmıştı. Yeni bir enternasyonale gerek olduğu kesin olsa da, Chavez gibi burjuva sol devlet adamlarının kurulma çağrısını ve inisiyatifini üstlendiği bir enternasyonalin devrimci Marksistlerin savunduğu bir enternasyonal inşasıyla uzak yakın bir ilgisinin olamayacağı aşikârdır. Aslında Chavez'in derdi, "enternasyonal" etiketi yapıştırılmış projelerle kendi iktidarının ABD'ye kafa tutuşunda dünya solunun desteğini yanına alacak bir birlik oluşturmaktır.

Kuşkusuz devlet koltuğunda Chavez ya da bir başkası otursun, ABD emperyalizminin tertiplerine karşı Venezuela'da oluşacak sol halk cephelerine destek verilebilir. Fakat bu gibi gerekçelerin ardına sığınıp, Chavez odaklı "enternasyonal" çağrılarını Marksistlerin gündemini işgal edebilecek yeni bir enternasyonal projesi olarak sunmak affedilmez bir oportünizm ve politik hafifliktir. Bu konuda somut örnek vermek gerekirse, Alan Woods liderliğinde Chavez'in kuyrukçusu pozisyonuna indirgenen IMT'nin içler acısı durumu hatırlanabilir. Açık ki, yeni bir enternasyonal inşası konusunda Chavez gibilerin aldatıcı çağrıları işçi sınıfının devrimci mücadelesi açısından bir olanak yaratmaz. Tersine, olsa olsa doğru çabaları engelleyici biçimde ortalığı bulandırır.

Amaç ve tarz birliği için

İşçi sınıfının enternasyonal örgütünün yaratılabilmesi için, ortak bir başlangıç noktasından hareket edebilecek komünistlerin amaç ve tarz birliğinin de sağlanması ve o halde buna hizmet edecek yaklaşımların öncelikle netleştirilmesi gerekiyor. Bir kere en başta vurgulanmalı ki, ilkelerde sağlam taktiklerde esnek olabilen bir duruşa ihtiyaç var. İşçi enternasyonalini yaratma mücadelesi, Marksizme derinden bağlı ve devrimci azimle sınıf içinde fiilen çalışma

yürüten komünistlerin öncü çabaları sayesinde yol alabilir. Farklı ülkelerden benzer amaç ve ilkelerle yola koyulan komünistler çabalarını fiili adımlara dönüştürebilmelidirler. Bu uğurda son derece mütevazı bir başlangıç yapılabilmiş olmasının bile günümüz koşullarında kıymeti büyük olacaktır.

Devrimci bir işçi enternasyonalinin inşası için gereken birliğin çimentosu, ancak Marksizme ve mücadele deneyimine dayanan bir devrimci gönüllülük ve kararlılık olabilir. Bu olmadan kâğıt üzerindeki hiçbir yazılı kural ete kemiğe bürünemez ve aslında devrimci mücadelenin komünistlere dayattığı devrimci disiplin ihtiyacının üstesinden de ancak bu sayede gelinebilir. Bu gibi temel noktalardan hareket edecek olan komünistlerin kendi aralarında amaç ve tarz birliğini sağlamaları ve çabalarını sınıfın enternasyonal devrimci mücadelesine ışık tutacak ortak bir platformun kabulüne doğru ilerletebilmeleri arzulanır. Bu ilerleyiş kuşkusuz kendiliğinden gerçekleşmeyecektir ve bunun için siyasal temas, tartışma ve ortak mücadeleyi içeren bir sürecin işletilmesine ihtiyaç vardır. İşte böyle bir sürecin sağlıklı biçimde işletilebilmesi için gerekli bazı hareket noktalarını kısaca maddeler halinde sıralayabiliriz.

1. Enternasyonal örgüt, çeşitli ülkelerden komünistlerin gevşek temaslarından ibaret amorf bir birlik ya da daha kötüsü son dönem moda olan cinsten network (ağ) tipi oluşumlar değildir. Enternasyonal örgüt işçi sınıfının dünya partisi anlamına gelir ve gerçekten de o nitelikte bir örgüt inşa edilebilmelidir.

2. Bugün işçi sınıfının enternasyonal bir örgütü yoktur ve günümüzde 4. Enternasyonali temsil ya da 5. Enternasyonali inşa temelinde ileri sürülen iddialar bu gerçekliği değiştirme kudretine sahip değildir. Tarihten olumlu anlamda örnek almak gerekirse, Lenin döneminde Ekim Devriminin ilerletici ateşiyle inşa edilen Komintern deneyimi hatırlanabilir. Bu deneyim genel hatlarıyla bugün de bir işçi enternasyonalinin inşasında yol göstermeyi sürdürmektedir.

3. Sınıfın devrimci enternasyonal örgütlülüğü, ancak onu yaratma çabası içinde olan ve bu çabayı kararlılıkla sürdüren benzer parçaların birliğiyle var edilebilir. Önemli olan, böyle bir birliğin bileşenlerini yaratabilmek amacıyla ciddi denemelere girişmekten kaçınmamaktır. Ve bir de, siyasal yakınlık ya da uzaklıklar mutlaka devrimci Marksizmin terazisinde tartılmalıdır.

4. İşçi sınıfının dünya partisine bir çırpıda varılamayacağı aşikârdır. Ancak temel nitelikteki ideolojik, politik ve örgütsel konularda anlaşma zemininde,

maksızın günün birinde kendiliğinden yeryüzüne iniverecek Mesih değildir. Bu nedenle, gerçekçi olmak adına devrimci iradenin rolünü hepten küçümseyen yaklaşımlara da prim verilmesi doğru olmaz.

Aslında bu "gerçekçilik" konusu işçi hareketinde sapla samanı ayrıştıran bir boyut içeriyor. Açık ki, devrim anlayışını sulandıran reformistlere proleter devrimci strateji hiçbir zaman gerçekçi görünmeyecektir. Reformist örgütler devrimin ortasında bile, kitlelerin başkaldırısının olabildiğince düzen sınırlarına hapsedilip kontrol altına alınmasından yana siyasal tutumlar geliştireceklerdir. Ayaklanan kitlelerin burjuva düzeni parçalayıp geçme doğrultusundaki devrimci şiddeti onlara hep aşırılık, maceracılık olarak görünecektir. Oysa devrimci dönemlerin koşulları hiç de olağan dönemlere benzemez. Devrimin kendisini kitlelere dayatan yasaları vardır. Ya bu yasalara uyulur ve devrim ilerletilir ya da yarı yolda duraklatılan devrim eninde sonunda karşıdevrimci güçler tarafından ezilip bastırılır.

O halde her önemli siyasal sorunda olduğu gibi, şu ünlü "gerçekçilik" sorununda da sınıflar üstü bir tutumdan söz edilemez. Devrimin ilerletilmesi ne denli sert mücadeleleri göze almayı gerektirse de, devrimci güçler açısından asıl gerçekçi tutum bu olacaktır. İşin biraz daha derinine inildiğinde, benimsenen siyasi yaklaşım ve siyasi tarz bakımından tüm dönemleri kapsayan bütünsel bir ilişki olduğu anlaşılır. Sınıfın devrimci siyasetinin gerçekçiliği olağan dönemlerde de reformistlerden tamamıyla farklıdır. Proleter devrimci anlayışa, günlük mücadeleyi parlamenter düzenin yasallığıyla sınırlamayan bir bakış açısı egemendir. Oysa reformizm, sınıfın günlük mücadelesini parlamenter işleyiş çerçevesinde amaçlaştırır. İşçi kitlelerinin bilincini devrim hedefinden tamamen kopartır. Reformizmin son tahlilde burjuva düzen içinde bir o yana bir bu yana yalpalamaktan, dönenip durmaktan başka bir hareket alanı yoktur. Ve onun karakteri işte bu nedenle burjuva siyasete uyarlanmış bir gerçekçi politikacılıktan (reel politikerlikten) ibarettir.

Kimin gerçekten işçi devrimi hedefini benimsediğini ve bu hedefe ilerlemeyi mümkün kılacak doğru bir çizgi izlediğini yaşamın canlı pratiği her vesileyle testten geçiriyor. Bu açıdan devrimci durumlar en önemli tarihsel momentleri oluşturuyor. Şayet devrimci durumları devrime ilerletecek öncü siyasal örgütlülük yoksa, sınıfın kendiliğinden patlamaları düzen güçleri tarafından yolundan saptırılıyor. Neticede devrim yarı yolda tıkanıyor, kitleler yoruluyor ve devrimci heyecan sönüveriyor. Geçmiş örnekler bir yana, günümüz-

değerlendirebilmek bakımından da büyük önem taşıyor. Çünkü, daha öncesinden en olumsuz görünen koşullarda bile devrim için örgütlenip hazırlanan bir siyasal öncü yoksa, devrimci durumlar sönümlenmekte ve böylece devrim fırsatı kaçırılmış olmaktadır. Bu durumu doğrulayan sayısız örnek mevcuttur. Bu konuya yaklaşım günümüzde de devrimci ve reformist eğilimleri, bir başka deyişle *devrim hedefine kilitlenenlerle* "geçici yol arkadaşlarını" ayırt eden hassas noktayı oluşturuyor. Dün olduğu gibi bugün de Marksist hareket içinde uç veren reformist eğilimler, "devrim henüz gündemde değil" bahanesinin ardına sığınarak tastamam düzen içi ve yasalcı bir çalışma tarzı izliyorlar.

Reformistler söz düzeyinde ne derlerse desinler, işin özünde burjuva düzene adapte olmaktadırlar. Bu gerçeklik, yakalarına eğreti biçimde devrimci Marksist etiketi iliştirenler açısından da bütünüyle geçerlidir. Devrimci Marksist geçinen reformistler, günümüzde parlamenter işleyiş çerçevesinde bir "işçi hükümeti" ile sosyalizme ilerlenebileceği yanılsamasını yayıyorlar. İngiltere örneğinde açıkça görüleceği üzere, İşçi Partisi gibi burjuva sol partilere dayanan "işçi hükümetleri"ni devrimin ilerlemesinde bir basamak olarak sunan formülasyonlar az değil. Bu gibi yaklaşımlarla, işçi devriminin başarısının en başta gelen koşulu olan burjuva devlet aygıtının parçalanması görevine gölge düşürülmektedir. Hatta Venezuela'da Chavez hükümetini destekleyen bazı Troçkist çevrelerce gündeme getirildiği üzere, devrimin bu önemli görevi, mevcut devlet aygıtı içinde "iyi" bürokratlarla "kötü" bürokratlar arasındaki kapışmaya indirgenmek istenmektedir.

Marksizmi benimser görünen çevreler içinde boy veren bu reformizmden (revizyonizm demek belki de daha doğru olacak), sınıfın devrimci hazırlık çalışmasına doğru tarzda yaklaşmasını beklemek beyhude olacaktır. Devrimci durumlar patlak vermezden önce sınıf içinde devrimci hazırlık çalışması yürütmeyenlerin, devrimci durumlar patlak verdiğinde yegâne eksikliğin devrimci önderlik olduğunu söylemeleri de inandırıcı değildir.

Sınıfın mücadele tarihi açıkça göstermektedir ki, aslında işçi devrimi hiçbir şekilde gökten zembille inmiyor. Devrim, doğru ve etkin bir hazırlık çalışması yürüten öncü örgütlenmeler tarafından bir anlamda "hazırlanıyor". Kuşkusuz devrim bir avuç kararlı devrimcinin iradi çabalarıyla durup dururken yaratılamıyor. Ama çubuğu bir tarafa bükerken ölçüyü de kaçırmamalı. Zira işçi devrimi, bu uğurda yürütülecek örgütlenme, propaganda ve ajitasyon ol-

bu hedefe doğru ilerleyen bir uluslararası eğilim oluşturmak ve birlikte yürümek mümkün ve gereklidir. Böyle bir eğilimi yaratıp örgütlemek için bir uluslararası devrimci çekirdeğin oluşturulması hedeflenmelidir.

5. Kimse yola çıkarken uluslararası alanda ikiz kardeşini bulma hayaliyle zaman yitiremez. Yaşam hiçbir konuda katı ve tek tip düşünce temelinde yol almaz. Bu nedenle, temel ideolojik-politik ve örgütsel konularda bir birlik zemini varsa, diyelim SSCB'nin sınıf doğası türünden tarihsel-teorik konulardaki görüş farklılıkları birlikte yürümeyi engellememelidir. Fakat Marksist kavrayışın derinleştirilmesi amacıyla bu gibi konularda da tartışmalar ve görüş alışverişi sürdürülmelidir.

6. Birleşmeler ilkeli olmalı, fikir ayrılıkları konusunda daha baştan net bir tutum takınılmalıdır. Farklılıkların üzeri örtülmemelidir. Aceleci zorlamalardan uzak durulmalıdır.

Devrimci işçi mücadelesi ulusalcılığa düşülmemesini ve sınıfın enternasyonal çıkarlarının daima başa alınmasını emrediyor. Ama komünistler yaşadıkları ülkelerde işçi sınıfının devrimci örgütlülüğünün inşası için gereken çabayı sarf etmezlerse, proletaryanın devrimci enternasyonal örgütlenmesi de asla yaşama geçmeyecektir. Zira enternasyonal örgütlülük, çeşitli ülkelerde fiili mücadele yürüten komünistlerin çabasından bağımsız bir harici büro değildir. Enternasyonal örgüt, uluslararası arenada parlak görünen siyasi fikirler ileri sürmekle kendiliğinden oluşmaz. Aslında hayatın hiçbir alanında doğru bir çizgide fiili emek sarf etmeden ve yanlış uygulamalara kafa tutmadan anlamlı bir başarı elde edilemez. Fikirler ne denli devrimci, haklı ve tatmin edici görünürlerse görünsünler, doğru bir örgütlenme olmadan kendi başlarına maddi güce dönüşmez ve yaşamı kendiliğinden değiştirmezler.

İşçi sınıfının devrimci bir enternasyonal örgütünün olmadığı günümüz koşullarında, bizzat ter akıtarak devrimci Marksist çözümler üretmekten ve bunları uluslararası platformlara taşımaya çalışmaktan başka bir mücadele yolu bulunmuyor. O yüzden günümüzde işçi sınıfının enternasyonal örgüt sorununun çözümü yolunda çeşitli deneylere girişilmesi kaçınılmazdır. Unutulmamalı ki bütün büyük devrimci atılımlar, zorluklardan yılmadan fiilen işe girişen ve çeşitli deneyler yaşamayı göze alan devrimci sınıf tavrı sayesinde başarılı olabilmiştir.

29 Temmuz 2012

Enternasyonalle Kurtulur İnsanlık!

Tarih düz bir çizgide ilerlemiyor

Enternasyonal marşının anlamlı sözleri nice yıldır kim bilir kaç ülkede işçi sınıfının devrimci umut ve coşkusuna tercüman oldu. Enternasyonalle kurtulur insanlık! Bu sözler yalnızca devrimci heyecanın göğe yükselen sesi olmakla kalmıyor, son derece önemli bir gerçeği de dile getiriyor. İnsanlığın sömürülü ve sınıflı toplumlar belasından kurtulup özgürlüğüne kavuşabilmesi için, işçi sınıfının kapitalizme karşı yürüttüğü mücadelenin başarıya ulaşması şart. Bu mücadelenin ileriye taşınabilmesi ve muzaffer kılınabilmesi ise proletaryanın enternasyonalist bilinç ve örgütlülük düzeyine bağlı. O nedenle proletaryanın enternasyonal örgütünün yaratılması, 19. yüzyıldan başlayarak sınıf hareketinin öncü güçlerinin yaşama geçirmeye çalıştıkları bir hedef oldu. Marx ve Engels'in içinde yer aldığı *Birinci Enternasyonal*, devrimci işçi hareketinin dünyaya gözlerini açmakta olduğu bir tarihsel dönemin ürünüydü; bir ilk deneyimdi. Bunu Avrupa'da kitleselleşen işçi hareketinin üzerinde yükselen *İkinci Enternasyonal* deneyimi izledi. İşçi mücadelesinin artık güçlenerek siyaset sahnesine çıkması ve kitlesel işçi partilerinin yaratılması başlangıçta bir ilerleme teşkil etse de, İkinci Enternasyonal burjuva düzene adapte olarak sınıf işbirlikçiliğine kaydı ve nihayetinde burjuva reformist sosyal demokrasi akımının enternasyonal örgütü haline geldi.

Üçüncü Enternasyonal (Komintern), devrimci işçi mücadelesinin çok daha ileri boyutlara ulaştığı ve dünyayı sarsmaya başladığı koşullarda vücut bulacaktı. 1917 Ekim Devrimi, proletaryanın devrimci bir önderliğe sahip olsı Lenin önderliğinde örgütlenen devrimci işçi hareketi sayesinde mümkün olabildi. Bolşeviklerin öncü mücadelesiyle muzaffer kılınan Ekim Devrimi, dünya işçi sınıfının devrimci Enternasyonal örgütünün (Komünist Enternasyonal) inşası için gereken devrimci otoriteyi ve çekim merkezini de yarattı.

Günümüz dünyasında da reformizm, oportünizm, revizyonizm gibi tehlikeli eğilimler enternasyonal düzeyde fazlasıyla boy vermiş bulunuyor. İşçi sınıfının devrimci mücadelesini güçsüz düşüren bu gibi eğilimlere karşı devrimci siyasal tutumlar geliştirebilmek yakıcı bir ihtiyaç oluşturmaktadır. Dünya işçi hareketinde devrimci Marksist temellerde enternasyonalist bir toparlanmanın sağlanması ancak uzun soluklu ve devrimci ilkelere sıkı sıkıya bağlı inatçı bir mücadelenin ürünü olacaktır. Sınıfın devrimci geleneğinin bulandırılan yönlerinin güncel sorunlar karşısında geliştirilecek doğru tutumlarla netleştirilmesi temel bir görev olarak öne çıkmaktadır. Bu görev, emperyalist savaşlar, devrimci durumlar ve özellikle de örgüt sorunları gibi konuların titizlikle ele alınmasını gerektiriyor.

Devrime hazırlanmanın önemi

Devrimlerin kişilerin veya siyasal grupların karar vermeleriyle gerçekleşmediği ve birtakım nesnel koşulların olgunlaşmasına bağlı olarak patlak verdiği biliniyor. Ayrıca, bir işçi devriminin muzaffer olabilmesi için, devrimi gündeme getiren nesnel koşulların yanı sıra öznel koşulların da olgunlaşmış olması gerekmektedir. Devrimci durumlar patlak verdiğinde, işçi sınıfı bilinç ve örgütlülük düzeyi bakımından devrimi ilerletecek bir ön hazırlığa sahip durumda olmalıdır. Bunun ise, sınıfın devrimci önderliğinin varlığında somutlandığı açıktır.

Devrimin nesnel ve öznel koşulları arasında tam bir diyalektik ilişki mevcuttur. Bu gerçekliği diyalektik ilişkinin her iki boyutu bakımından da ifade etmek mümkündür. Olağan dönemlerde tanık olunmayan derinlikte siyasal kriz ve toplumsal çalkantılarla mayalanan devrim durumları, işçi sınıfının devrimci örgütlenmesini daha önce görülmeyen bir hız ve yaygınlıkta ilerletebilir. Diğer taraftan eğer proletarya devrimci bir önderliğe sahipse, bu koşulun varlığı devrimci durumları umulmadık derecede olgunlaştırabilir ve böylece süreç muzaffer bir devrime ilerleyebilir.

Bu gerçekler, ortaya çıkan devrimci durumların akıbetini sağlıklı biçimde

Olağanüstü koşullar, sınıfın devrimci ve tarihsel çıkarları bakımından varılması gereken hedefe kilitlenenlerle, ara duraklarda "inecek" olanları net biçimde ayrıştırmaktadır.

Rusya'da 1905 devriminin yenilgisiyle gelen ağır gericilik koşullarında devrimci mücadele saflarını terk eden nice geçici yol arkadaşı ortaya çıkmıştı. Bunun üzerine Lenin'in yazdığı çeşitli makaleler hatırlanabilir. Açıktır ki böylesi dönemlerde devrimci çizgiye karşı *tasfiyeci* eğilimler güç kazanmaktadır. Türkiye'de 12 Eylül faşizmi döneminde yaşanan yoğun tasfiyecilik dalgası da bunu kanıtlar. Tasfiyecilik yalnızca devrimci örgüt fikrinden kaçışla sınırlı kalmamaktadır. Tasfiyeci eğilim, ideolojik alanda da Marksizmi çeşitli yönlerden revize etme çabasıyla birlikte seyreder. Karşı-devrimci dönemler kadar, emperyalist savaşların patlak verdiği ve yaygınlaştığı tarihsel kesitler de bunu doğrulayan son derece eğitici örnekler ve dersler içermektedir.

Birinci Dünya Savaşı dönemi bu açıdan günümüze de ışık tutan büyük bir öneme sahip bulunuyor. Birinci emperyalist paylaşım savaşının cehennemî ateşi, enternasyonal düzeyde safları ayrıştıran ve dönemin Lenin ya da Rosa gibi devrimci önderlerini öne çıkartan tarihsel bir rol oynadı. Bu temelde İkinci Enternasyonal içinde devrimci Marksizme sahip çıkanlarla, Marksizmden uzaklaşanlar arasında ciddi bir siyasal ve ideolojik mücadele yaşandı. Emperyalist savaş dalgası bir yanda İkinci Enternasyonalin çürümüşlüğünü ve çöküşünü gözler önüne sererken, diğer yanda dünya işçi hareketinde yeni bir yükselişi gerçekleştirecek olan devrimci önderleri yarattı. Bu ikinci nokta sınıfın devrimci mücadelesinin akıbeti açısından fevkalâde önemlidir. Zira devrimin ilerleyebilmesi için kitleleri saran devrimci isyan dalgası kadar, bu isyan dalgasını pörsütmeyecek ve yanlış yerlere yönlendirmeyecek devrimci önderlerin varlığı da zorunludur.

Rosa Luxemburg, İkinci Enternasyonal içinde uç veren Bernstein revizyonizmine zamanında ve atak biçimde karşı çıkmıştı. Fakat Lenin'in savunduğu ve yaşama geçirdiği örgütsel anlayışın haklılığını ve gerekliliğini ne yazık ki çok geç kavrayabildi. 1918 Alman Devrimi, ihtiyaç duyulan devrimci önderlikten ve hazırlıktan yoksun olduğu için yenilgiye uğradı. Rosa Luxemburg devrimin en ön saflarında ölümün üzerine yiğitçe yürüdü. O bir devrimci olarak yaşadı ve öyle öldü; kızıl kanatlarıyla dünya proletaryasının devrimci mücadele tarihi içine uçup gitti. Devrim karşıtı bir konuma sürüklenen İkinci Enternasyonalin aşılması ve Kautsky gibi döneklerin siyasi yenilgiye uğratılma-

duğunda nelere muktedir olacağını dosta düşmana kanıtlıyordu. Keza dünya komünist hareketinin örgütü Komintern de Ekim Devriminin yarattığı muazzam siyasal etki ve moral güç sayesinde inşa edilebildi. Üçüncü Enternasyonal, oluşumunun temellerini, çekim gücünü ve siyasi otorite hakkını muzaffer Ekim Devriminden alması bakımından tek ve en ileri örnek oldu. Böylece dünya işçi sınıfı, Lenin'in proleter devrimler çağı diye nitelediği yeni bir döneme devrimci silahlarını kuşanarak giriyordu.

Ne yazık ki bu olumlu başlangıcın arkası kötü geldi. Dünya devriminin gelişmiş kapitalist ülkelerde ilerlemeyişi nedeniyle, dünyadaki ilk muzaffer işçi iktidarı Rusya gibi geri bir çerçeveye hapsoldu ve içten yürüyen bürokratik bir karşı-devrimle yıkıldı. Ekim Devriminin önderi Bolşevik Parti egemen bürokrasinin çizmeleri altında can verdi. Stalinizmin egemenliği altında Komintern'in devrimci özü tamamen boşaltıldı ve nihayetinde tasfiye edildi. Dünya işçi sınıfının devrimci mevzilerine yönelen bu saldırılara karşı koyan gerçek Bolşeviklerin çabası egemen bürokrasinin ölüm fermanlarıyla durduruldu. Dünyanın tüm işçi-emekçi insanlarını, sömürünün, baskının ve haksız savaşların olmadığı yepyeni bir geleceğe taşıyacak devrimci mücadelenin önderliği parçalanmış ve yok edilmişti. İnsanlığın bunalımı devrimci önderlik krizinde somutlanır hale gelmişti.

Kapitalizmden kurtuluş ve sosyalist bir geleceği yaratma mücadelesi açısından son derece olumsuz olan bu gelişmeler karşısında, işçi sınıfının devrimci çizgisini yaşatmaya çalışan güçler ve çabalar yer alıyordu. Troçki öncülüğünde *Uluslararası Sol Muhalefetin* oluşturulması ve ardından *Dördüncü Enternasyonalin* inşasına girişilmesi bunun somut örnekleriydi. Ancak ne bu çaba yeterli olabildi ne de Troçki'nin ölümünden sonra arkası anlamlı ve doğru bir biçimde getirilebildi. Dördüncü Enternasyonal adına siyasi mücadeleyi sürdüren Troçkistler, Troçki'nin yaşatmaya çalıştığı Bolşevik-Leninist geleneği günümüze taşıyamadılar. Böylece işçi sınıfının enternasyonal önderlik krizi, yıllar içinde daha da büyüyerek çeşitli devrimci kuşakların karşısına dikildi.

Troçkizmin zaafları dışında, bu krizin böylesine uzun bir tarihsel dönem boyunca çözümsüz kalmasının öznel ve nesnel nedenleri vardır. Nesnel nedenler arasında sayılması gereken etkenler, ikinci emperyalist paylaşım savaşı sonrasında oluşan dünya koşullarıdır. Bunu da ikiye ayırabiliriz. Birincisi, yükselen büyük emperyalist güç ABD'nin muazzam atağı temelinde kapitalist sistemin içine girdiği canlanmadır. ABD'nin atağı Avrupa dahil dünyanın

pek çok bölgesinde kapitalizmin yeni bir gelişme eğilimi sergilemesini sağlamış ve özellikle gelişmiş kapitalist ülkelerde sistemin işçi sınıfını reformlarla yatıştırma siyaseti izleyebilmesini mümkün kılmıştır. Böylece bu ülkelerde bir zamanlar devrimci isyan ateşleriyle varlığını duyuran işçi hareketi ciddi boyutlarda gerileme ve sınırlı reform talepleriyle yetinme sürecine sürüklenmiştir.

Savaş sonrası dünya koşullarını biçimlendiren ve tüm ülkelerde işçi hareketinin durumunu etkileyen ikinci nesnel etken ise, Stalinist bürokrasinin egemenliği altındaki SSCB'nin varlığı idi. Bu modern despotik-bürokratik rejim Ekim devriminin ülkesindeki egemenliği sayesinde, aslında sosyalizmle hiçbir ilgisi olmayan varlığını dünyaya "yaşayan sosyalizm" diye kabul ettirmeyi başarmıştı. Yine aynı nedenle, Stalinist bürokrasinin doğrudan kontrolu altında dünya ölçeğinde resmi bir komünist hareket yaratılmış ve gerçek devrimcilere göz açtırılmamıştı. Stalinist sistem giderek dünyada kendi kopyalarını da yaratıp, işçi hareketini ve nice genç kuşağı yıllar boyunca dört bir koldan abluka altına alıyordu. Bu durum dünya işçi sınıfının sosyalizm konusundaki kavrayışının altüst olmasına, özellikle gelişmiş kapitalist ülkelerde işçi sınıfının sosyalist mücadeleden soğuyup uzaklaşmasına neden olacaktı. Üstelik SSCB'nin totaliter yapısı karşısında burjuva düzenin "demokrasi"si işçilere cazip bile görünmeye başlamıştı.

SSCB'nin varlığından asla ayrı düşünülemeyecek olan Stalinist gelenek, bu nesnel duruma eşlik eden bir öznel etken olarak işlev gördü. Stalinizm nice kuşağın bilincini çarpıtarak, onları Marksizm dışı bir "sosyalizm" anlayışına sürükledi. Resmi komünist hareketin varlığı ve pek çok ülkede işçi solu içindeki egemen konumu, işçi sınıfını ve onunla bütünleşmeye azimli pek çok iyi niyetli devrimciyi doğru bir mücadele yolundan saptırdı. Dünya işçi sınıfının yüzyılın bu kâbusundan uyanabilmesi, genç kuşakların Marksizmi ve örgütlü devrimci mücadelenin gereklerini çarpıtılmamış biçimde kavrayabilmeleri için Stalinizmin çökmesi gerekiyordu. Ama tarihin onca yılına onca ağırlığıyla damgasını basmış, varlığı süresince dünya dengelerini birinci dereceden etkilemiş, sayısız insanın bilincinde sosyalizmin temsilcisi olarak yer etmiş bir sistemin çöküşü elbette ki bir geceyarısı kâbusundan uyanmaya benzemez.

Sosyalist diye adlandırılan blokun çöküşü döneminde yaşanan altüstlükten yalnızca Stalinizmin değil Troçkizmin de fazlasıyla nasibini aldığı, gerçekleri

Hedefe Kilitlenmek

İşçi sınıfının devrimci önderlikten yoksun bulunduğu günümüz koşullarında tutulması gereken ana halkanın ne olduğu son derece açık. Sınıf mücadelesine yalnızca ulusal değil enternasyonal düzeyde de devrimci tarzda yol gösterecek siyasal bir önderlik yaratılmalı. Ne var ki, proletaryanın devrimci enternasyonal örgütlülükten yoksun kaldığı günden bugüne uzanan yıllar içinde dünya üzerinden temel görevi bu şekilde kavradığını iddia eden nice örgüt ve çevre gelip geçti. Fakat tarih tek tek kişileri olduğu kadar örgütsel yapıları da, onların kendileri hakkındaki iddialarına göre değil gerçekte ne yaptıklarına ve nasıl bir yol izlediklerine göre yargılıyor. Sınıfın mücadele tarihi içinde yer alan çeşitli örnekler incelendiğinde sonuç görülecektir. İhtiyaç duyulan tipte siyasal önderlikler, devrim hedefine kilitlenerek ve doğru bir örgüt anlayışı-tarzı benimseyerek ilerleyenler tarafından yaratılabiliyor ancak.

Geçici yol arkadaşları

Uzun bir yola çıkan her yolcu varacağı hedefe ilerlerken kaçınılmaz olarak bazı ara duraklardan geçer. Bu ara duraklarda, pekâlâ aynı istikamete gittiklerini düşünebileceğiniz çeşitli sayıda yolcular görürsünüz. Oysa işin aslında ulaşılması düşünülen yerler farklı olabilmektedir. Bazı ara duraklardaki birliktelikler geçici görünümlerden ibarettir. Genel yolculuğun yalnızca bir bölümünde size eşlik eden pek çok "geçici yol arkadaşı" bulunur.

Devrimci mücadeleyi uzun bir yolculuğa benzetecek olursak, kimi ara duraklarda ortakmış gibi görünen siyasal duruşlara karşın varılmak istenen yer değişebiliyor. Bu nedenle devrimci mücadele yolunda da nice geçici yol arkadaşı yer alıyor. İşçi sınıfının tüm mücadele tarihi boyunca çeşitli ülkelerde bunu doğrulayan sayısız örnek yaşandı. Buradan çıkan sonucu özetleyelim.

eden büyük olaylar, devrimci sarsıntılar ve nihayet 1917 Ekim Devrimi yaşanmasaydı, o dönemin devrimci Marksist önderlerinin tüm çabalarına rağmen Komünist Enternasyonal'in dünyaya gözlerini açması en iyi durumda çok daha zor olurdu. Ama şüphesiz öte yandan da, bunu önceleyen o çabalar olmasaydı, olayların içinden bir enternasyonal kendiliğinden çıkmazdı. Ya bugün? Öznel faktörler bugün için ne denli umut kırıcı görünürse görünsün, kapitalist sistemin içine sürüklendiği sarsıntılı dönem her alanda yeni altüstlüklere, sürprizlere ve yeni oluşumlara gebedir.

Bugünün en önemli görevi ise, sınıf hareketinde ulusal ve enternasyonal düzeyde gücünü devrimci Marksizmden alan bir silkinme ve canlanmanın yaşanmasına hizmet etmek olarak belirginleşiyor. Ancak sağlam bir teorik donanıma, mücadele azmine ve devrimci tutku ve heyecana sahip olan unsurların bu tür görevlerin üstesinden gelebileceği de açık bir gerçek. Heyecanını yitirmiş, yıllardır kendini aynı minval üzre tekrar eden, hiçbir yanlışını sorgulamayan siyasal çevreler belki rutinizm temelinde varlıklarını sürdürebilirler ama böylelerinin ihtiyaç duyulan yeni bir atılımı başlatabildikleri görülmüş müdür? Proletaryanın devrimci mücadelesinin yeni güçlere, gençliğin dinamizmine ihtiyacı var. Ayrıca çeşitli ülkelerde işçi hareketinin devrimci canlanışı için fiilen ter akıtılmazsa, enternasyonal düzeyde yeni bir atılım da boş bir hayale dönüşür. Zira böyle bir atılımı gerçekleştirecek güçler göklerde bir yerlerde yeryüzüne inecekleri günü bekliyor değiller. Bugüne dek işçi sınıfının hiçbir sorunu "Godot'yu bekleyerek" çözülmedi. Enternasyonal söz konusu olduğunda da çözümün yolu bu uğurda bıkmadan usanmadan mücadeleyi sürdürmekten geçiyor.

3 Aralık 2004

itiraf etmekten korkmayan Marksistler için yeterince açıktır. Ama ne yazık ki pek çok Troçkist çevre, bu siyasal depremin yalnızca Stalinist örgütleri etkileyeceği, kendilerinin ise hiç çaba sarf etmeksizin bir çekim merkezi haline geleceği düşüyle oyalanıp durdu. Bu tür unsurlar, yaşanan büyük krizi devrimci Marksizm temelinde esaslı bir muhasebe yürütme ve bu temelde yenilenme için bir fırsata dönüştüremediler. Bu durağanlık ve aymazlık, dönemin olumsuz koşullarıyla da birleşerek Troçkist çevreleri daha da fazlasıyla parçalanma, içe kapanma ve birbirleriyle didişme girdabına çekti.

Bu büyüklük ve şiddetteki siyasal depremlerin yarattığı şok dalgalarının atlatılması ve tarihsel gelişmelerden gereken derslerin çıkartılması, aslında sanıldığından daha fazla zaman alır. Eski dönemin kapanışıyla birlikte siyasal yaşamları son bulan kuşaklar çekip gider ve mücadele alanının yeni güçlere hazır hale gelmesi gerekir. Fakat umulan atılımlar hemen gerçekleşemez. Yılların biriktirdiği sorunları bir çırpıda çözecek mucizevi formüller yoktur. Tam tersine, büyük altüstlükleri takibeden her dönemde olduğu gibi uzunca bir geçiş dönemi boyunca nice sonuçsuz denemeler yaşanır. İşte Sovyetler Birliği ve benzerlerinin çöküşünden günümüze dek sol harekette yaşanan gerçeklik budur. Böylesi dönemler, sorunların "hemen şimdi" çözüleceği yolunda naif hayaller besleyen küçük-burjuva unsurlarda hayal kırıklıkları yaratır ama tarihin akışını Marksist temellerde kavramayı başarabilenleri asla karamsarlığa sürükleyemez.

Tasfiyecilik dönemi

Aslında her türlü ters rüzgâra direnebilmek ve sağlam temellere oturtulmuş bir iyimserliğe sahip olabilmek için, çeşitli gelişmeler karşısında konjonktürel değil tarihsel bir bakış açısına sahip olmak büyük önem taşıyor. İşçi sınıfının devrimci önderliğinin yaratılması hiçbir zaman kolay bir iş olmadı. İhtiyaç duyulan bir önderliğin inşası için beslenen arzu ve sarf edilen çabalar her zaman burjuva düzenin açık baskılarına veya sinsi ideolojik saldırılarına hedef oldu. Yakın tarihimizin çarpıcı yönü, bu tip saldırıların etkinlik alanının inanılmaz ölçülerde genişletilmesi ve dozunun alabildiğine arttırılmasıydı. Dünya burjuvazisi sözde sosyalist sistemin çöküşünü fırsat bilip Marksizmin mevzilerini topa tutmak amacıyla, toplumsal ve bireysel yaşamın en ücra köşelerine dek uzanan muazzam bir ideolojik bombardımanı başlatmıştı.

Tarihsel hafızayı diri tutmakta büyük yarar var. Hatırlayalım, o dönemde

devrim fikri ve örgütlü mücadele anlayışı genç kuşaklar indinde tamamen gözden düşürülmeye çalışıldı. Burjuvazi, sınıfsal aidiyet ve dayanışma duygusunu kökünden söküp atmak ve gençliğin beynini dumura uğratmak için elinden geleni ardına koymadı. 80'lerden 90'lara ve 21. yüzyıla ilerleyen süreçte genç kuşaklar burjuva ideolojisinin aşıladığı bireysel kurtuluş safsatasıyla, cinsel ve psikolojik takıntılarla nasıl da siyasal mücadeleden uzaklaştırılmaya çalışıldılar. Öte yandan eski kuşakların büyük bir bölümü Stalinizmin ve Sovyetler Birliği gerçeğinin o denli etkisi altında biçimlenmişlerdi ki, "reel sosyalizm" denilen sistemin çöküşüyle birlikte onlar da büyük bir çöküntüye uğradılar. Ya tamamen yozlaşarak ya da yorularak mücadele alanını terk ettiler. Resmi komünist partilerin çoğunluğu kendilerini sosyal demokrat partilere dönüştürdüler. Türkiye örneğinde parti bürokrasisi Moskova'daki ağababalarının dönemi kapanınca onca yıllık TKP'nin kapısına kilidi vuruverip "işi" bitirdi.

Politik ve örgütsel mevzilerin yitirildiği bütün bu dönem boyunca ideolojik mevziler de büyük oranda hasar gördü. Bazı istisnalar dışında kuşaklar arasında devrimci deneyim aktarımı gerçekleşemedi. Toplum korkunç bir hafıza kaybına uğratıldı. "Büyük birader"in hafıza silme aygıtları tam gün çalışarak işçi sınıfının toplumsal ve siyasal yaşamda devrimci rol oynadığı dönemleri neredeyse hepten unutturdu. Egemen güçler, yakın tarihin iz bırakan büyük olaylarından bihaber, çöküşe yüz tutan Roma İmparatorluğu'nu hatırlatırcasına bu kez de modern "gladyötör dövüşleri"ni izleyip durmakla beyni uyuşmuş amorf bir toplum yaratmaya koyuldular. Kapitalist toplumun içyüzüne ışık tutan Marksizmin bilimsel öğretisinin artık çağının geçtiği yolunda bir düşünsel atmosfer yaratmak üzere seferberlik ilân edildi. Burjuva ideolojisinin ve buna eklemlenen küçük-burjuva inkârcılığının etkisiyle işçi sınıfının varlığı dahi sorgulanır hale geldi. Böylece genç kuşaklar dünyaya gözlerini hepten olumsuz koşullar altında açıyorlardı.

Tarihin böylesi kesitlerinde genel esinti Marksizmin inkârı, devrimci örgütlenme gereğinin reddedilmesi, varolan örgütlerin likidasyonu, özetle tam bir ideolojik ve örgütsel tasfiyecilik yönündedir. Bu tür dönemlerde burjuvazi devrim fikrini işçi sınıfının beyninden tamamen söküp atabilmek amacıyla ideologlarını tam gaz çalıştırır. Marksizmi çağdışı ilân edebilmek, sosyalizm hedefini saçma bir fikir düzeyine indirgeyebilmek ve devrimci başkaldırıların her zaman yenilgiye mahkûm olacağı yolunda beyin yıkamak üzere elin-

çöküşünün yarattığı muazzam altüstlüğe rağmen bugünü ve geleceği etkileyecek önemli bir harmanlanma henüz yaşanmadı. Gerçi birlik ya da bölünme doğrultusunda çok laf edildi. Ama işin gerçeğine bakılacak olursa, uzun yıllar boyu geniş çevrelerce "sosyalizm" olarak kabul edilen bir sistemin çöküşü aslında Stalinistinden Troçkistine hemen her çevreyi derinden etkileyip fazlasıyla sersemletti. O dönemden günümüze yeni bir yapılanma sağladığını iddia eden pek çok siyasal çevrenin gerçek durumu da, o yüzden sağlıklı tercih ve sağlıklı inşa süreçlerine dayanmadı.

Genel bir gericilik ve çöküş dalgasının darbeleri altında güçsüz düşülen koşullarda oluşan siyasal yapıların büyük bölümü geleceğe yönelik umut vaat etmekten ziyade, dönemin iki arada bir derede siyasal tercihlerinin ve ruh hallerinin ürünüdür. Dönekler kervanından fazlaca söz etmeye gerek bile yok. Bunun dışında, kimi çevreler reformizme demir atarak devrimci görünen bir geçmişi noktaladılar. Kimileri Stalinizmden kopuş doğrultusunda yol almaya çabalarken neticede oportünist siyasal hesaplar ağır bastı ve merkezcilikte karar kılındı. Stalinizmden devrimci Marksizme doğru (ya da bazen tersi yönde) hareket halinde görünen siyasal salınımların merkezde durması neticesinde merkezci yelpaze alabildiğine genişledi. Bu tür gelişmeler eskiyi tasfiye eden derin altüstlük dönemlerinin ürünüdür. Günü gününe yaşanırken kimilerine istikrarlı gibi görünecek bu siyasal "dengenin", daha geniş bir tarihsel perspektiften bakıldığında nasıl da istikrarsız ve geçici olduğu görülür. Belirli bir süredir istikrar kazandığı izlenimi doğuran siyasal örgüt ve kümelenmeler tablosu, yeni gelişmeler yaşanmaya başlandığında hızla altüst olmaya adaydır. Asıl olarak da devrimci yükseliş doğrultusunda yeni bir döneme girildiğinde sağa ve sola salınımlar çok daha şiddetli biçimde başlayacaktır. Bu bakımdan şu anki siyasal tabloyu değişmez bir veri kabul edip, enternasyonal önderlik sorunu da dahil pek çok önemli sorunda buradan hareketle kesin sonuçlara varma isteği tamamen sağlıksızdır.

Enternasyonal düzeyde yeni harmanlanmalara ihtiyaç var ve bu alanda giderek yükselen bir hareketlenmenin yaşanacağı da aşikâr. Diğer yandan çok açıktır ki, sorunların çözümünü mümkün kılacak yeni koşullar ve yeni güçler ortaya çıkmadıkça doğruların egemen olabildiği tarihin hiçbir döneminde görülmemiştir. Kuşkusuz yeni koşullar ve güçler insanların zihinlerinden değil, dünya ölçeğinde sınıf mücadelesinin gerçek ateşleri içinde doğabiliyor. Unutulmasın ki, eğer 20. yüzyılın başlangıcında dünya dengelerini altüst

kiye'deki siyasal çevrelerle sınırlı değildir; bu tür tutumların izdüşümleri hemen her ülkede bulunabilir.

Tarihin her döneminde işçi hareketinde farklı eğilimler ve dolayısıyla çeşitli sosyalist örgütler var olmuştu; olmaya da devam edecek. Esaslı fikir ayrılıklarının ve farklı örgütsel anlayışların olduğu her durumda, bölünmüşlük eşyanın doğası gereğidir. İlkesiz birliklerle işçi sınıfının devrimci önderliği inşa edilemez. Durup dururken bölünmek ve onlarca sekt yaratmak marifet değildir ama dara düşüldüğünde birlik çığırtkanlığı yapmakla da bir yere varılmıyor. Böylelikle sektler daha büyük ve sağlıklı siyasal yapılara dönüşmüş olmuyorlar. Türkiye'de veya diğer ülkelerde, daha kendi çıkış yolunu bulamamışken başkalarını derleyip toparlama iddiasıyla boyundan büyük laflar etmeyi marifet bilen sosyalist çevrelerin hali pür melali ortadadır. Zaman zaman hırçınca sekterleşip, zaman zaman mülayim bir birlikçi kesilmek ve bu tür şizofrenik spazmlarla yaşamaya çalışmak aslında tüm sektlerin kaderidir.

Bir konuda yanılgıya düşülmemeli. Her küçük çevre illâ da sekt anlamına gelmez. Kendi yanlışları temelinde kemikleşen irili ufaklı sektlerle, işçi sınıfının içine gömülerek devrimci Marksizm temelinde yol almaya çalışan küçük yapıları bir tutmak son derece yanlış olur. Ancak bu ikincisi söz konusu olduğunda da tarihsel deneyimin içi boş kalıplara dönüştürülmemesi için özen gösterilmeli. Evet, Lenin önderliğindeki Bolşevikler de devrim öncesinde küçük bir siyasal gruptular. Fakat unutulmasın ki Bolşevik çizginin doğum süreci kerameti kendinden menkul bir önderlik iddiasına değil, önemli teorik ve örgütsel sorunlarda çeşitli siyasal çekirdeklerin birliğini sağlama potansiyeline dayanıyordu. Programatik ve örgütsel bir birliğin sağlandığı düşünülürken, devrimin sert yasaları bir süre sonra bölünmeyi zorunlu hale getirdi. Bolşevik örgütlülüğün biçimlenmesi, aynı parti içinde yer alan Menşeviklerle yolların ayrılması temelinde ilerleyen zahmetli bir mücadele sürecinde gerçekleşti. Üstelik bu süreç Rusya gibi muazzam büyüklükteki bir ülkede ve birbiri ardısıra yanan devrim ateşlerinin içinde yaşandı. Sınıf mücadelesinin harı, güçlenmeye hizmet edecek bölünme ve birlikleri olgunlaştırdı ve bu temelde çeşitli harmanlanmalar yaşandı.

Bu tarihsel deneyimin ışık tuttuğu temel doğrular günümüzde de değişmemiştir. Ne var ki somut koşullar henüz farklıdır. İşçi sınıfının öncü unsurlarını benzer bir yola sokacak, çürükleri eleyip sağlıklı güçleri aynı potada eritecek o güçlü ateş henüz tutuşmadı. İşte bu nedenle de, Sovyetler Birliği'nin

den geleni ardına koymaz.

Bu gibi ortamlar işçi hareketinde akla karanın tam anlamıyla ayrıştığı momentlerdir de aynı zamanda. Marksizmi derinden içselleştirmiş, proletaryanın devrimci misyonuna yürekten inanan bir devrimci azınlık, mücadele bayrağını genç kuşaklara teslim etme azmiyle akıntıya karşı yüzer. Daha önce genel sele kapılıp "devrimci" kesilen tüm geçici yol arkadaşları, tüm kararsız, yüreksiz ve dönek unsurlar ise, devrim yolunda heba ettikleri yıllarına hayıflanıp kendilerine yeni rotalar çizerler. Daha önce işçi dostu geçinirken bu kez işçi sınıfına düşman kesilen tüm küçük-burjuvalar, burjuvazinin yarattığı yeni iklimin etkisi altında şu ya da bu biçimde egemen sınıfın korosuna katılırlar: "Marksizm öldü!", "Tarih sona erdi!", "Devrim fikrine ve devrim için örgütlenme çabasına saplanıp kalan dinazorlara hücum!", "Elveda proletarya!", "Yaşasın kapitalizm!"

Yarattığı tahribatın izleri henüz bütünüyle silinmemiş olsa bile, nihayetinde bu karanlık dönem yaşandı ve geride kaldı. Çünkü uzun bir tarihsel kesit boyunca sözde sosyalist blokun kötülenmesi sayesinde kendini matah bir şey gibi göstermeye çalışan kapitalist sistem yalnızlaştı ve "büyü" bozuldu. İnsanlığı ve üzerinde yaşadığımız gezegeni büyük felâketlere sürükleyen kapitalizm artık çırılçıplak ortadadır. Bekasını sağlayabilmek için, şimdi eskisine oranla misliyle güçlendirilmiş bir yalan imparatorluğuna ihtiyaç duyuyor. Ama ne yapsa nafile! Yerküremizin tümünü tek başına kaplayan bu imparatorluk, onca afra tafrasını boşa çıkartırcasına tüm pisliğini gizlenemez biçimde dünyanın her tarafına kusmaktadır. Yaşlanan ve çürüyen kapitalizm, körpe bedenlerin kanını içerek ömrünü uzatmaya çalışan bir canavar gibi dört bir yana saldırıyor. Yeni bir milenyuma, derinleşen ve yaygınlaşan bir sistem kriziyle giriş yapan kapitalizm, dünyanın hemen her yerine siyasal istikrarsızlık tohumları saçıyor. Dünya halkları büyük emperyalist güçlerin başlattığı yeni paylaşım savaşlarının ateşleri içinde kavruluyorlar.

Bir üretim tarzının zulmü ve sömürüyü arttırarak varlığını sürdürmeye çalışması onun akıbeti bakımından hiç de hayra alamet değildir. Kapitalizm, topluma geleceğe dair anlamlı bir umut aşılamaksızın yalnızca ürettiği *korku senaryoları* temelinde ayakta kalmaya çabaladığı bir döneme girmiştir. İşin aslına bakacak olursak, tarihin çöplüğü artık sırası gelen kapitalizmi yutmayı beklemektedir. Eksik olan başlıca unsur, kapitalizmi o çöplüğe gönderecek olan dünya işçi sınıfının devrimci süpürgesidir. O nedenle, bugün işçi sınıfı-

nın Marksizme ve tüm dünya üzerinde dalgalanacak enternasyonal mücadele bayrağına muazzam derecede ihtiyacı var.

İkamecilik tuzağı!

Proleter devrimin nesnel önkoşulları bugün düne oranla misliyle olgunlaştı. Ama öznel faktör, Büyük Ekim Devrimini doğuran 20. yüzyılın başlangıcına kıyasla çok daha geri konumda bulunuyor. Dünya işçi sınıfının devrimci bilinç ve örgütlülük düzeyinin zayıflığı nedeniyle, kapitalizmin yıkılabileceği fikri bugün kitlelere gerçekleşmesi olanaksız boş bir düş gibi görünmektedir. Kapitalist sistemin içine sürüklendiği derin sarsıntılara rağmen dünya burjuvazisinin yine de bir çıkış yolu bulabilmesi zaten bu sayede mümkün olmaktadır. Sistemin tüm egemenlerinin, cin fikirli ideologlarının, genç işçi-emekçi kuşaklarını Marksizmden, sosyalizm inancından ve devrimci mücadeleden uzak tutabilmek için çırpınmalarının nedeni de budur.

İşçi sınıfı devrimci mücadeleden geri durduğunda, sorunlar ne denli büyük ve ciddi olursa olsun burjuvazinin öyle ya da böyle yeni bir kapitalist denge kurmaya muktedir olacağı çok açık. Fakat ne pahasına? Kapitalizmin tarihi, sistemin bunalımı derinleşip yaygınlaştıkça yeni bir kapitalist dengenin ancak yeni paylaşım savaşları, işçi-emekçi kitlelerin birbirine kırdırılması, sömürü ve baskının arttırılması, faşizm ve ırkçılığın hortlatılması, toplumun tam bir yozlaşma ve çılgınlık batağına sürüklenmesi pahasına kurulabildiğini gösteriyor. Dolayısıyla tarihin böylesine sarsıntılı dönemlerinde mücadeleden kaçarak tehlikeden kurtulmanın bir yolu da bulunmuyor. Tam tersine, emperyalist güçlerin bombaları gündelik yaşamın hayhuyu içinde ömür tüketen yoksulların tepesinde patlıyor. Kapitalizmin çeşit çeşit belâsı, devrimci mücadeleyi riskli bulup dört duvar evinin damı altına sinerek kendisini ve çocuklarını koruduğunu sanan işçinin başına musallat oluyor. Çok açıktır ki, işçi ve emekçi kitleler ancak mücadeleye atıldıkları takdirde tehlikenin kaynağını kurutabilir ve tarihin akış istikametini kendi lehlerine çevirebilirler.

Dünyayı devrimci tarzda değiştirebilecek yegâne güç olan işçi sınıfının örgütsüzlüğü nedeniyle devrimci siyaset alanında büyük bir boşluk doğmuştur ve bu durum günümüzün en ciddi sorunudur. Bu boşluk asla başka "dinamik" güçler tarafından doldurulamamıştır, doldurulamaz ve doldurulamayacaktır. Proletaryanın devrimci hareketinin artık geçmiş tarihe ait bir hayal olduğunu, kapitalist barbarlığı geriletecek modern gücün alternatif hareket-

Bunu bu şekilde kavrayamayanlar, ya geçen süreyi bıktırıcı şekilde uzun bulup birtakım fırsatların hepten yitirilmesi olarak algılayacaklar ya da sorunların çözümü için tutulması gereken zahmetli yol onlara artık tamamen anlamsız görünecek. Oysa onca yıl yaşanan yığışmalı krizden sonra sınıf hareketinin hiçbir sorunu bir el çabukluğuyla çözümlenemez. Sabırlı davranmayı becermek ama zamanı da asla boşa tüketmeyip devrimci hedefler doğrultusunda yol almayı başarmak gerek. Bu bir örgütsel tarz sorunudur ve bir anda parlayıp aynı hızla çökme eğiliminden kurtulamayan küçük-burjuva sosyalistler tarihin hiçbir döneminde bunu başaramamışlardır. Bundan böyle de başarmaları mümkün değildir.

Çözümü için çaba sarf edilen konularda büyük yanılgılara sürüklenmek istenmiyorsa, eski dönemin uzantısı olan sahte canlanma belirtileriyle yeni dönemin doğum sancılarını birbirinden ayırt edebilmek de büyük önem taşıyor. Sahte belirtileri sahici sanan ve sonuçsuz birlik arayışlarıyla kendilerini tüketenlerin yeni doğumların ebesi olabildiği görülmemiştir. Türkiye'de Sovyetler Birliği'nin çöküşü döneminde bazı sosyalist çevrelerin yaşadığı Kuruçeşme süreci ve ardından gözlemlenen gelişmeler bu gerçeğin çok canlı bir örneğidir.

Ter akıtmadan devrimci olunamaz

Bugünün somut koşullarına bakıldığında, işçi sınıfının enternasyonal önderlik sorununun çözülmesinin hiç de kolay bir iş olmayacağını söylemek için müneccim olmak gerekmiyor. Ancak çözümün zor olması imkânsız olduğu anlamına gelmiyor. Çözüm doğrultusunda yol alabilmenin kuşkusuz bazı vazgeçilmez koşulları var. Her önemli dönemeç noktasında esaslı bir muhasebe yürütülmeli; önemli teorik ve örgütsel konularda doğruya varabilme çabası sürekli kılınmalı, salt günü kurtarmaya yarayan formüllerle yetinilmemeli. Sürekli bir çaba sarf etmeden, sorunların çözümü için ter akıtmadan devrimci olunamaz. Yeni zahmetlere katlanamayıp düşünsel ve örgütsel rutinizmin kucağında huzur arayanlar, işçi sınıfının enternasyonal örgütünün yaratılması konusunda boş yere çene yorup durmasınlar. Devrimci Marksizmi gerçekten öğrenmeye ve içselleştirmeye çalışmak yerine, Stalinizmde ayak diremekle, merkezciliğin kolay fakat çıkmaz yollarına sapmakla ya da "biz zaten Troçkist gelenekten geliyoruz, bizim düzeltecek bir yanımız, yönümüz yok" diye böbürlenmekle bir yere varılamıyor. Elbette bu tespit yalnızca Tür-

örgütü, ulusal partilerin zaman zaman biraraya gelecekleri bir danışma ya da dayanışma platformu değil, dünya işçilerinin devrimci partisiydi. Enternasyonali oluşturan çeşitli ülkelerden komünistlerin gerçekleştirdiği ulusal düzeydeki örgütlenmeler dünya partisinin muhtelif seksiyonlarıydı. Lenin döneminde inşasına girişilen Üçüncü Enternasyonal dünya devriminin örgütüydü.

Lenin sonrasından günümüze enternasyonal örgütlenme anlayışında çok önemli yarılmalar, kırılmalar, erozyonlar yaşandı. İşin aslına bakılacak olursa dünya işçi sınıfı çok uzun süredir devrimci enternasyonal bir örgütlülükten yoksun bulunuyor. Fakat kendisini Dördüncü Enternasyonal'e dayandıran veya başka şekilde tanımlayan ve değişik siyasal çizgiler izleyen onlarca "Enternasyonal Komite" mevcut. Kısacası, yıllardır bir yanda enternasyonal önderlik krizi devam ederken diğer yanda da bu krizi çözmeye muktedir olamayan yapılanmalar varlığını sürdürdü. Yani enternasyonal sorunu ve bu sorunun çözümü bağlamında ortaya atılan iddialar, gelişen tartışmalar bugün ortaya çıkmadılar. Bunlar uzun süredir varlığını sürdürüyor. Ama yine de günümüzde yeni bir gelişme eğiliminden söz etmek mümkündür ve bu, enternasyonal sorununa önem vermeye başlayan siyasal çevre ve kümelerin çeşitlenmesi ve sayısındaki artıştır. Stalinizmin uzantısı olan siyasal yapılardan merkezcilere ve çeşitli Troçkist çevrelere dek bugün yeni bir devrimci işçi enternasyonalinin yaratılması ihtiyacı giderek daha yüksek bir sesle dillendiriliyor.

Ne var ki, bu önemli sorunun bu şekilde dile getiriliyor oluşuna bakıp da çözümün kolay olacağı hayaline kapılmak çok yanlış olur. Bir kere aralarında ideolojik birlik bulunmayan siyasal eğilimlerin eninde sonunda farklı oluşumlar yaratacağı bellidir. Ayrıca yıllardır çözümlenemeyip kangrenleşmiş görünen her önemli sorun vesilesiyle yaşandığı üzere, yeni yaşam belirtilerinin öncesinde belirli bir süre daha tam bir çözümsüzlük ve kaos görünümü egemen olabilir. Çünkü çok iyi bilinir ki, yerleşik düşünceler vaktiyle onları yaratan maddi koşullardan daha fazla direngendir. Enternasyonal örgütlenme bağlamında doğru bir yol tutabilme çabalarının üzerine de geçmişin yanlışlarının gölgesi koyu bir biçimde düşmektedir ve önemli bir süre boyunca da düşmeye devam edecektir. Aslında bu kaçınılmaz bir durum. Zira hiçbir yeni ve doğru başlangıç gökten zembille inmiyor; eski döneme karşı yürütülen uzun ve zahmetli bir mücadelenin ürünü olabiliyor ancak.

lerde aranması gerektiğini söyleyenler fena halde yanılıyorlar. Kapitalist sömürü düzenine son verecek dinamik güç dün olduğu gibi bugün de devrimci proletaryadır. O, örgütlü gücüyle mücadele alanında yerini almadıkça başka hiçbir toplumsal dinamik kapitalizmi temellerinden sarsamaz.

"Küreselleşme karşıtı hareket" ve benzeri örneklerde somutlandığı üzere, bugün dünya üzerinde kapitalizme muhalif genç insanların sayısının artması aslında olumlu bir gelişme. Emperyalist güçlerin kendi çıkarları için çeşitli uluslara, insana ve doğaya yönelttiği saldırılar karşısında genç kuşakların büsbütün tepkisiz kalmayıp dünya ölçeğinde eylemler sergilemeye çalışmalarında kötü olan bir taraf yok. Esas sorun, bu tür hareketlerin eksik ve hatalı yönlerini eleştirerek daha doğru bir çizgiye çekmeye çalışacak yerde bunlara boyundan büyük anlamlar yüklenmeye başlandığında ortaya çıkıyor.

Küçük-burjuva sol anlayışın sınırlarını aşamayan genç muhalif güçlerin taşıdığı potansiyelin küçümsenmesi doğru değildir. Ama proletaryanın devrimci misyonu bunların sırtına yüklenmeye çalışılırsa, bu siyaseten çok vahim bir tutum anlamına gelir. Burada asıl suçlanması gerekenler, kapitalizme muhalefetlerini yetersiz de olsa bir biçimde ortaya koymaya çalışan genç insanlar değil, hem Marksist geçinip hem de bu yetersiz muhalefet üzerinden yeni bir tarz-ı siyaset yaratmaya yeltenenlerdir.

Örneğin "Avrupa Sosyal Forumu" gibi bazı oluşumları, bu dönemin devrimci örgütlülüğünü hatta işçi enternasyonalini yaratmada merkez bir güç olarak kabul ettirme yönünde girişimler söz konusu. Oysa kapitalist sistemin işleyişinden kaynaklanan temel siyasal yasalar asla değişmiş değildir. İşçi sınıfının devrimci önderliği olmaksızın, bu tür oluşumlar ve eylemlilik halleri kendi geçici ateşleri içinde yanıp sönmeye mahkûmdurlar.

20. yüzyılın tarihi, işçi sınıfının kapitalist sömürü koşullarına son verebilecek muazzam bir devrimci potansiyele sahip olduğunu kanıtlamış bulunuyor. Ama sınıf örgütsüz olduğunda bu devasa potansiyel derin bir uykuya yatmaktadır. Böylesi durumlarda burjuvazi işçi sınıfını yalnızca sömürülecek bir nesne olarak görür. Aslında örgütsüz olduklarında işçiler de kendilerini böyle algılarlar. Küçük-burjuva unsurlar ise proletaryadan umut kesip, kendi "devrimciliklerini" dev aynasında görmeye başlarlar. İşçi sınıfında dünyayı değiştirecek gizil bir gücün var olduğunu iddia eden Marksistler, bu tür konjonktürlerde toplumun çoğunluğuna havanda su döven deliler olarak görünür. İşçi sınıfı örgütlenip kendini dünyayı değiştirecek politik öncü güç ola-

rak yeniden ortaya koyduğunda ise, burjuvaziden aydınlara ve tüm topluma kadar herkes bu gücün farkına varmak zorunda kalacaktır. Zaten Marksizmin doğruları da toplum nezdinde ancak o zaman (destekleyecek olanlar açısından da, karşı çıkacak olanlar açısından da) gerçek anlamlarına kavuşurlar.

Son derece olumsuz ve karanlık bir dönemi geride bıraktık ama dünyanın hemen hiçbir yerinde proletarya yeterince silkinip kendine gelemedi. O nedenle gerçek bir Marksist olmak için çabalamak, tüm yaşam çizgisini bu amaca göre düzenlemek son derece "marjinal bir uğraş" addediliyor. Fakat biliniyor ki bu tür ortamlar tarih boyunca kaç kez gelip geçmiştir. Ama gelip geçerken de, toplumun çoğunluğu tarafından onay gören "akıllılık" anlayışına uyum sağlayan "Marksistler" üretmiştir. Kural bugün de değişmiş değildir. Böyleleri dün olduğu gibi günümüzde de en düzeysiz burjuva ve küçük-burjuva muhalefetlere fit olabilecek, onların peşinden sürükleneceklerdir.

Herkes kendi yoluna. Önemli olan, Marksizme onu sulandırmadan, çarpıtmadan sahip çıkmayı görev bilen unsurların sayısını arttırabilmek. Küçük gibi görünenlerden yeni bir enternasyonalin yaratılması gibi karmaşık olanlarına dek, sınıf hareketinin tüm sorunlarının proletaryanın devrimci misyonunu içselleştiren ve bunun gereği doğrultusunda davranan sınıf güçlerinin çabasıyla çözümlenebileceği aşikâr. Marksizmin yerine "Marksizmin", proletaryanın devrimci hareketinin yerine "yeni toplumsal dinamiklerin", gerçek bir işçi enternasyonalinin yerine sınıf rengi olmayan "sosyal forumların" geçirilmek istenmesine asla prim vermemek gerekiyor.

Kurtuluş yok tek başına

Kapitalizmin tarihinin kanıtladığı üzere sınıf mücadelesi her zaman büyük gelgitlerle ilerliyor. Bazen işçi sınıfı bazen de burjuvazi diğerini geriletebilecek büyük bir tarihsel hamlede bulunuyor. Bu tarih böylece, genel toplumsal uyanış dönemlerinin yanı sıra muazzam gerileme dönemlerini de içermektedir. Burjuvazi kapitalist düzenin egemen sınıfı olarak, fırsatları zorlamak bakımından daha avantajlı bir konuma sahiptir. İşçi sınıfı ise, *ancak ve ancak* ciddi ve kararlı bir devrimci önderlik altında toplandığında ve devrimci bilinçle donandığında eline geçen fırsatı değerlendirebilir; bu fırsatı kapitalist sömürü düzenine ölümcül bir darbe indirmek üzere kullanabilir.

Derin bunalımlarla yol almaya yazgılı kapitalist sistem işçi sınıfını defalarca

devrimci durumlarla yüz yüze getirdi. Getirmeye de devam edecek. Ancak önemli olan şu ki, tarihin bu belirleyici momentlerine proletarya hazırlıklı girebilecek mi? Aksi halde kapıya gelmiş gibi görünen fırsat kaçar ve bir daha ele geçirilebilmesi için belki de yeniden uzun bir gericilik dönemi boyunca beklenmesi gerekir. İki koca on yıla damgasını basan koyu bir karanlık dönemini geride bıraktığımız günümüz koşullarında tarihin bu dersinin önemi de bir o kadar artmıştır. Zira kapitalist sistemin içine girdiği sarsıntılı dönemin dünya işçi sınıfına yeni tarihsel fırsatlar sunması kuvvetle muhtemeldir. O nedenle genç işçi-emekçi kuşaklarının doğru fikirlere, doğru bir mücadele anlayışına kazanılması gün geçtikçe daha da yakıcı bir önem kazanmaktadır.

Tarihsel deneyimin verdiği dersler, devrimci işçi sınıfının ve devrimci gençliğin daha işin en başından enternasyonalist bir mücadele çizgisine çekilmesinin zorunlu olduğunu gösteriyor. Marx ve Engels'ten Lenin'e, Troçki'ye ve diğer devrimci önderlere uzanan bu çizgi dünya devrimi anlayışı üzerinde yükselir. Bunun karşısında yer alan *ulusalcı sosyalizmle* kapitalizmden başka bir yere varılmadığını ve varılamayacağını yaşanan tarih açıkça kanıtlamıştır. Marksist devrimcilik ulusal dargörüşlülükle asla bağdaşamaz. İşçi sınıfının kurtuluşu ulusal değil dünyasal ölçekte gerçekleşebilir. O nedenle devrimci mücadele uluslararası bir programa dayanmak ve enternasyonal düzeyde örgütlenmek zorundadır.

Kapitalizm giderek daha da globalleşip tam bir dünya sistemi oluşturarak ilerleyebildiğinden, farklı ulusların burjuvaları (aralarındaki rekabete rağmen) çeşitli uluslararası birlikler teşkil etmeden varlıklarını sürdüremiyorlar. Tüm dünyada benzer yaşam koşullarını paylaşan ve kapitalizmden kurtuluşu dünyasal ölçekte mücadeleye bağlı olan proletaryanın çıkarları ise enternasyonal düzeyde kaynaşmayı çok daha fazlasıyla gerektirmektedir. Enternasyonalist perspektiften yoksun bir siyasal örgütlenme anlayışı ve ulusalcı mücadele çizgisi, işçi sınıfını dolayısıyla insanlığı yeni bir dünyaya, özgür bir geleceğe taşıyamaz.

Bunlar soyut doğrular değil, dünya komünist hareketinin tepesine Stalinist egemenliğin balyozu inmeden önce komünistler tarafından ısrarla savunulan ve yaşama geçirilmeye çalışılan gerçeklerdir. Stalinist egemenlik sosyalizmi bir çeşit devletçilik ve ulusal kalkınmacılığa indirgeyip kepazeye çevirmeden önce, işçi sınıfının devrimci parti ve program anlayışına ulusallık değil gerçek bir enternasyonalizm damgasını basıyordu. Proletaryanın enternasyonal